

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

F. DUMON, R. CHARLES EN E. KRINGS, De procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie - Het arrest van 20 februari 1996, in de zaak Vermeulen tegen België, van het Europese Hof van de rechten van de mens 313
J. SCHRIJVERS, Hoe aangenomen is aangenomen waarde in verzekeringen? 317

Rechtspraak

Arbeidsongeval – Burgerlijke aansprakelijkheid – Arbeidsongevallenverzekeraar – Regresvordering – Arbeidsongeschiktheid – Letsels – Consolidatiedatum – Vaststelling in het gemene recht – Tegenwerpbaarheid
 Cass., 1 december 1995 321

1. Maatschappelijk welzijn – Vreemdeling – Hulp O.C.M.W. – Omvang – Bevel om grondgebied te verlaten – Definitief bevel – Begrip – **2. Vreemdeling** – Hulp O.C.M.W. – Omvang – Bevel om grondgebied te verlaten – Definitief bevel – Begrip
 Cass., 4 december 1995 322

Gehandicapten – Tegemoetkomingen – Hulp aan bejaarden – Categorie
 Cass., 11 december 1995 323

Alimentatie – Provisionele onderhoudsuitkering overeenkomstig art. 301 B.W. – 1. Instellen van de eis in hoger beroep – Art. 807 Ger. W. – 2. Referentiestandaard – Gelijkwaardige levensstandaard
 Cass., 21 december 1995 (*met noot*) 323

Rechtsmiddelen – Hoger beroep – Akte – Vermeldingen – Termijn van verschijning
 Hof Gent, 1 maart 1995 324

Testament – Eigenhandig – 1. Uitsnijding van een gedeelte uit de oorspronkelijke tekst – Gevolg – 2. Art. 1036 B.W. – Feitenkwestie
 Hof Gent, 15 december 1995 324

Geneeskunde – Arts – Aansprakelijkheid – Gynaecoloog – Geboorte van kind na sterilisatie
 Hof Antwerpen, 17 januari 1996 (*met noot*) 325

Sociaal statuut zelfstandigen – Onderwerping – Tennis-speelster – 1. Gezag – 2. Ondergeschiktheid
 Arrb. Tongeren, 13 december 1995 327

Borgtocht en garantie – Garantie op eerste verzoek – Interpretatie – Letterlijk karakter
 Kh. Turnhout, 30 oktober 1995 328

Huur – Gezinswoning – Dringende en voorlopige maatregelen – Afzonderlijk verblijf van een van de echtgenoten in de echtelijke woning – Weerslag op de huurovereenkomst
 Vred. Sint-Kwintens-Lennik, 15 september 1994 329

Rechtspraak in kort bestek

Architect – Tucht – Schraping of schorsing – Tweederde meerderheid vereist
 Cass., 1 februari 1996 330

Milieu – Oppervlaktewateren – Lozen van afvalwater – Verschuldigde bijdragen – Berekening
 Cass., 1 februari 1996 330

Belasting over de toegevoegde waarde – Aftrek van belasting – Verkoop of verhuur van automobielen – Beroepswerkzaamheid – Begrip
 Cass., 1 februari 1996 331

Belasting over de toegevoegde waarde – Overtreding door belastingsschuldige – Het bestuur behoeft niet noodzakelijk een ambtshalve aanslag op te leggen – Gebruik van de gewone bewijsmiddelen
 Cass., 1 maart 1996 331

Voorrechten – Onbetaalde verkoper – Art. 20, 5°, Hyp. W. – Bedrijfsuitrustingsmateriaal – Personenwagons – Beoordeling
 Kh. Tongeren, 21 november 1994 331

Wetgeving in kort bestek

Controle B.T.W. op vervoermiddelen 332

Wetboek B.T.W. - Uitvoeringsbesluiten 332

Vrijstelling B.T.W. door entrepotregeling andere dan douane-entrepot 332

Beurswetgeving 332

Stage der jongeren 333

Erkenning van aannemers 333

Verzekeringsondernemingen – Jaarrekening en geconsolideerde jaarrekening 333

Raad van Adel 334

Protocol Benelux-merkenwet – Goedkeuring 334

Verhoogde investeringsaftrek voor octrooien 335

Privacy – Wet – Uitvoeringsbesluiten 335

Waardentransport – Beveiligingsmaatregelen 336

Accijnscompenserende heffing op dieselloortuigen 336

Revalorisatiecoëfficiënt KI en waardering voordelen van alle aard 336

Participatiefonds 336

Bescherming leefmilieu tegen verontreiniging door meststoffen 336

Onderbrekingsuitkeringen 336

Vlaams reglement bodemsanering 337

Registratie van geneesmiddelen 338

Reglement politie wegverkeer 338

Laboratoria voedingsmiddelen 338

Milieutaksen 339

Belasting van niet-inwoners 339

Ziekte- en invaliditeitsregeling 339

Kinderbijslag werknemers 340

Kanttekening

Karel Rimanque, Het moeilijke vak van rechter over de rechtsbedeling 340

In memoriam

Prof. dr. Louis Paul Baron Suetens (*door André Alen*) 341

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931. Hoofdredacteurs: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993)

VERSCHIJNT IEDERE WEEK VAN SEPTEMBER TOT JUNI

Redactie: C. Caenepeel, J.R. Rauws,
A. Vandeplas, A. Van Oevelen

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Vaste medewerkers:

A. Alen
P. Arnou
R. Boes
Gh. Dhayer
J. Erauw
J. Gerlo
P. Humblet
J. Laenens
W. Lambrechts
P. Lemmens
H. Nys
I. Opdebeek
W. Pintens
W. Rauws
D. Simoens
G. Suetens-Bourgeois
L.P. Suetens (†)
M. van Damme
J. Wouters

Abonnementen, advertenties: INTERSENTIA UITGEVERS N.V., Volhardingstraat 27, 2020 Antwerpen
Tel.: 03/248.74.54 - Fax: 03/248.83.82 Abonnementsprijs: 4.550 f., voor studenten 2.950 f..

Boeken

M. Dambre, B. Hubeau en J. Nyckers. De woninghuurwet
(door Chris Pauwels) 343
J. Sarot, P. Vandernoot en E. Peremans, m.m.v. B. Patty, Dix
ans de jurisprudence de la Cour d'arbitrage (5 avril 1985 - 31
août 1995 (door L.P. Suetens) 343

Mededelingen

Driejaarlijkse prijs van het gerechtelijk privaatrecht: (1993-
1994-1995) 344
Colloquium: De organisatie van de sport 344
Ministerie van Justitie: Wervingscollege der Magistraten 344
Post-academische opleiding milieurecht 344
Voordracht: Uitsluitingsclausules in verzekeringsovereen-
komsten 344
Internationale studiedag: «De repressie van de economi-
sche collaboratie na de Tweede Wereldoorlog in West-Europa» 344

Advocatenkantoor te Sint-Lambrechts-Woluwe

zoekt

ADVOCAAT-STAGIAIR

Voltijds

Schrijven naar: Goovaerts & vennoten
Kerselarenlaan 116-118 te 1200 Brussel

INTERNATIONAL LAW FIRM

seeks to hire an additional Belgian lawyer to join its
expanding Belgian practice group. The successful applicant
will have an entrepreneurial spirit and meet the following
criteria:

- 5-7 years experience with Belgian commercial law;
familiarity with EC law;
- fluency in English, French and Dutch;
- be a member of the Brussels Bar;
- have strong academic credentials.

Applicants are kindly requested to send their detailed resume
to the attention of Marc Dassesse, McKenna & Cuneo,
L.L.P., 56, rue des Colonies (Box 14), 1000 Brussels.
All applications will be dealt with in the strictest confidence.

DE PROCUREUR-GENERAAL EN DE ADVOCATEN-GENERAAL IN HET HOF VAN CASSATIE VAN BELGIË

*Het arrest van 20 februari 1996, in de zaak Vermeulen tegen België,
van het Europees Hof voor de rechten van de mens*

1. Het Europees Hof voor de rechten van de mens, dat te Straatsburg zitting houdt, heeft op 20 februari 1996 een nieuw arrest gewezen, dat op de attributies en verantwoordelijkheden van de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie betrekking heeft.

Het is de derde maal dat het Europees Hof dienaangaande uitspraak doet: een eerste maal met het arrest-Delcourt, van 17 januari 1970, een tweede maal met het arrest-Borgers, van 30 oktober 1990, en een derde maal met het arrest-Vermeulen, van 20 februari 1996.

2. Sedert het begin van de XIXe eeuw, hebben de procureurgeneraal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie, met toepassing van de vigerende wetgeving, steeds in alle aan het Hof van Cassatie voorgelegde zaken zitting genomen; enerzijds, nadat de door de partijen ingediende voorzieningen en memories hun waren meegedeeld en zij de eventuele pleidooien van de partijen hadden gehoord, hebben zij mondeling, op de openbare rechtzitting hun «conclusies» voorgedragen omtrent de grondslag, naar recht, van de door de eiser voorgestelde cassatiemiddelen en van de eventuele antwoorden van de verweerder, ¹ en, anderzijds, hebben zij, enkel met adviserende stem, het beraad bijgewoond, vóór de uitspraak van het arrest, van de magistraten van 's Hof's zetel.

Die attributies en verantwoordelijkheden van de procureur-generaal in het Hof van Cassatie en van zijn advocaten-generaal zijn voorgeschreven door de artikelen 1107 en 1109 van het Gerechtelijk Wetboek, welke vrijwel letterlijk werden overgenomen uit zeer oude bepalingen die, wegens die overneming, werden opgeheven door titel III, artikel 14-23°, van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.

3. Het arrest-Delcourt van 17 januari 1970 had het door de rekestant Delcourt ingestelde beroep verworpen, met de *unaniem* genomen beslissing dat, aangezien de advocaat-generaal in het Hof van Cassatie in de vóór dat Hof gevoerde procedure de bepalingen van de artikelen 1107 en 1109 van het Gerechtelijk Wetboek nageleefd had, «er, in casu, geen schending was geweest van artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag (tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden)».

4. Het arrest-Borgers, van 30 oktober 1991, kwam fundamenteel op dat eerste arrest terug, doordat het besliste, met achttien stemmen tegen vier, dat, daar de advocaat-generaal in het Hof van Cassatie in *een strafzaak* ook de vorenvermelde artikelen van het Gerechtelijk Wetboek had nageleefd, zoals dat eveneens was geschied in de zaak die tot

het arrest-Delcourt had geleid, er een schending van de evengenoemde bepaling van het Verdrag had plaatsgehad.

De h. Wauters, emeritus-eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, gaf in de *Revue de Droit international et de Droit comparé* – jaargang 1992, pp. 125 tot 131 – een scherpzinnige en wetenschappelijk onderbouwde studie in het licht waarin hij het arrest-Borgers kritisch onderzocht, een kritiek waarbij wij ons volmondig aansluiten.

De briljante dissidente meningen van rechters Storme en Martens zullen ook dienstig in aanmerking moeten genomen worden.

Evenzeer zijn wij het eens met de kritiek van de hand van de h. stafhouder Kirkpatrick, in het *Journal des Tribunaux* van 29 februari 1992, en met die van de h. advocaat-generaal in het Hof van Cassatie J.M. Piret in de rede die hij de 1e september 1994 op de plechtige zitting van dat Hof uitsprak, en waarop noch de doctrine noch de balie enig afkeurend geluid lieten horen.

5. Het arrest-Vermeulen, van 20 februari 1996, *breidde*, met vijftien stemmen tegen vier, de uitlegging en de beslissing van het arrest-Borgers uit, ditmaal uitspraak doende betreffende een *burgerlijke* zaak die aan het Hof van Cassatie was voorgelegd en in de loop van welker procedure een advocaat-generaal in dat Hof, net als in de zaken-Delcourt en -Borgers, de bepalingen van de artikelen 1107 en 1109 van het Gerechtelijk Wetboek had nageleefd.

6. Laten wij even in herinnering brengen, dat artikel 1107 bepaalt dat, na het door een raadsheer gedane verslag en de pleidooien van de advocaten der partijen, «het openbaar ministerie... zijn conclusie geeft, waarna geen enkele nota zal worden ontvangen», en artikel 1109: «Het openbaar ministerie heeft het recht de beraadslaging bij te wonen, uitgezonderd wanneer het zich zelf in cassatie heeft voorzien (wat niet het geval was geweest in de zaken-Delcourt, Borgers en Vermeulen); het heeft geen beslissende stem.»

7. In België zijn noch de procureurgeneraal in het Hof van Cassatie, noch zijn advocaten-generaal, noch zelfs de magistraten van het openbaar ministerie in eerste aanleg en in beroep «ambtenaren van de Uitvoerende Macht bij de rechtbanken» («agents du Pouvoir exécutif auprès des tribunaux») zoals in een buurland van het onze. Allen maken zij deel uit van de Rechterlijke Macht. ²

Is het zo, dat de magistraten van het openbaar ministerie van eerste aanleg en beroep wettelijk van de minister van Justitie last kunnen ontvangen een *strafvervolg*ing in te stellen, toch kan niets van die aard gelden voor de procureurgeneraal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie,

¹ Met betrekking tot voorzieningen in cassatie betreffende bepaalde zaken, nu het Hof het recht heeft over van ambtswege opgeworpen middelen uitspraak te doen, kunnen de procureur-generaal en de advocaten-generaal aan dat college zodanige middelen voorstellen.

² Raadpl. a) de redevoering, door procureurgeneraal Hayoit de Termicourt op 15 september 1936 vóór het Hof van Beroep te Brussel uitgesproken; b) de verklaring, door de minister van Justitie op 24 oktober 1979 vóór de Senaat afgelegd.

om de simpele reden dat zij noch dergelijke bevoegdheden noch dergelijke strafopdrachten hebben, behalve in het uitzonderingsgeval van de vervolging van ministers, staatssecretarissen en leden van de gemeenschaps- en gewestregeringen (artt. 103 en 125 van de Grondwet). Die magistraten in het Hof van Cassatie verstrekken evenmin onderrichtingen of zelfs raadgevingen of adviezen aan de leden van het openbaar ministerie bij de hoven van beroep en de rechtbanken van eerste aanleg met betrekking tot de strafverordering; de procureur-generaal in het Hof van Cassatie mag evenwel aan die magistraten op- en aanmerkingen doen toekomen aangaande rechtsdwalingen die hem zouden blijken bij het onderzoek van aan het Hof van Cassatie voorgelegde voorzieningen.

Gewis bepaalt artikel 142 van het Gerechtelijk Wetboek: «Het ambt van openbaar ministerie bij het Hof van Cassatie wordt onder het gezag van de minister van Justitie uitgeoefend door de procureur-generaal.»

Maar, enerzijds, is die bepaling, overgenomen uit een wet van de vorige eeuw, nl. die van 18 juni 1869 (art. 151), kennelijk door de Franse wetgeving beïnvloed, niet verenigbaar met onze constitutionele principes en het ware statuut van die magistraat. Anderzijds heeft de minister van Justitie hem nooit last of instructies gegeven om te concluderen, zowel in straf- als in civielrechtelijke zaken, in een of andere zin (in het arrest Delcourt bij nr. 32 staat te lezen: «Het staat vast dat het parket van cassatie ten opzichte van de minister van Justitie een totale onafhankelijkheid geniet... Aldus heeft de minister niet de macht het te verplichten om in een welbepaalde zin te concluderen, terwijl hij wel de macht bezit het instellen van een strafvervolgning door het openbaar ministerie bij de gerechten van eerste aanleg en beroep te vorderen» (vertaling)).

8. De procureur-generaal in het Hof van Cassatie en zijn advocaten-generaal zijn nooit een «partij» in de loop van een procedure betreffende een cassatieberoep in burgerlijke en in strafzaken; het besluit van 15 maart 1815 van de Soevereine Vorst der Verenigde Nederlanden, dat pas in 1967 door de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek werd vervangen zonder dat die bepaling werd tegengesproken, bepaalde in artikel 37: «Zelfs in criminele zaken, zal de Procureur-generaal in het Hof, niet als partij worden aangemerkt...» (het arrest-Delcourt constateert eveneens, in nrs. 33 en 34 van zijn redengeving: «Het parket van cassatie is niet de virtuele tegenstander van de beschuldigten en beklaagden ... en het wordt niet hun effectieve tegenstander wanneer het vóór het Hof tot verwerping van hun stelling concludeert... Het openbaar ministerie van het Hof van Cassatie is, al met al, een helper en een raadgever van het Hof... het oefent een para-gerechtelijk ambt uit (doorgaans meent men dat het een *amicus curiae* is)... door de adviezen welke het in eer en geweten uitbrengt, helpt het dat Hof om de wettigheid van de aangevallen beslissingen te toetsen...» (vertaling)).

Noch de procureur-generaal noch de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie, noch de leden van het openbaar ministerie bij de rechtbanken van eerste aanleg en de hoven van beroep zijn vóór onze rechtscolleges de vertegenwoordigers van de Staat, zoals dit het geval is met de magistraten in andere landen die ten onrechte met hen vergeleken of ge-

lijkgesteld worden (aldus, in Portugal).³ Wanneer de Staat zijn rechten en belangen vóór onze rechtscolleges moet doen gelden of verdedigen, geeft de bevoegde minister daartoe opdracht aan een lid van de balie.

9. Uit de hiervoren aangehaalde elementen valt derhalve, zo dunkt ons, duidelijk af te leiden, dat de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie een statuut, attributies en bevoegdheden hebben die specifiek en fundamenteel verschillen van die van onze magistraten van het openbaar ministerie in eerste aanleg en in beroep.

De voornaamste, essentiële en specifieke opdrachten van de procureur-generaal en de advocaten-generaal zijn, in *alle zaken*, aan het Hof voorgelegd tot eventuele afkeuring van de arresten en vonnissen, *conclusies* te formuleren, die in openbare rechtszitting worden uitgesproken, aangaande de mogelijke schending, door die beslissingen, van één of meer rechtsregels, en, daarna, bij de beraadslagingen van het Hof, desverzocht of uit eigen beweging, preciseringen of toelichtingen aan te reiken die i.v.m. die conclusies nodig blijken.

Gewis geldt wettelijk in België met name het beginsel van «eenheid en ondeelbaarheid» onder de magistraten van het openbaar ministerie. Maar het is overduidelijk, dat dat beginsel niet van toepassing is tussen, enerzijds, de procureur-generaal in het Hof van Cassatie en zijn advocaten-generaal en, anderzijds, de magistraten van het openbaar ministerie in eerste aanleg en in beroep.

10. Wij zijn ons bewust, dat het arrest-Borgers, gevolgd door het arrest-Vermeulen, om tot schending van artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag over de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te besluiten, zich van het arrest-Delcourt verwijderd door zich te beroepen op «een bijzonder opvallende evolutie van 's Hofs jurisprudentie, die i.h.b. wordt gekentekend door het belang gehecht aan de *uiterlijkheden* (les «*apparences*») en aan de toegenomen gevoeligheid van het publiek voor de waarborgen van een degelijke rechtsbedeling» (motivering, nr. 24, tweede alinea - vertaling).

Dat arrest zegt te dien aanzien: «Niemand twijfelt aan de objectiviteit waarmee het parket van cassatie zijn ambt vervult... Niettemin kan de opvatting van dat parket niet worden gezien als neutraal uit het oogpunt van de partijen in het cassatiegeding: door zijn aanbeveling het cassatieberoep van een beschuldigde aan te nemen of te verwerpen, wordt de magistraat van het openbaar ministerie (vanuit dat oogpunt) diens objectieve medestander of tegenstander (!!)» (motivering, nr. 26). Wordt het Hof van Cassatie zelf een objectieve medestander of tegenstander, door het cassatieberoep aan te nemen of te verwerpen?

Die twee arresten wijzen dat het *uitziet* naar een schending van het recht van verdediging der partijen, omdat «deze geen gelegenheid gehad hebben de conclusie van de procureur-generaal of de advocaat-generaal te bespreken vóór de sluiting van de debatten» (vertaling).

Gaat het waarlijk, wetenschappelijk op, de conformiteit met het nationaal en het internationaal recht van een rechtsgang te toetsen en daaromtrent te beslissen aan de hand van

³ Dienaangaande neme men kennis van het ook op 20 februari 1996 gewezen arrest, in zake Lobo Machado tegen Portugal, van het Europees Hof voor de rechten van de mens.

wat de partijen en de openbare mening i.h.a. dienaangaande denken en oordelen, met name aan de hand van «aanzichten» («des apparences»), vooral wanneer het manifest is dat die beoordelingen de rechtsregels, de rechtsinstituten die de procedure heeft moeten inacht nemen en heeft inacht genomen, negeren of daaraan onkundig voorbijgaan. Moet de realiteit niet zwaarder wegen dan het uiterlijk aanzicht, vooral wanneer dit onjuist of verkeerd wordt uitgelegd?

Kan men wensen, ja zelfs eisen, dat onze magistraten de wetsbepalingen die zij verplicht moeten toepassen niet toepassen, en dat de nationale wetgevers die bepalingen wijzigen, terwijl zij met de bepalingen van internationaal recht in overeenstemming zijn en het buiten kijf staat en niet betwist wordt dat zij voor het recht en de rechtsbedeling uitermate nuttig zijn geweest, dit alles omdat de openbare mening, en voornamelijk de voor een gerecht verschijnende partijen die wetsbepalingen niet kennen, niet in staat zijn ze te begrijpen en afgaan op wat niet meer dan een uiterlijke schijn is?

Wij mogen niet vergeten, of zelfs negeren dat het recht een wetenschap is, waarvan, vooral in onze zo complexe samenleving, beheerst als zij wordt door even complexe rechtsregels, de zin en de draagwijdte voor de openbare mening, de niet-ingewijden en leken i.h.a. niet voetstoots begrijpelijk zijn.

Behoeven wij hier te wijzen op de talloze voorbeelden die deze laatste jaren zo in België als in het buitenland aangetoond hebben hoe vaak de commentaren en beoordelingen van rechterlijke uitspraken door mensen die op dat gebied niet vakkundig geïnformeerd en opgeleid zijn, de bal totaal misslaan, tot grote schade voor het gezag dat die uitspraken in elke Rechtsstaat moeten hebben?

Het arrest-Borgers, en ook het arrest-Vermeulen, steunen op het *uiterlijk aanzien* om te oordelen en te beslissen dat, doordat zij de bepalingen van onze rechtsregels hebben nageleefd, de procureur-generaal of een van zijn advocaten-generaal in het Hof van Cassatie artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag over de mensenrechten heeft geschonden.

«Uiterlijk aanzien» betekent, in wijsbegeerte, in gewoon taalgebruik en denken: «datgene wat iemand waarneemt, in tegenstelling tot de realiteit in zichzelf die ons ontgaat».

Kan men het echt eens zijn met de arresten-Borgers en -Vermeulen, gewezen door een prestigieus internationaal gerechtshof, die een «uiterlijk aanzien» laten prevaleren op de realiteit, een uiterlijkheid die slaat op het statuut, de opdrachten en verantwoordelijkheden van de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie?

Kan men het goedkeuren, dat die arresten gesteund hebben op kennelijk ongeïnformeerde en onjuiste opinies, indrukken van de partijen vóór het Hof, naar welke die magistraten ook een partij, een tegen- of een medestander van de eiser of de verweerder in de rechtspleging bij het Hof van Cassatie, of daar een vertegenwoordiger van de Staat zouden wezen die van de minister van Justitie onderrichtingen krijgen m.b.t. de inhoud van hun conclusies en ook m.b.t. de adviezen en toelichtingen die zij tijdens de beraadslaging geldend maken?

Zulks terwijl toch, zoals het Hof te Straatsburg het in zijn arresten zelf heeft erkend, dat statuut, die opdrachten en

verantwoordelijkheden *in de werkelijkheid* grondig anders en verschillend zijn (zie nrs. 7, 8 en 9 hiervoren).

Betreffende het arrest-Vermeulen in het bijzonder

11. Dit arrest beslist, in substantie, dat, niettegenstaande het wettelijk statuut en de verantwoordelijkheden van de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie, en ongeacht ook hun door de arresten-Delcourt en -Borgers erkende onafhankelijkheid en onpartijdigheid (zie motivering, nr. 30), artikel 6, paragraaf 1, werd geschonden omdat: 1° de belanghebbende heeft verkeerd in de onmogelijkheid om vóór de sluiting van de debatten op de conclusie van de advocaat-generaal te antwoorden, weshalve zijn recht op een tegensprekelijke rechtspleging, 2° die miskenning nog werd versterkt door de deelneming van de advocaat-generaal aan 's Hofs beraadslaging, zij het slechts met adviserende stem (motivering, nrs. 33 en 34).

Voorafgaande constatering

1° Het arrest-Vermeulen (zie nr. 34 in de motivering), en evenzo de Belgische rechter ad hoc in zijn dissidente opvatting (nr. 2, 2e alinea hiervan), slaan alleen acht op de enkele opdracht welke die zou wezen van de procureur-generaal of van een van zijn advocaten-generaal in het Hof van Cassatie bij het voordragen van hun conclusies en het bijstaan van de magistraten van de zetel met hun adviezen bij de beraadslaging, de opdracht nl. die er enkel in zou bestaan «tot de handhaving van de eenheid der jurisprudentie bij te dragen» (formule van het arrest), of «als enige zorg te hebben bij te dragen tot de eenheid en de samenhang van de jurisprudentie» (formulering van de dissidente opvatting).

Wegens de talrijke aan het Hof van Cassatie voorgelegde nieuwe rechtsvragen, de vragen mede die rijzen tengevolge van de evolutie van onze samenlevingen en van de rechtsnormen waarin die hun neerslag en/of hun aanpassing vinden, moest en moet dat Hof beslissen over talloze nieuwe juridische kwesties en problemen, nadat de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie daaromtrent geconcludeerd en geadviseerd hebben.

Die nieuwe kwesties en problemen vergden en vergen, doorgaans, nieuwe overwegingen, opmerkingen, voorstellen, conclusies (van de procureur-generaal en de advocaten-generaal) en eveneens nieuwe beslissingen (van het Hof) die, uiteraard en noodzakelijkerwijze aan de bestaande jurisprudenties vreemd waren en zijn of hun plaats *daarnaast* hebben. Wil men de attributies van de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie karakteriseren en beoordelen, dan gaat het niet aan alleenlijk acht te slaan op hun «bijdrage tot de handhaving van de eenheid der jurisprudentie» of op hun «enige zorg bij te dragen tot de eenheid en de samenhang van de jurisprudentie».

Hierna (zie nr. 19) besteden wij aandacht aan *nieuwe problemen en kwesties* die sommige van onze procureurs-generaal en advocaten-generaal hebben uiteengezet en geanalyseerd, en waarvoor zij de oplossingen hebben voorgesteld in hun conclusies en hun raadgevende adviezen bij de beraadslagingen, oplossingen die het Hof daarna, in vergaderingen gevormd door de eminentste magistraten van het Koninkrijk, na aandachtig onderzoek, na vakkundige, wijze en rijpe overpeinzing, tot de zijne heeft gemaakt.

2° Op dezelfde datum, 20 februari 1996, in een zaak Lobo Machado tegen Portugal, sprak het Europees Hof voor de rechten van de mens zich op identieke wijze uit, door te beslissen dat in die zaak artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag was geschonden, op de gronden: 1° dat, terwijl de adjunct-advocaat-generaal bij het Portugese Opperste Gerechtshof in zijn advies voor verwerping van het beroep stelling had genomen, het de betrokkene onmogelijk was geweest vóór de uitspraak van het arrest van dat advies inzage te nemen en daarop te antwoorden, 2° dat die miskenning nog is verergerd door het feit van de aanwezigheid van de adjunct-procureur-generaal op de zitting, met gesloten deuren, van het Opperste Gerechtshof.

Kan die beslissing, identiek met de uitspraak betreffende België, onzes inziens misschien te wettigen zijn ten aanzien van Portugal, het arrest dat ons land betreft is kennelijk niet vatbaar voor rechtvaardiging, wegens substantiële verschillen inzake het statuut en de attributies, enerzijds, van de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Belgische Hof van Cassatie, en, anderzijds, van de procureur-generaal of een adjunct-procureur-generaal bij het Portugese Opperste Gerechtshof.

Betreffende de mededeling van de conclusies aan de partijen

12. Het arrest-Vermeulen verwijt aan de procureur-generaal en aan de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie dat zij aan de eisers en verweerders vóór dat Hof geen inzage geven van hun conclusies, en het ziet daarin een schending van artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag.

Het Straatsburgse Hof stelt het bij dat arrest ook verplicht, dat die conclusies kunnen worden besproken (zie nr. 33 van het arrest) tussen de procureur-generaal of een advocaat-generaal en de partijen, wat een extra verzwaring betekent, die bovendien niet te verzoenen is met het statuut en de attributies van die magistraten, zoals zij hierboven nader werden omschreven.

Wij zijn zo vrij eraan te herinneren, dat, bij het arrest-Delcourt, *eenstemmig door zijn leden gewezen*, het Europees Hof vastgesteld en beslist heeft, bij nr. 41 van zijn motivering: «Dat het parket van cassatie zijn advies uitbrengt, zonder het vooraf aan de partijen te notificeren, komt door de aard zelve van de taak van dat parket, zoals het Hof (te Straatsburg) die hier te voren heeft beschreven... Artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag eist niet, zij het bij implicatie, dat een beschuldigde de mogelijkheid bezit om te antwoorden op de louter juridische conclusie van een magistraat die aan het Belgische Opperste Hof is verbonden als *helper en adviesgever*».

Betreffende de aanwezigheid bij de beraadslaging van het Hof, van de procureur-generaal of een advocaat-generaal

13. Het arrest-Vermeulen, zoals het arrest-Borgers, leidt uit die aanwezigheid een schending van artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag af.

Noch de balie, noch de ter zake geïnformeerde doctrine hebben tot nog toe een schending blootgelegd of gekritiseerd van een wettelijke of een internationale bepaling dienaangaande, en wij voegen eraan toe, dat, wel integendeel, de doctrine zich geregeld heeft beroepen op de wetenschap-

pelijke autoriteit van de opvattingen dier magistraten, als in hun conclusies uitgesproken en gepreciseerd, zo nodig, tijdens hun aanwezigheid bij de beraadslaging.

In de motieven nrs. 35, 36 en 37 van het arrest-Delcourt, bij eenstemmigheid van de leden van het Hof voor de mensenrechten gewezen, staat te lezen: «De onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van het Hof van Cassatie zelf kunnen van de aanwezigheid van een lid van het parket bij de beraadslaging niet te lijden hebben, vermits de procureur-generaal, ook, onafhankelijk en onpartijdig is» (nr. 35); «Op de handelingen van het openbaar ministerie... zoals zij normaal plaatshebben, is door de balie en de openbare mening nooit iets aangemerkt» (nr. 36); «Het Hof komt tot de slotsom, dat het systeem waarin artikel 39 van het besluit van 1815 voorziet (N.B. thans artikel 1109 van het Gerechtelijk Wetboek), zoals het in de praktijk wordt toegepast, niet onverenigbaar was met artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag» (nr. 37) (Vertaling).

De magistraten van de zetel en het parket van het Hof van Cassatie zijn, laten wij het nogmaals zeggen, allen leden van de Rechterlijke Macht, de enen én de anderen onafhankelijk, onpartijdig en enkel en alleen in dienst van het recht.

Ook willen wij hier eraan herinneren, dat het arrest-Delcourt de procureur-generaal en de advocaten-generaal nader noemt «helpers en adviesgevers van het Hof, die een paragerechterlijke functie uitoefenen. Door de adviezen die zij in eer en geweten uitbrengen, helpen zij het Hof om de wetigheid van de bestreden beslissingen te toetsen» (nr. 34 van de motieven van dat arrest).

De ervaringen die de ondergetekenden in het Hof van Cassatie hebben verworven in de functies die zij daar respectievelijk achtentwintig, achttien en zesentwintig jaar lang hebben uitgeoefend, de ononderbroken vertrouwenscontacten die zij daar met de zittende magistraten hebben gehad en dezer opvattingen, hebben hun de rotsvaste overtuiging gegeven, dat die magistraten het bijzonder waardeerden te kunnen rekenen op de medewerking en de bijstand die hun zodoende in de totstandkoming en de verwoording van de arresten werden verleend.

Vergelijkingen of assimilaties met procedures betreffende andere landen, die het arrest-Vermeulen aanhaalt tot staving van zijn beslissing, dat de Belgische wetgeving en praktijk artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag schenden.

14. Aangaande de niet-mededeling, waarop, naar de arresten Borgers en -Vermeulen een debat zou moeten volgen, van de conclusies van de procureur-generaal of van een advocaat-generaal, vermeldt het arrest-Vermeulen, om zijn zienswijze te staven, beslissingen van het Straatsburgse Hof betreffende procedures in Spanje, in Finland, en zelfs in het Verenigd-Koninkrijk (zie nr. 33 van de motieven).

Maar hoeft eraan te worden herinnerd, enerzijds, dat die procedures en magistraatsstatuten in Spanje en Finland niet identiek zijn met of ook maar gelijken op die in België, en, anderzijds, dat er in Groot-Brittannië (het Verenigd-Koninkrijk) geen leden van de Rechterlijke Macht (the Judiciary) zijn die min of meer met de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Belgische Hof vergeleken kunnen worden. Is het nu zo, dat de Attorney General of de Solicitor General vaak met onze procureur-generaal op een lijn worden gesteld, toch gaat dit niet op, nu die hoge ambten

die zijn van leden van de regering, die meestal uit het Hous of Commons komen. Vergelijkingen en gelijkstellingen zijn in dezen dus niet adequaat.

15. De beslissing, dat de hier behandelde praktijk en omstandigheden artikel 6, paragraaf 1, schenden, laat het arrest-Vermeulen ook rusten op «de praktijk in de andere Lidstaten van de Raad van Europa» (nr. 34, 2e alinea, der motive-ring). Kunnen wij het met die assimilatie eens zijn?

16. De arresten-Borgers en -Vermeulen zullen dus de procureur-generaal en de advocaten-generaal in het Hof van Cassatie verplichten hun conclusies aan de partijen mee te delen, ze in een geschrift vast te leggen terwijl zij tot nog toe wettelijk mondeling waren, en met die partijen een debat aan te gaan en te voeren. Niet alleen zal dit de procedures verzwaren en verlengen, doch tevens debatten met zich brengen die niet te verzoenen zijn met de hoedanigheid, het statuut en de attributies van die magistraten.

Door te beslissen dat dezelfde magistraten, met hun deelneming aan 's Hof's beraadslaging, artikel 6, paragraaf 1, van het Verdrag over de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden schenden, sluiten die arresten hen uit van die samenwerking met de zittende magistraten, niettegenstaande die samenwerking sedert 1832 al, zonder het geringste nadeel voor de partijen maar ten bate van de maatschappij, een vaste, nuttige, efficiënte en niet ernstig betwiste bijdrage is gebleken tot de vorming van de jurisprudentie en tot een gezonde en voortreffelijke rechtsbedeling, waarmee het algemeen belang het best is gediend.

17. Wij menen dat wij onze commentaar niet kunnen besluiten, zonder nadrukkelijk te wijzen op de talloze conclusies, gevolgd van aanwezigheid bij de beraadslaging, die sedert de jaren 1920 (de conclusies van andere magistraten, tijdens al de voorafgaande jaren, zijn evenzeer het vermelden waard... maar wij moeten ons beperken) tot in de jaren waarin wij zelf het ambt van procureur-generaal in het Hof van Cassatie vervulden, werden genomen door de procureurs-generaal P. Leclercq, A. Gesché, L. Cornil, R. Hayoit de Termicourt, W.J. Ganshof van der Meersch, R. Delange en door de eerste advocaten-generaal R. Janssens de Bist-

hoven en P. Mahaux; conclusies die niet tot doel hadden enkel te zorgen voor «de eenheid of de samenhang van de jurisprudentie» (zie surpa, nr. 11-1e), maar tevens en voornamelijk het Hof voor te lichten, te adviseren en bij te staan m.b.t. de oplossingen die het in zijn arresten moest geven voor nieuwe juridische vragen en problemen.

Al die conclusies van nabij bekijken of ook maar vermelden is hier ondoenlijk. Maar graag willen wij allen die in de problemen van interpretatie en toepassing van het recht belang stellen er nog aan herinneren, dat die conclusies alle takken van het recht beslaan: publiek, internationaal en Europees recht, gerechtelijk privaatrecht, strafrecht, sociaal, economisch, financieel, fiscaal recht, en ook het recht van de vele beroepsordes...

Overtalrijke conclusies werden gepubliceerd o.m. in de *Arresten van het Hof van Cassatie* en het *Bulletin des arrêts de la Cour de cassation*.

18. De doctrine, de beslissingen van alle gerechten, de advocaten in hun conclusies, middelen, pleidooien, cassatieberoepen voor hun cliënten maken overvloedig gebruik van aanhalingen niet alleen uit de arresten van het Hof van Cassatie maar eveneens uit de conclusies die de procureur-generaal en de advocaten-generaal in dat Hof in openbare zitting hebben uitgesproken en die in tal van publicaties zijn afgedrukt.

19. Het Europees Hof voor de rechten van de mens bewijst de mensheid immense diensten. Bij de diepe dankbaarheid die wij dat rechtscollege toedragen, zoals het betaamt voor allen die het recht hoog in ere houden, betreuren wij het dat wij in geweten er niet omheen konden onze kritiek op de arresten-Borgers en Vermeulen naar buiten te dragen, nu wij ervan overtuigd zijn dat die uitspraken het rechts-oeuvre van ons Hof erg in gevaar brengen, een werk dat de vrucht is van de bij de wet geregelde samenwerking van de zittende magistraten van het Hof van Cassatie met de procureur-generaal en de advocaten-generaal in dat Hof.

F. DUMON - R. CHARLES - E. KRINGS
Emeriti procureurs-generaal in het Hof van Cassatie

HOE AANGENOMEN IS AANGENOMEN WAARDE IN VERZEKERINGEN?

In 1982 kreeg de promotor van het E.C.C.-tennistornooi in het Antwerpse Sportpaleis van de Antwerpse diamantnijverheid een gouden racket met diamanten ter beschikking.

De racket zou toekomen aan de speler die het tornooi driemaal in vijf opeenvolgende jaren zou winnen; ze zou eigendom van de organiserende firma worden, indien geen deelnemer de racket na verloop van tien jaar gewonnen zou hebben.

Na het eerste tornooi in 1982 liet de organisator zich verzekeren tegen het risico zijn toekomstig eigendomsrecht te verliezen, indien de trofee aan een deelnemer toegekend zou moeten worden. De racket werd alzo in aangenomen waarde verzekerd voor 700.000 USD, op dat ogenblik zowat 42 miljoen BEF.

Dat hoge bedrag, merklijk meer dan de kostprijs van de racket, werd ingegeven door de bedenking dat middels de mediativering van het tornooi de eventuele verkoopwaarde van het voorwerp zeker die hoogte zou bereiken. Heel het tornooi werd immers door de BRTN en door buitenlandse zenders uitgezonden en de racket werd bij elke wedstrijd meermaals in beeld gebracht. Bovendien werden de publiciteit en de public relations rond het hele gebeuren zo professioneel gevoerd en was het deelnemersveld zo indrukwekkend dat het E.C.C. spoedig de naam kreeg een van de voornaamste wereldtornooien te zijn. De prijzenpot was dan ook navenant: 850.000 USD in 1985 plus de racket! Zelfs de verzekeraar pronkte met de waarborg die hij gaf.

In 1982 wint Lendl het tornooi. In 1984 steekt hij het goud en de diamanten voor de tweede maal de hoogte in.

In 1985, een week voor de start van het tornooi, wordt in de kranten publiciteit gemaakt met o.a. de volgende aankondiging: «Sterker dan ooit heeft Lendl, overwinnaar van het E.C.C. in 1982 en 1984, alle kans om de meest sprookjesachtige en duurste trofee van de geschiedenis te winnen». Dat was op 21 oktober. Op 25 oktober vraagt de verzekeraar in kort geding een deskundige te gelasten met de schatting van de vervangingswaarde. De Rechtbank van Koophandel te Brussel reageert hierop op 30 oktober negatief met de bedenking dat beide partijen duidelijk een aangenomen waarde overeengekomen zijn en het dus geen zin heeft een expert aan te stellen om een waarde te schatten die in de besprekingen nooit ter sprake gekomen is.

Inmiddels verschijnen in de pers geruchten over de waarde van de trofee: de *Times* spreekt van 500.000 USD, *Die Welt* heeft het over 750.000 USD, *Bild* over 850.000 USD, terwijl er in de Belgische pers uiteenlopende bedragen van 650.000 tot 1 miljoen dollar genoemd worden.

Op 3 november wint Lendl het tornooi voor de derde maal en neemt hij de racket mee naar huis.

De eerstvolgende werkdag vindt de verzekeraar de «ongevals»verklaring in zijn brievenbus; hij weigert de contractueel vastgelegde waarde te betalen en wordt dus gedagvaard voor de rechtbank van koophandel (je zou geneigd zijn te denken dat Antwerpse diamantairs in verband met een Antwerps tornooi in een Antwerps Sportpaleis ook te Antwerpen of toch minstens in het Nederlands zouden dagvaarden, maar nee, dat gebeurt te Brussel en in het Frans; of dat een juiste keuze was, blijft een open vraag: de rest van het verhaal toont immers aan dat men er in Brussel en in Luik misschien wel andere ideeën inzake handelspraktijken op nahoudt dan in de Antwerpse diamantwereld).

De verzekeraar stelt dat het contract nietig is, hoofdzakelijk omdat het beginsel van schadevergoeding – met een verzekering geen winst maken – geschonden werd, dat dat een beginsel van openbare orde is en er dus niet van afgeweken mag worden. De racket had dus nooit voor meer dan de vervangingswaarde van ongeveer 10 miljoen frank verzekerd mogen zijn.

Op 18 juli 1988 antwoordt de Rechtbank van Koophandel te Brussel¹ hierop dat de partijen, met te kiezen voor een aangenomen waarde, duidelijk aangegeven hebben dat ze niet de vervangingswaarde wilden verzekeren.² Trouwens, zegt de rechtbank, de economische waarde van een voorwerp kan heel wat hoger zijn dan de vervangingswaarde ervan: kijk maar naar het onderbroekje van Johnny Halliday en de beha van Madonna: die werden onlangs openbaar voor resp. 25.000 en 250.000 fr. verkocht. En de kroonjuwelen van de koningin van Engeland zijn oneindig meer waard dan hun vervangingswaarde. Waarom dan niet de E.E.C.-racket?

Hoe dan ook, de verzekeraar, zegt de rechtbank, was zich voldoende bewust van de bijzondere onlichamelijke waarde, die begrippen van bekendheid, van originaliteit en van enigheid inhoudt en die verzamelaars ertoe aanzet voor een

dergelijk stuk een toegevoegde waarde te betalen. Als beroepsverzekeraar heeft hij met kennis van zaken – hij kende het gewicht in goud, het aantal diamanten en karaat – en na ernstige onderhandelingen aanvaard de trofee in aangenomen waarde op 700.000 USD te bepalen en heeft hij de premie op basis van die waarde berekend. De verzekeraar heeft zich niet kunnen vergissen in het verschil tussen de vervangingswaarde van 10 à 12 miljoen frank en de overeengekomen waarde van ongeveer 37 miljoen frank (omzettingswaarde van 700.000 USD in de periode van de dagvaarding). Hij wordt dan ook veroordeeld om het overeengekomen bedrag van 700.000 USD of de tegenwaarde ervan te betalen, alsmede een vergoeding van 500.000 fr. voor de morele en commerciële schade van de organisator.

Het vonnis is allicht te begrijpen als men weet dat er meer dan twee maanden verliepen tussen de datum van het voorstel en die van de overeenkomst. In die periode zijn er zeker besprekingen geweest waarbij de acceptatie van zulk een uitzonderlijk *sui-generis* risico wel niet aan een onervaren acceptant toevertrouwd geweest zal zijn.

De verzekeraar laat het daar niet bij en gaat in hoger beroep. Op 20 november 1990 oordeelt het Hof van Beroep te Brussel dat de overeenkomst gewoonweg nietig is.³

Immers, zegt het Hof, al werd de overeenkomst nog voorafgegaan door besprekingen, *uit geen enkel element blijkt dat de verzekeraar de trofee aandachtig onderzocht heeft; er heeft geen werkelijk deskundigenonderzoek plaatsgehad, noch is er enige ernstige schatting op tegenspraak gedaan*. De clause van aangenomen waarde mag niet toegepast worden voor een waarde die ongeveer vierenhalfmaal hoger is dan de vervangingswaarde: met zulk een clause moet immers nog altijd een reële waarde gedekt worden. Het beginsel van schadevergoeding in zaakverzekeringen raakt immers de openbare orde en de verzekering van een voorwerp voor een contractueel overeengekomen verzonnen waarde schendt dat beginsel indien de overeenkomst ertoe strekt aan de verzekerde een onrechtmatige verrijking te bezorgen. Bovendien wijst de verzekering op zich al op afwezigheid van enig verzekeringsbelang. En een verzekeringsovereenkomst die stoelt op een ongeoorloofde oorzaak, moet vernietigd worden.

Overeenkomst nietig, de verzekeraar betaalt dus niets.

Hoewel men zich hierbij vragen van ethische aard kan stellen, is de beslissing juridisch zeker verdedigbaar, ook al maakt ze dan wellicht verkeerde keuzen.

Het zal voor velen choquant zijn dat een verzekeraar er meer dan twee maanden over doet om een verzekering in aangenomen waarde te aanvaarden om dan op het ogenblik dat, enkele jaren later, het risico op het punt staat zich te verwezenlijken, de verzekeringsovereenkomst door zijn juridische dienst te laten betwisten.

Dergelijke uitspraken zetten de zekerheid, die in de relaties tussen verzekeraar en makelaar moet heersen, op de helling en schenden het vertrouwen dat partijen in de waarde van een overeenkomst moeten kunnen hebben.

Dat vertrouwen in een aangenomen-waarde-verzekering mag echter misschien niet zo groot zijn als de verzekeringsjurist het over het algemeen aanneemt, want in de commentaren van de wet van 1874 leest men dat in bepaalde gevallen het overeengekomen bedrag wel betwist kon worden: bij

¹ Kh. Brussel, 18 juli 1988, *De Verz.*, 1989, 320, noot HAUFERLIN, J.-M.

² Dat is een verkeerde redenering. Aangenomen waarde is immers niet het tegengestelde van vervangingswaarde: men kan contractueel een vervangingswaarde bepalen en er uitdrukkelijk aan toevoegen dat de zaak voor dat bedrag in aangenomen waarde verzekerd is.

³ Hof Brussel, 20 november 1990, *J.L.M.B.* 1991, 1125.

bedrog, uiteraard, en wanneer de staat van het verzekerde voorwerp op het ogenblik van de schade zozeer veranderd was dat zijn waarde niet meer met de overeengekomen som overeenstemde; evenzeer gold dat bij afwezigheid van een ernstige schatting op tegenspraak.⁴ Het is om deze laatste reden dat het Hof van Beroep te Brussel vaststelde dat er geen werkelijke overeenkomst van aangenomen waarde bestond.

Tegen dat arrest, waarmee de overeenkomst ab initio nietig verklaard werd, voorziet de verzekerde zich natuurlijk in cassatie. Daar krijgt hij op 23 april 1992 te horen dat de overeenkomst niet nietig verklaard had mogen worden;⁵ daarvoor had immers bedrog gepleegd moeten zijn en dat had het Hof van Beroep te Brussel niet in aanmerking genomen. Doordat het vastgesteld had dat de loutere oververzekering voldoende was om de afwezigheid van verzekeringsbelang aan te tonen, had het Hof van Beroep zijn beslissing niet naar recht verantwoord. Evenmin had het hof mogen beslissen dat de overeenkomst nietig was op grond dat de verzekerde waarde groter was dan de werkelijke waarde en dat de schatting van de aangenomen waarde niet «ernstig» was. Het bestreden arrest wordt dus vernietigd.

Vernietigd behalve echter juist op het punt dat belangrijk was, namelijk in zoverre het bestreden arrest beslist had dat de clause van aangenomen waarde niet toegepast kon worden. Dat hadden de eisers in cassatie dan ook niet aangevoerd, zodat dat punt kracht van gewijsde gekregen had.

De zaak wordt, aldus beperkt tot het probleem van de onvoldoend gemotiveerde nietigverklaring, doorverwezen naar het Hof van Beroep te Luik, dat nu nog maar twee keuzen heeft: ofwel kwade trouw of bedrog van de verzekerde vaststellen en, zoals het Hof van Beroep te Brussel, de overeenkomst als nietig beschouwen, ofwel de waarde van het voorwerp ten tijde van de schade vaststellen.

Voor het Hof van Beroep te Luik betekent zelfs een belangrijke overdrijving niet noodzakelijk een bedrog.⁶ De verzekerde kan immers te goeder trouw een hogere waarde dan die van het verzekerde voorwerp laten dekken al was het maar om met zekerheid een onderverzekering te vermijden of om zijn kredietwaardigheid te verhogen.⁷

Geen fraude, dus ook geen nietigheid. Het Hof kiest bij gevolg de tweede optie.

Inzake verzekeringen is de waarde van een zaak, zegt het Hof, haar werkelijke, intrinsieke en absolute waarde. En aangezien het hier gaat om een zaak die niet voor de verkoop bestemd was, is de waarde ervan gelijk aan het bedrag dat

de verzekerde moet uitgeven om zich eenzelfde voorwerp aan te schaffen. Dat de trofee in verschillende landen tentoongesteld werd en daardoor een grote publiciteit kreeg, doet niet ter zake: die omstandigheden geven geen hogere waarde aan het voorwerp. De racket was nieuw en kon vóór de schade zelfs niet aan de naam van een kampioen gekoppeld worden; de racket had generlei historische waarde en kon dus gemakkelijk door een trofee met dezelfde eigenschappen en dezelfde waarde vervangen worden.

De verzekeraar moet derhalve slechts de vervangingswaarde, inmiddels door een deskundige op 9.807.060 fr. vastgesteld, betalen, niet de geclaimde 700.000 USD.

«De absolute waarde van een trofee is de vervangingswaarde: een trofee is immers niet bestemd om te worden verkocht». De Antwerpse diamantwereld zal daarover wel een ander idee gehad hebben: hij zal namelijk wel liever gezien hebben dat geen van de mededingers de trofee won zodat hijzelf, na verloop van tien jaar, het kunststuk bij Sotheby's openbaar kon laten verkopen. Met winst en dus voor een andere prijs dan de vervangingswaarde! Is dat trouwens niet de gerechtvaardigde wens van elke diamantair?

Wat is er dan zo strijdig met de wet op de verzekeringen, zij het die van 1874 of die van 1992, wanneer een handelaar een sieraad laat verzekeren voor viermaal het bedrag dat hij er zelf voor heeft betaald? Hij mag van zijn investering toch zeker wel een return verwachten die iets hoger ligt dan die van een risicoloze belegging in staatsfondsen (13% in 1983 toen de overeenkomst gesloten werd!). En de derving van een verwachte winst mag hij laten verzekeren. Dat was reeds lang ingeburgerd toen het uitdrukkelijk in artikel 39 van de nieuwe Wet op de Landsverzekeringsovereenkomst opgenomen werd.

Wat is er in de overeenkomst zo strijdig met de wet op de verzekeringen als men bedenkt dat het verzekerde voorwerp een uniek stuk was; wanneer zulk een kunstwerk als trofee in andere handen overgaat, dan kan het weliswaar voor een lagere prijs dan de verwachte handelswaarde vervangen worden, maar dan is het vervangingsvoorwerp per definitie geen uniek stuk meer en kan het, haast ook per definitie, nooit meer dezelfde waarde bereiken.⁸

* *

*

Kan een rechtbank nu eenzelfde oplossing aan de gestelde problemen geven in het stelsel van de Wet op de Landsverzekeringsovereenkomst van 25 juni 1992? Zeer zeker, als de rechter van oordeel is dat het indemniteitsbeginsel, dat boven al het andere prevaleert, door de verzekeringsovereenkomst geschonden werd. Aan dat beginsel van openbare orde heeft de wetgever immers niets veranderd: een schadeverzekering beoogt nog altijd de vergoeding van schade (art. 51) en de vergoeding mag de door de verzekerde geleden schade niet te boven gaan (art. 39). Als de rechter van oordeel is dat de verzekerde zich onrechtmatig verrijkt met

⁴ Art. 20 van de Wet op de Verzekeringen van 11 juni 1874 bepaalde o.a. dat zulk een schatting door deskundigen gedaan moest worden. Volgens de doctrine was dat echter niet nodig: een raming in onderlinge overeenstemming volstond mits zij op een objectieve en ernstige manier gebeurde (LALOUX, P., *Traité des assurances terrestres*, Bruylant, 1944, 295; FREDÉRICQ, L., *Traité de droit commercial belge*, Féchey, 1947, deel III, 406; VAN RYN, J. en HEENEN, J., *Principes de droit commercial*, Bruylant, 1965, deel IV, 82; FONTAINE, M., *Droit des assurances*, Larcier 1975, 130).

⁵ Cass., 23 april 1992, noot JEUNEHOMME, J.-F., «La raquette de Lendl, suite», *J.L.M.B.*, 1992, 1118.

⁶ Hof Luik, 5 december 1995, noot DE RODE, H., «La raquette de Lendl, nouvel épisode», *J.L.M.B.*, 1996, 354.

⁷ Als je kredietwaardigheid verhogen met een oververzekering dan geen bedrog tegenover een geldschietter is, wat dan wel?

⁸ Als een kunststuk gestolen wordt, is het vervangingsvoorwerp wél een uniek stuk, aangezien het gestolen exemplaar niet meer openbaar getoond kan worden. Daarom was dan waarschijnlijk ook de racket slechts voor ongeveer de vervangingswaarde tegen diefstal verzekerd.

een vergoeding die gelijk is aan de verhoopte verkoopwaarde van een trofee, dan kan hij zoals voorheen slechts de vervangingswaarde als vergoeding toekennen.

Inzake aangenomen waarde heeft de wetgever evenmin iets essentieels veranderd behalve de terminologie: aangenomen waarde, in het Frans nog altijd «*valeur agréée*», kreeg nu in de wettekst de voor ons ongebruikelijke Noord-Nederlandse benaming «getaxeerde waarde»; hierdoor ontstaat verkeerdelijk de indruk dat, zoals de wet van 1874 reeds bepaalde maar wat in de praktijk niet noodzakelijk geacht werd, de waarde door een taxateur vastgesteld moet worden om voor partijen bindend te zijn. Die indruk wordt dan nog versterkt door de titel «Voorafgaande taxatie» van artikel 55. In het verzekeringsjargon ignoreert men die nieuwigheid en blijft men rustig, als van oudsher, van «aangenomen waarde» spreken, hoewel uit het besluit zal blijken dat de nieuwe benaming in de Nederlandse tekst niet eens zó ongelukkig gekozen is.

Er is niets essentieels veranderd want, zoals in de wet van 1874, is aangenomen waarde volgens de wettekst bindend voor partijen, behoudens bedrog. De commentatoren van de nieuwe wet zijn het nochtans erover eens dat het indemniteitsbeginsel ook in het nieuwe artikel 55 blijft gelden.⁹ Volgens de memorie van toelichting wordt inderdaad met een clausule «aangenomen waarde» niet van het indemniteitsbeginsel afgeweken. Terecht natuurlijk gezien het dwingende karakter van de wet.¹⁰

Dat wil echter niet zeggen dat de waarde die tussen partijen overeengekomen wordt een – volgens de uitdrukking van Hof van Beroep te Luik – absolute waarde zou moeten zijn. Zeker voor een kunststuk is dat zo: dat zal niet dezelfde waarde hebben voor een bewonderaar van de kunstenaar, een exploitant van een kunstgalerie, een vendumeester, een belegger of een erfgenaam.¹¹ De grondslagen voor

de waardebepaling van de te verzekeren goederen worden daarom aan de partijen overgelaten. Zo kunnen partijen overeenkomen de vergoeding te berekenen op basis van de herbouwwaarde, de nieuwwaarde, de herstelwaarde, de kostprijs, de vervangingswaarde, de handelswaarde, de werkelijke waarde of dagwaarde. Dat zijn de verschillende benamingen gebruikt in artikel 53 of in de memorie van toelichting;¹² die mogelijkheden waren trouwens ook al lang daarvoor in het gebruik opgenomen.

Artikel 54 laat de te verzekeren som vaststellen door de verzekeringnemer op diens eigen verantwoordelijkheid. Via een amendement werd echter aan de tekst van het voorontwerp toegevoegd dat, als dat bedrag in overleg met de gemandateerde van de verzekeraar vastgelegd is, het dan geacht wordt gelijk te zijn aan de waarde van het verzekerbare belang; dat is een nieuwigheid in de wet, waarschijnlijk geïnspireerd door het K.B. van 1 februari 1988¹³ betreffende de verzekering tegen brand e.a. gevaren (eenvoudige risico's). Dat bepaalde dat de verzekeraar aan de verzekeringnemer een stelsel moest voorstellen waarmee die de toepassing van de evenredigheidsregel bij onderverzekering kon vermijden. Uit die verplichting ontstonden de zogenaamde «roosters» en andere forfaitaire berekeningswijzen waarmee de verzekeringnemer zelf de voor zijn woning te verzekeren som berekende. Paste de woning niet in het voorgestelde evaluatiestelsel, dan kon de maatschappij de te verzekeren som door een inspecteur laten bepalen. Ze is dan evenzeer als met het roostersysteem gebonden door de aldus vastgestelde verzekerbare waarde. «Gebonden» zelfs dus bij een overeenkomst waarin niet uitdrukkelijk vermeld staat dat het gaat om een «verzekering in aangenomen waarde».

A fortiori moet, behoudens bedrog, de overeengekomen waarde van artikel 55 bindend zijn voor beide partijen met, volgens de wettekst, als enige uitzondering op die regel dat ze het bedrag kunnen verminderen indien door welke oorzaak ook het verzekerde goed een aanzienlijke waardevermindering ondergaat. Uiteraard moet die mogelijkheid, zelfs ná schade, ook voor de rechter bestaan; anders zou afbreuk gedaan worden aan het beginsel van schadevergoeding van artikel 51.

Evenzeer zal een rechter echter, zoals het Hof van Beroep te Brussel deed, kunnen vaststellen dat er geen ernstige schatting op tegenspraak heeft plaatsgehad. Hij zal de verzekering in aangenomen waarde kunnen omzetten in een overeenkomst «niet-aangenomen waarde» en overeenkomstig artikel 42 de oververzekering terugbrengen tot de naar zijn mening juiste waarde van het verzekerde bedrag. Bij bedrog zal hij de overeenkomst nietig verklaren.

De uitspraak van het Hof van Beroep te Brussel gebruikte die laatste motivering om het bestaan van een werkelijke overeenkomst van aangenomen waarde te ontkennen; ze wijst erop hoe belangrijk het voor de verzekeringsadviseur is, in een verzekeringsovereenkomst betreffende kunst- of andere waardevolle voorwerpen, effectief de te verzekeren waarde – soort én bedrag – te bespreken met de verzekeraar en gezamenlijk of via een deskundige vast te stellen; tevens hoe belangrijk het is in de bijzondere voorwaarden op

⁹ CLAASSENS, H., «Assurances indemnitaires, assurances de dommages et assurances de choses: dispositions générales», in *La loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurances terrestres*, red. FONTAINE, M., en BINON, J.-M., Bruylant, 1993, 131; FAGNART, J.-L., «Examen de jurisprudence (1981-1990) – Assurances terrestres», *R.C.J.B.*, 1991, 762; SCHUERMANS, L., «De nieuwe wet op de landverzekeringsovereenkomst van 25 juni 1992», *R.W.*, 1992-93, 689 en 729, bijz. nr. 120.

¹⁰ Het is wegens het indemniteitsbeginsel dat art. 55 de partijen toestaat de verzekering te verminderen of op te zeggen als het verzekerde goed in de loop van de overeenkomst aanzienlijk in waarde daalt. Die regel werd ook al in het stelsel van de wet van 1874 gevolgd, althans wanneer de waardevermindering het gevolg van de sleet van het verzekerde voorwerp was (VAN EECKHOUT, W., *Le droit des assurances terrestres*, Bruylant, 1933, 145; LALOUX, P., o.c., 296; VAN RYN, J. en HEENEN, J., o.c., 83; FONTAINE, M., o.c., 131). Voor de nieuwe wet van 1992 adviseerde de Raad van State hetzelfde te doen en dus de mogelijkheid de verzekering te verminderen of op te zeggen te beperken tot «het waardeverlies dat te wijten is aan de staat waarin de verzekerde zaak vervallen is». De regering stelde echter uitdrukkelijk dat er ook met oorzaken (bv. economische) buiten de verzekerde zaak rekening gehouden moet worden (memorie van toelichting, *Gedr.St., Kamer*, 1990-91, nr. 1586/1, 51). En terecht, want als het indemniteitsbeginsel echt zo van dwingend recht is, hoe kan de Raad van State dan adviseren de mogelijkheid, die aan de partijen gelaten wordt, te beperken tot oorzaken eigen aan de verzekerde zaak?

¹¹ DALCO, R.O. en DELVAUX, P.-H., «L'assurance et la valeur de l'oeuvre d'art», *Ann.Dr.Louv.*, 1988, 425, bijz. 434.

¹² Memorie van toelichting, o.c., 49-50.

¹³ Inmiddels vervangen door het K.B. van 24 december 1992 betreffende dezelfde materie.

te nemen, niet dat het om zomaar een «verzekering in aangenomen waarde» gaat, maar wel dat de partijen na gezamenlijk overleg en contradictoire schatting overeengekomen zijn het verzekerde voorwerp te schatten op x frank en het voor dat bedrag in aangenomen waarde te verzekeren. Dat ze m.a.w. dus wel degelijk gezamenlijk een «voorafgaande taxatie» uitgevoerd hebben.

Inderdaad, ondanks alle consumentvriendelijke bepalingen in de Wet op de Landverzekeringsovereenkomst, blijven de principes zoals ze vroeger reeds door de rechtbank vastgelegd werden,¹⁴ ten volle gelden: de overeenkomst is slechts bindend voor de verzekeraar als er echt een geza-

menlijke evaluatie gebeurd is. Slechts wanneer ondubbelzinnig en expliciet gezamenlijk in onderlinge overeenstemming voorafgaand een waarde getaxeerd is, is de aangenomen waarde werkelijk aangenomen en moet de waarde die de verzekeraar tijdens de onderhandelingen aanvaard heeft, als basis voor de berekening van de vergoeding dienen.

Of het nu ethisch is en commercieel verantwoord dat een verzekeraar die een contract «aangenomen waarde» sluit zonder de voorafgaande voorwaarden ervan, zoals hierboven uiteengezet, na te leven, achteraf de nietigheid van zijn eigen polis opwerpt, is iets dat elke verzekeraar voor zichzelf moet uitmaken.

J. SCHRYVERS

¹⁴ Kh. Brussel, 18 maart 1936, *Bull.Ass.*, 1937, 194; Kh. Brussel, 24 december 1936, *Bull.Ass.*, 1937, 196 en *R.G.A.R.*, 1937, nr. 2322; Arbit.Besl., 31 maart 1936, *Bull.Ass.* 1936, 137, aangehaald door o.a. PONT, F., RUBENS, P., VERHEES, W., *De landverzekeringsovereenkomst, praktische commentaar bij de wet van 25 juni 1992*, Kluwer 1993, 241. Volgens deze rechtspraak «was de loutere handtekening van de ver-

zekeraar onder de schatting van de verzekeringnemer niet voldoende; er mocht dus geen enkele twijfel bestaan over het feit dat partijen uitdrukkelijk akkoord gingen over de aangenomen waarde».

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 1 DECEMBER 1995

Voorzitter: de h. Sace

Rapporteur: de h. Rappe

Openbaar ministerie: de h. Leclercq

Advocaten: mrs. Simont en Bützler

Arbeidsongeval – Burgerlijke aansprakelijkheid – Arbeidsongevallenverzekeraar – Regresvordering – Arbeidsongeschiktheid – Letsels – Consolidatiedatum – Vaststelling in het gemene recht – Tegenwerpbaarheid

De in het gemene recht vastgestelde consolidatiedatum van de letsels van een getroffene kan niet tegengeworpen worden aan de partijen of aan de arbeidsrechtbank die ter zake van arbeidsongevallen over die datum moeten beslissen. Evenmin geldt voor de gerechten die volgens het gemene recht uitspraak moeten doen over de consolidatiedatum van letsels, de beslissing inzake consolidatie die voortvloeit, hetzij uit de door het Fonds voor Arbeidsongevallen bekrachtigde overeenkomst tussen de partijen bij een arbeidsongeval, hetzij uit een vonnis van de arbeidsrechtbank.

De F. t/ N.V. A.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 april 1994 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het middel: schending van de artikelen 15, 16, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 812, 813 en 1042 van het Gerechtelijk Wetboek,

doordat het arrest vaststelt, enerzijds, dat «inzake arbeidsongevallen» de consolidatie van de letsels van de heer M. bij

vonnissen van 13 april 1989 van de Arbeidsrechtbank te Oudenaarde op 28 maart 1986 werd vastgesteld, (...) «dat blijkt dat de ‘inzake arbeidsongevallen’ in aanmerking genomen periodes van arbeidsongeschiktheid die de grondslag van de vergoeding door de arbeidsongevallenverzekeraar hebben gevormd, veel langer zijn dan de door dokter F. volgens het gemene recht in aanmerking genomen periodes, en dat de consolidatiedatum veel later is», en vervolgens de consolidatiedatum, in het kader van de door eiseres ingevolge artikel 47 van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 ingestelde vordering tot indeplaatsstelling, op 28 april 1983 vaststelt (...) op grond «dat de omstandigheid dat (verweerster) vrijwillig in de rechtspleging en in het deskundigenonderzoek ‘inzake arbeidsongevallen’ is tussengekomen de beslissing inzake arbeidsongeval aan haar tegenwerpbaar maakt, maar haar niet belet beoordelingsmomenten aan te voeren in het gemene recht om het verhaal van de arbeidsongevallenverzekeraar te beperken»; «dat (verweerster) kan worden bijgevalen wanneer zij aanvoert dat de lange arbeidsongeschiktheid die ‘inzake arbeidsongevallen’ is vastgesteld, hoewel zij haar kan worden tegengeworpen, niet ipso facto de grondslag kan vormen van het verhaal van de arbeidsongevallenverzekeraar tegen haar, nu zij niet overeenstemt met de arbeidsongeschiktheid en met de consolidatiedatum die volgens het gemene recht zijn vastgesteld»,

...

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de Arbeidsrechtbank te Oudenaarde, in haar vonnis van 13 april 1989, ten aanzien van verweerster, die door eiseres in gedwongen tussenkomst is opgeroepen om het te wijzen vonnis bindend en tegenwerpbaar aan die partij te horen verklaren, de consolidatiedatum van de letsels, die M. door een ongeval op de weg naar en van het werk op 29 oktober 1981 heeft opgelo-

pen, op 28 maart 1986 vaststelt; dat het arrest, dat volgens het gemene recht uitspraak doet over de vordering tot indeplaatsstelling van de arbeidsongevallenverzekeraar en over de rechtsvordering van de getroffene, de consolidatiedatum op 28 april 1983 vaststelt;

Overwegende dat uit de artikelen 24, 65 en 72 van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 volgt: 1° dat, in die materie, de consolidatiedatum van de letsels, dat wil zeggen het tijdstip waarop de arbeidsongeschiktheid een blijvend karakter vertoont, bij een overeenkomst tussen de partijen, de getroffene en de arbeidsongevallenverzekeraar, of bij een in kracht van gewijsde gegane beslissing wordt vastgesteld; 2° dat de overeenkomst tussen de partijen pas uitwerking heeft na bekrachtiging door het Fonds voor Arbeidsongevallen, 3° dat bij gebreke van die bekrachtiging het geschil voor de «arbeidsrechtbank» wordt gebracht; 4° dat de herziening van de vergoedingen gegrond op een wijziging van het verlies van arbeidsgeschiktheid van de getroffene, binnen drie jaar die volgen op de bekrachtiging van de overeenkomst of de beslissing van de rechtbank, kan worden gevraagd;

Dat uit die bepalingen volgt dat de wetgever inzake arbeidsongevallen een bijzonder, van het gemene recht afwijkend, stelsel heeft willen invoeren voor de vaststelling van de consolidatiedatum van de letsels en de gevolgen van die consolidatie, inzonderheid door die beslissing aan de partijen over te laten en, bij gebreke van overeenkomst tussen hen of van bekrachtiging van de overeenkomst, uitsluitend aan de arbeidsrechtbank;

Dat daaruit volgt dat het vonnis houdende vaststelling, volgens het gemene recht, van de datum van consolidatie van de letsels, niet kan worden tegengeworpen aan de partijen noch aan de arbeidsrechtbanken die inzake arbeidsongevallen over die datum moeten beslissen; dat evenzo, de beslissing aangaande laatstgenoemde aangelegenheid, ongeacht of zij voortvloeit uit de door het Fonds voor Arbeidsongevallen bekrachtigde overeenkomst der partijen of, zonder bekrachtiging, uit het vonnis van de arbeidsrechtbank, niet geldt voor de gerechten die volgens het gemene recht uitspraak moeten doen over de datum van consolidatie van de letsels;

Dat het hof van beroep, nu het voor laatstgenoemde consolidatie een datum in aanmerking neemt die verschilt van de door de arbeidsrechtbank inzake arbeidsongevallen vastgestelde datum, geen van de in het middel aangewezen wetsbepalingen schendt;

...

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER – 4 DECEMBER 1995

Voorzitter: de h. Marchal

Rapporteur: de h. Boes

Openbaar ministerie: mevr. De Raeve

Advocaat: mr. Bützler

1. Maatschappelijk Welzijn – Vreemdeling – Hulp O.C.M.W. – Omvang – Bevel om grondgebied te verlaten –

Definitief bevel – Begrip – 2. Vreemdeling – Hulp O.C.M.W. – Omvang – Bevel om grondgebied te verlaten – Definitief bevel – Begrip

1 en 2. Het bevel om het grondgebied te verlaten is definitief, in de zin van art. 57, § 2, O.C.M.W.-wet, wanneer het niet meer vatbaar is voor enig beroep met schorsende werking bij een administratieve overheid of bij de Raad van State. Een beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State werkt niet schorsend.

O.C.M.W. Antwerpen t/ E.B.

Gelet op het bestreden arrest, op 23 november 1994 door het Arbeidshof te Antwerpen gewezen;

...

Overwegende dat artikel 7 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van de vreemdelingen, de gevallen bepaalt waarin de minister die deze aangelegenheden onder zijn bevoegdheid heeft of zijn gemachtigde de vreemdeling die noch gemachtigd noch toegelaten is tot een verblijf van meer dan drie maanden in het Rijk of om er zich te vestigen, bevel kan geven het grondgebied vóór een bepaalde datum te verlaten;

Overwegende dat, krachtens artikel 57, § 2, eerste lid, van de wet van 8 juli 1976 betreffende de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn, het centrum, in afwijking van § 1, slechts de strikt noodzakelijke dienstverlening om het verlaten van het grondgebied mogelijk te maken, verleent: 1° aan de vreemdeling die zich vluchteling heeft verklaard en heeft gevraagd als dusdanig te worden erkend doch die niet de toelating heeft om in die hoedanigheid in het Rijk te verblijven en aan wie een definitief bevel is betekend om het grondgebied te verlaten, 2° aan elke andere vreemdeling die onwettig in het Koninkrijk verblijft en aan wie een definitief bevel is betekend om het grondgebied te verlaten;

Overwegende dat uit de artikelen 63, eerste en tweede lid, 63.5, 67 en 70 van de wet van 15 december 1980 en artikel 17 van de op 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State volgt dat het bevel om het grondgebied te verlaten definitief is in de zin van artikel 57, § 2, van de wet van 8 juli 1976, wanneer het bevel niet meer vatbaar is voor enig beroep met schorsende werking voor een administratieve overheid of voor de Raad van State; dat het beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State tegen een bevel om het grondgebied te verlaten, geen schorsende werking heeft;

Overwegende dat uit de vermeldingen van het arrest blijkt dat verweerder zich in een geval bevindt als bedoeld in artikel 57, § 2, eerste lid, van de wet van 8 juli 1976; dat het arrest aanneemt dat «het bevel om het grondgebied te verlaten onmiddellijk uitvoerbaar is, vermits het instellen van beroep tot nietigverklaring de tenuitvoerlegging van de maatregel niet schorst, en een verzoek tot schorsing niet mogelijk is»; dat het oordeelt dat dit bevel definitief is «wanneer daartegen geen rechtsmiddelen meer open staan en over de aangewende rechtsmiddelen een einduitspraak is gedaan» en dat «hangende (de) procedure (in beroep) voor de Raad van State (...) het bevel om het land te verlaten, betekend (aan verweerder) op 24.11.92, (...) niet definitief (is, zodat), artikel 57, § 2, van de O.C.M.W.-wet (...) niet (kan) toegepast worden»; dat het arrest aldus het voormelde artikel 57, § 2, eerste lid, schendt;

HOF VAN CASSATIE*3e KAMER – 11 DECEMBER 1995*

Voorzitter: de h. Marchal

Rapporteur: de h. Parmentier

Openbaar ministerie: de h. Leclercq

Advocaat: mr. van Hecke

Gehandicapten – Tegemoetkomingen – Hulp aan bejaarden – Categorie

Iedere gerechtigde op een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden behoort noodzakelijkerwijze tot de categorie waarvan hij de voorwaarden vervult. Hij kan niet worden opgenomen in een andere categorie, ongeacht de omstandigheden die hem brachten in de toestand van de categorie waartoe hij overeenkomstig de omschrijving behoort.

Belgische Staat, minister van Sociale Integratie t/ S.

Gelet op het bestreden arrest, op 9 februari 1995 door het Arbeidshof te Luik gewezen;

...

Overwegende dat artikel 4, § 1, derde en vierde lid, van het koninklijk besluit van 5 maart 1990 betreffende de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, met het oog op de bepaling van de grenzen van het inkomen bij de berekening van de tegemoetkomingen, die aan de drie categorieën gerechtigden, bedoeld in artikel 7, § 1, van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten, zijn verschuldigd, een omschrijving geeft van drie categorieën gerechtigden;

Dat het met name de alleenstaande gerechtigde omschrijft als alleenwonende, en de samenwonende gerechtigde als niet alleenstaande en zonder personen ten laste;

Overwegende dat iedere gerechtigde op een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden noodzakelijk behoort tot de categorie waarvan hij de voorwaarden vervult; dat die gerechtigde niet in een andere categorie kan worden opgenomen, ongeacht trouwens, de omstandigheden die hem brachten in de toestand van de categorie waartoe hij overeenkomstig de omschrijving behoort;

Overwegende dat het arrest, uitspraak doende over het recht van verweerster op de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, van 1 oktober 1992 tot 30 april 1993, vaststelt dat verweerster gedurende die periode niet meer alleen woonde, zoals vroeger, maar bij haar familie verbleef; dat het arrest oordeelt dat dit verblijf tijdelijk was en aan overmacht was te wijten;

Dat het arrest, op grond van het voorgaande, beslist dat verweerster gedurende de in aanmerking genomen periode de hoedanigheid van alleenstaande gerechtigde heeft behouden;

Dat het arrest de artikelen 7, § 1, van de wet van 27 februari 1987 en 4, § 1, van het koninklijk besluit van 5 maart 1990 schendt;

HOF VAN CASSATIE*1e KAMER – 21 DECEMBER 1995*

Voorzitter: mevr. Baeté-Swinnen

Rapporteur: de h. Verougstraete

Openbaar ministerie: de h. Goeminne

Advocaat: mr. De Gryse

Alimentatie – Provisionele onderhoudsuitkering overeenkomstig art. 301 B.W. – 1. Instellen van de eis in hoger beroep – Art. 807 Ger.W. – 2. Referentiestandaard – Gelijkaardige levensstandaard

1. Een vordering, in eerste aanleg gebaseerd op de artt. 213 en 221 B.W., kan in hoger beroep juridisch herschreven worden als een vordering gebaseerd op art. 301 B.W., zonder een schending uit te maken van art. 807 Ger.W.

2. De rechter die bij het toekennen van een voorlopige uitkering na echtscheiding beslist dat de onderhoudsplichtige binnen de mate van zijn mogelijkheden aan de onderhoudsgerechtigde dezelfde levensstandaard dient te verlenen als tijdens het gemeenschappelijk leven, schendt art. 301 B.W. niet.

T. t/ V.

Gelet op het bestreden arrest, op 8 december 1992 gewezen door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het eerste middel (...)

Overwegende dat, krachtens artikel 807 van het Gerechtelijk Wetboek, een vordering die voor de rechter aanhangig is, uitgebreid of gewijzigd kan worden, indien de nieuwe, op tegenspraak genomen conclusies, berusten op een feit of handeling in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is;

Overwegende dat verweerster voor haarzelf, als voorlopige maatregel tijdens het echtscheidingsgeding, van verweerder een uitkering tot onderhoud heeft gevorderd; dat tijdens het geding over de voorlopige maatregelen de echtscheiding op vordering van verweerster definitief is geworden, maar nog geen uitspraak werd gedaan over de tegeneis van eiser strekkende tot echtscheiding tegen verweerster;

Overwegende dat het aan de oorspronkelijke vordering van verweerster ten grondslag liggende feit de voorlopige toestand was waarin de partijen zich bevonden;

Overwegende dat het arrest, dat beslist dat verweersters vordering tot het verkrijgen van een voorlopige uitkering op grond van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek toelaatbaar is, de aangewezen wetsbepalingen niet schendt;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel (...)

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat de appelrechter artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek niet schendt door, bij het toekennen van een voorlopige uitkering na echtscheiding, te beslissen dat eiser «binnen de mate van zijn mogelijkheden aan (verweerster) dezelfde levensstandaard dient te verlenen als tijdens het gemeenschappelijk leven»;

Dat het onderdeel niet kan worden aangenomen;

NOOT – Zonder deze keuze verder te motiveren, sluit het Hof, daar waar het criterium van de gelijkwaardige levensstandaard wordt vooropgesteld als referentiestandaard bij de toekenning van een provisioneel onderhoudsgeld, aan bij de minderheidsopvatting in rechtspraak en rechtsleer (cf. Roodhooft, J., «De referentiestandaard inzake de provisionele onderhoudsuitkering», *R.W.*, 1993-94, 616).

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e KAMER - 1 MAART 1995

Voorzitter: de h. Mertens

Raadsheren: de hh. Meue en Thybergin

Advocaten: mrs. Compennolle en Lerberghe

Rechtsmiddelen – Hoger beroep – Akte – Vermeldingen – Termijn van verschijning

Nietig is de akte van hoger beroep die een termijn van verschijning van minder dan vijftien dagen vermeldt.

N.V. B. t/ H. e.a.

In limine litis beroepen de eerste geïntimeerden, de echtgenoten H., zich op de nietigheid van het verzoekschrift strekkende tot hoger beroep, neergelegd ter griffie van het Hof op 13 januari 1994, met oproeping om te verschijnen op donderdag 27 januari 1994, derhalve binnen een termijn van minder dan 15 dagen zoals voorgeschreven door artikel 1062 Ger.W.

Appellante van haar kant is van oordeel dat op een eventuele schending van artikel 1062 Ger.W. geen nietigheid staat, minstens dat eerst van nietigheid sprake zou kunnen zijn mochten dezelfde geïntimeerden het bewijs leveren van enige schade.

Sinds de wet van 3 augustus 1992 bepaalt art. 1057, 8°, Ger.W. dat, behalve wanneer het hoger beroep bij conclusie of bij aangetekend schrijven wordt ingesteld, de akte van hoger beroep op straffe van nietigheid de plaats, de dag en het uur van verschijning moet vermelden, terwijl voordien, tenzij in de gevallen bepaald door het inmiddels afgeschafte art. 1063 Ger.W., enkel de «termijn van verschijning» op straffe van nietigheid was voorgeschreven.

Zo het al juist is dat artikel 710 Ger.W. in de regel geen toepassing vond op de oproeping in hoger beroep in die gevallen waarin artikel 1057, 7°, Ger.W. enkel de *termijn van verschijning*, d.w.z. de termijn van dagvaarding op oproeping, op straffe van nietigheid voorschreef (Cass., 23 februari 1990, *Arr. Cass.*, 1989-90, 826), dan schrijft het nieuwe artikel 1057, 8° Ger.W. op straffe van nietigheid de vermelding voor van de plaats, *de dag* en het uur van verschijning.

Nu niet langer de termijn van dagvaarding op oproeping vermeld hoeft te worden, maar wel de dag van verschijning, is, mede gelet op de bepalingen van artikel 1042 Ger.W., artikel 710 Ger.W. in de regel thans wel van toepassing op de oproepingen in hoger beroep.

De termijn van dagvaarding op oproeping in hoger beroep is 15 dagen (art. 1062 Ger.W.) en deze termijn is te dezen niet nageleefd.

Overeenkomstig artikel 862, § 1, 1°, Ger.W. is artikel 861 Ger.W. niet van toepassing in geval van verzuim of onregelmatigheid met betrekking tot de termijnen op straffe van nietigheid voorgeschreven.

Meteen volgt daaruit de nietigheid van het verzoekschrift strekkende tot hoger beroep van appellante en de ontoelaatbaarheid van het hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

16e KAMER – 15 DECEMBER 1995

Voorzitter: de h. Meyer

Advocaten: mrs. Gits, Daenen en Van Tyghem

Testament – Eigenhandig – 1. Uitsnijding van een gedeelte uit de oorspronkelijke tekst – Gevolg – 2. Art. 1036 B.W. – Feitenkwestie

1. De uitsnijding van een gedeelte van een tekst uit een eigenhandig testament dient te worden gelijkgesteld met een doorhaling, en heeft tot gevolg dat, in de mate waarin vaststaat dat ze uitgaat van de testator, het weggesneden gedeelte niet meer bestaat en geacht wordt nooit te hebben bestaan.

Het resterende gedeelte van het testament blijft geldig. Art. 1035 B.W. vindt derhalve geen toepassing.

2. De bepaling, overeenkomstig art. 1036 B.W., dat latere testamenten die de vroegere niet uitdrukkelijk herroepen, in deze testamenten alleen de beschikkingen vernietigen die met de nieuwe onverenigbaar of strijdig zijn, is een feitenkwestie en is zowel toepasselijk op de intentionele als op de materiële onverenigbaarheid.

D. t/ D. e.a.

1. Tegen het vonnis worden twee grieven uitgebracht. De eerste grief betreft het ongeldig en zonder waarde verklaren van het testament van 26 januari 1986, (...).

2. Het testament van 26 januari 1986

a) Dit testament is geschreven op een blad van een zaka-genda 1984 van de Bank van Roeselare.

Bijzonder aan het stuk is het uitknippen van een deel van de aanvankelijke tekst. Over een breedte van 1 cm en een lengte van 7,5 cm is de tekst door uitsnijding verwijderd.

De de cujus maakt verschillende legaten. Onmiddellijk volgend op het weggeknipt deel volgt «Voor R.V. al de rest».

Het betreft wel degelijk een tekst welke werd uitgeknipt. Dit blijkt uit resterende doorgeknipte letterdeeltjes die nog zichtbaar zijn boven de uitsnijding. Het blad bleef eenheid behouden, daar het uitknippen niet gebeurde op volle breedte en daar het een blad van een agenda-boekje betreft.

b) Om geldig te zijn moet een eigenhandig testament geheel met de hand van de erflater geschreven zijn, gedagtekend en ondertekend zijn. Andere formaliteiten zijn niet vereist.

Zulks is alhier het geval.

De tekst van de wet staat niet toe voorop te stellen dat de testator het testament in eenmaal moet schrijven. Hij is vrij dit te doen op verschillende tijdstippen.

Overschrijvingen, toevoegingen, kantmeldingen, doorhalingen en verwijzingen (surcharges, interlignies, apostilles, ratures et renvois) zijn principieel toegelaten en laten de geldigheid van het testament ongemoeid, vanzelfsprekend voor zover zij van de hand zijn van de testator of buiten weten van de testator door een derde zijn aangebracht. Een derde kan immers buiten de wil van de testator een testament niet ongeldig maken.

Toevoegingen, kantmeldingen of verwijzingen kunnen wel aanleiding geven tot betwistingen inzake dagtekening. Zo zij geschieden vóór de dagtekening is er geen probleem. Zo zij achteraf gemaakt worden is er geen dagtekening, vermits valse dagtekening. De oorspronkelijke dagtekening wordt dan immers overgeplaatst op de nieuwe beschikking. Eenzelfde dagtekening kan niet twee beschikkingen op verschillende tijdstippen gemaakt geldig maken.

Doorhalingen, doorstrepen, of, zoals alhier, uitsnijding, voor zover uitgaande van de testator, kunnen principieel geen aanleiding geven tot betwisting.

Een doorhaling (rature of cancellation) waarmee het wegsnijden van een deel van de tekst gelijk moet worden gesteld, in de mate waarin vaststaat dat zij uitgaat van de testator, heeft tot gevolg dat dat deel van de laatste wilsbeschikking niet meer bestaat en geacht moet worden nooit te hebben bestaan. Artikel 1035 B.W. vindt geen toepassing, aangezien het doorgehaalde deel niet als testamentaire beschikking bestaat. Het niet doorgehaald, doorstreept of weggesneden deel van het testament blijft geldig (cf. Laurent, t. 13, nr. 185, blz. 195). De testator herroept niet, maar ontnemt aan de aanvankelijke tekst de geldigheid van testamentaire beschikking!

Te dezen beweert geen enkele partij dat de uitsnijding niet uitgaat van de de cuius zelf. Geen enkele partij stelt, laat staan bewijst, dat de uitsnijding het werk is van een derde.

Er is geen sprake van een nieuw en onderscheiden testament, hetgeen alhier des te meer klemmt, nu tengevolge van de uitsnijding het onmogelijk is uit te maken welke aanvankelijke tekst werd weggelaten en tenietgedaan. Daaromtrent zijn er enkel veronderstellingen, maar niet de minste zekerheid. Niets staat toe aan te nemen dat het een bijzondere legaat betrof, waardoor een begunstiging voor wie dan ook voor wat dan ook verdwijnt en de inhoud van het testament wordt gewijzigd omdat alzo de omvang van het legaat aan R.V. groter wordt («al de rest»).

Nu ingevolge de uitsnijding de weggelaten tekst niet achterhaald kan worden, mocht de eerste rechter niet oordelen dat de wijziging van dien aard was dat de inhoud van het testament veranderde. Deze gevolgtrekking kan niet wettig antwoord worden.

De kritiek van appellanten betreffende het testament van 26 januari 1986 is gegrond.

3. Het testament van 16 september 1987

Dit testament voldoet volkomen aan de geldigheidsvereisten voor een eigenhandig testament.

De tekst is kort: «ik geef en legateer mijn twee huizen en medegaande grond gelegen te... alsook mijn alaan aan G.D. wonende ...»

Luidens artikel 1036 vernietigen latere testamenten, die de vroegere niet uitdrukkelijk herroepen, in deze testamenten alleen de beschikkingen die met de nieuwe onverenigbaar of strijdig zijn.

Dit is een feitenkwestie. De wet maakt geen onderscheid tussen morele en materiële onverenigbaarheid en is zowel in het ene als in het andere geval toepasselijk.

De testator beschikte op 26 januari 1986 in identieke zin omtrent de twee huizen, maar voegde dan daaraan toe «plus 1 miljoen kasbons».

In het testament van 16 september 1987 is geen sprake van een legaat van 1 miljoen kasbons.

Te dezen dient bijgevolg enkel te worden nagegaan of er sprake is van intentionele onverenigbaarheid. Materiële onverenigbaarheid is hier niet aan de orde.

De beweringen van appellanten met betrekking tot het tweede testament overtuigen niet. De verklaring van E. Van B. komt ongeloofwaardig over. Hij zou de tekst van het testament van 16 september 1987 hebben opgemaakt. Het is dan toch bijzonder toevallig dat het om zo te zeggen tekstueel overeenstemt met het legaat aan G. D. in het testament van 26 januari 1986 ... De de cuius zou zo hebben gehandeld om fiscale redenen en zou zijn roerend bezit 'officieus' verdelven onder bepaalde familieleden ...

De decuius kon eventueel inderdaad bepaalde handgiften doen, maar hij deed dit niet.

Wanneer hij zijn roerend bezit wou beperken tot bepaalde familie met uitsluiting van anderen, diende hij hetzij een testament te maken maar dan kon de fiscus niet omzeild worden, hetzij te schenken bij leven. Wanneer hij het ene noch het andere deed voor zijn overlijden zou de wettelijke erfopvolging toepassing vinden.

Fiscale beweegredenen blijken dus niet te bestaan voor het opmaken van het tweede testament.

De beperking in het laatste testament van het legaat aan G.D. maakt wel degelijk de intentionele onverenigbaarheid uit met het legaat in het vorige testament, nl. betreffende «plus 1 miljoen kasbons».

In die zin is er wel sprake van vernietiging van de beschikking betreffende het legaat van 1 miljoen kasbons.

Ten aanzien van de andere legatarissen is geen enkele aanwijzing van herroeping in de betekenis van art. 1036 B.W. Er is geen enkele materiële, morele of intentionele onverenigbaarheid aangetoond.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

1e KAMER – 17 JANUARI 1996

Voorzitter: de h. Spaas

Raadsheren: de h. Luyckx en mevr. Transaux

Advocaten: mrs. De Foer loco Van Jole en Van den Hole

Geneeskunde – Arts – Aansprakelijkheid – Gynaecoloog – Geboorte van kind na sterilisatie

De aansprakelijkheid van een geneesheer komt slechts in het gedrang wanneer hij tekort is geschoten in zijn verplichting om de beste zorgen te besteden rekening houdend met de huidige stand van de wetenschap. In de huidige stand van de weten-

schap blijft na een sterilisatie een kans op zwangerschap bestaan.

B. t/ D.

Overwegende dat ingevolge het nieuwe door het Hof gedane onderzoek van de zaak dient vastgesteld te worden dat, naar het advies van de gerechtsdeskundigen aangesteld bij beschikking van 10 november 1988 van de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen, de bij appellante op 22 januari 1988 toegepaste laparoscopische sterilisatie correct werd uitgevoerd, hetgeen betekent: «cum lege artis»;

Overwegende dat appellante dat technisch advies niet overtuigend weerlegt, en zulk des te minder nu dat haar eigen adviserende gynaecoloog niets dienend inbrengt tegen dat medisch gefundeerd gerechtelijk advies;

Overwegende dat appellante dan ook tevergeefs blijft beweren dat het bewezen is dat geïntimeerde een contractuele tekortkoming en/of een fout in de zin van art. 1382 B.W. heeft begaan bij de op haar op 22 januari 1988 uitgevoerde laparoscopische sterilisatie;

Overwegende dat de enkele omstandigheid dat appellante zwanger werd en op 20 november 1988 een gezond meisje ter wereld bracht, niet aantoon, noch laat afleiden dat de door geïntimeerde uitgevoerde laparoscopische sterilisatie foutief werd uitgevoerd dan wel behept was met contractuele tekortkomingen;

Overwegende dat immers de in deze bestaande relatie gynaecoloog-patiënt tot stand gekomen verbintenis geen resultaatsverbintenis is, doch een loutere middelenverbintenis, hetgeen m.a.w. betekent dat geïntimeerde, naar de stand van de medische wetenschap op de datum van de ingreep, enkel de verbintenis aangaande haar beste krachten en medische kennis aan te wenden om de beoogde en de door de patiënte gewenste sterilisatie te verwezenlijken, zonder dat door de behandelende arts de patiënt medisch voor 100 % gewaarborgd werd dat zij hoegenaamd niet meer zwanger kan of zou worden; Overwegende dat immers, naar de huidige medische kennis, een correct uitgevoerde laparoscopische sterilisatie geen 100 % zekerheid geeft dat er zich geen zwangerschap meer zou voordoen, al is deze methode, zo niet de meest zekere, dan toch – naar de medische statistieken in 1988 pro mille van de gevallen – medisch de meest doeltreffende;

Overwegende dat, waar appellante als een fout in de zin van art. 1382 B.W. dan wel als een contractuele tekortkoming, die geïntimeerde zou hebben begaan, aanvoert dat geïntimeerde haar niet naar behoren voorlichting heeft verstrekt voorafgaande aan de ingreep die tot haar sterilisatie had moeten leiden en haar meer bepaald niet dan wel onvoldoende op een resterend zwangerschapsrisico na de ingreep heeft gewezen, zij van de niet bewezen hypothese uitgaat dat haar zwangerschap, nl. de eicelbevruchting, ontstond na de uitgevoerde laparoscopische sterilisatie, terwijl deze hypothese niet vaststaat en de medische hypothese niet kan worden uitgesloten dat uitzonderlijk de bevruchting vóór de laparoscopische sterilisatie plaatsvond en dat de patiënt, zoals zij het beweert, na de ingreep nog een bloeding heeft gehad;

Overwegende dat dienaangaande volstaan kan worden met te verwijzen naar het advies van de aangestelde gerechts-

deskundigen waar zij stellen dat er in dezen geen duidelijke medische verklaring bestaat hoe het komt dat, na een correct uitgevoerde laparoscopische sterilisatie, zoals te dezen werd uitgevoerd, zich dan toch een zwangerschap bij de patiënte heeft voorgedaan; dat de gerechtsdeskundigen in verband met het ontstaan van de ongewenste zwangerschap bij appellante allerlei hypothesen vooropstellen, die een eicelbevruchting mogelijk hebben gemaakt, zonder dat met de aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid besloten kan worden dat de ene of de andere hypothese zich in de realiteit heeft voorgedaan;

Overwegende dat de door de gerechtsdeskundigen aangehaalde en als hypothetisch genoemde oorzaken van de ongewenste zwangerschap bij appellante: 1) de mogelijke en uitzonderlijke bevruchting juist vóór de laparoscopische sterilisatie, 2) de fistelvorming langs waar de zwangerschap kon ontstaan, en 3) de mogelijke, doch niet aangetoonde onvoldoende occlusie bij de toegepaste laparoscopische sterilisatie, die nadien volledig werd, niet aantonen, noch toestaan af te leiden dat een betere voorlichting van appellante in het onderhavige geval haar ongewenste zwangerschap met de aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid had kunnen voorkomen;

Overwegende dat immers, in de hypothese – zoals door appellante ingeroepen – dat haar geen dan wel onvoldoende voorlichting werd gegeven vóór de ingreep nopens een mogelijk resterend zwangerschapsrisico ook na een correct uitgevoerde laparoscopische sterilisatie, zij nalaat aan te tonen en ook niet geloofwaardig maakt dat, bij een in haar ogen correcte voorlichting door haar arts, zij afgezien zou hebben van de toegepaste laparoscopische sterilisatie en de voorkeur zou hebben blijven geven aan de tot dan toe toegepaste orale contraceptie, hetzij de voorkeur zou hebben gegeven aan een andere vorm van contraceptie, die alle algemeen genomen hoe dan ook en naar de kennis van de huidige medische wetenschap minder waarborgen bieden om een ongewenste zwangerschap te voorkomen;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat, zelfs in de door appellante gemaakte hypothese dat geïntimeerde haar geen dan wel onvoldoende voorlichting heeft gegeven nopens een mogelijke nog te ontstane zwangerschap, appellante niet tot voldoening van het recht aantoon dat dit gebrek aan voorlichting de oorzaak tot gevolg is geweest van haar ongewenste zwangerschap;

Overwegende dat ten slotte appellante beweert doch niet aantoon dat haar onvoldoende voorlichting werd gegeven vóór de ingreep; dat deze bewering indruist tegen de gegevens van het deskundig verslag van de gerechtsdeskundigen en de door hen gedane feitelijke vaststelling, die door partijen in tempore non suspecto niet werd tegengesproken, dat de «sterilisatie gebeurde na overleg met patiënte en volledige toestemming van patiënte»;

...

NOOT – Zie ook Rb. Kortrijk, 3 januari 1989, *R.W.*, 1988-89, 1171.

ARBEIDSRECHTBANK TE TONGEREN**13 DECEMBER 1995**

Voorzitter: de h. Verschuieren

Rechters in sociale zaken: de hh. Timmermans en Manshoven

Openbaar ministerie: de h. Buckinx

Advocaten: mrs. Reard en Timmermans loco Orij

Sociaal statuut zelfstandigen – Onderwerping – Tennis-speelster – 1. Gezag – 2. Ondergeschiktheid

1. Noch de verplichting tot aansluiting bij een tennisclub noch de opdracht om bepaalde wedstrijden te spelen, impliceert noodzakelijk dat gezag wordt uitgeoefend.

2. Een overeenkomst waarbij een partij zich ertoe verbindt tegen betaling van een jaarlijkse forfaitaire vergoeding te zorgen voor een tennisopleiding, is geen arbeidsovereenkomst, evenmin als de bijstand van een coach op de tornooien duidt op enige ondergeschiktheid.

R.S.V.Z. t/ D.

1. Feiten

Verweerster, geboren op 27 februari 1970, werd tijdens haar studententijd als jong aankomend talent in de tennis-sport geselecteerd door de Vlaamse Tennisvereniging om verder opgeleid te worden als tennisster.

Hiertoe werd tussen de ouders van verweerster en de Vlaamse Tennisvereniging een overeenkomst gesloten waarbij deze laatste zich ertoe verbond tegen betaling van een jaarlijkse forfaitaire vergoeding van 500.000 fr. te zorgen voor tennisopleiding (trainingskosten, reis- en hotelkosten, scholingscursussen, enz.).

Deze overeenkomst liep tot aan de beëindiging van de leerplicht, zijnde 18 jaar, doch reeds tijdens haar opleiding had verweerster een zekere bekendheid als tennisster en nam zij deel aan tornooien in het binnen- en buitenland. Daaruit puurde zij voor het jaar 1987 een inkomen aan wedstrijdpremies ten bedrage van 592.930 fr. Daarnaast genoot zij in dat jaar nog sponsorgelden ten bedrage van 505.000 fr. en inkomsten voor het geven van interviews ten bedrage van 7.500 fr.

Vanaf haar 18e jaar hield verweerster zich nog uitsluitend bezig met de beoefening van de tennissport en kon zij derhalve als proftennisster bestempeld worden. Tijdens de periode 1988 t/m 1992 genoot zij belangrijke inkomsten die, zoals voor het jaar 1987, fiscaal werden belast als «baten» van vrije beroepen, ambten, posten of andere bezigheden.

Verweerster wordt nu door aanlegster aangesproken voor de betaling van achterstallige sociale bijdragen voor het Sociaal Statuut der Zelfstandigen over de jaren 1987 t/m 1992.

2. In rechte

...

Verweerster betoogt dat zij in feite onder het gezag van de Belgische Tennisbond en het V.T.V. stond, nu deze haar bepaalde verplichtingen opleggen met betrekking tot aansluiting bij een tennisclub en het spelen van bepaalde tor-

nooien of wedstrijden, alsook de verplichting zich aan bepaalde regels te houden.

De rechtbank merkt op dat het inherent is aan elke vereniging dat bepaalde regels dienen te worden nageleefd door haar leden. Deze regels kunnen zowel slaan op het verbod tot het verrichten van bepaalde daden als op de verplichting om bepaalde acties te ondernemen.

In casu dient de verplichting tot het spelen van bepaalde wedstrijden dan ook tegen deze achtergrond bekeken te worden.

Zowel de verplichting tot aansluiting bij een tennisclub als de opdracht om bepaalde wedstrijden te spelen kan naar het oordeel van de rechtbank dan ook niet gezien worden als het bewijs van gezag, leiding en toezicht die zouden uitgeoefend worden door de V.T.V. en de Belgische Tennisbond.

Trouwens, het aantal wedstrijden waaraan verweerster gedwongen deel diende te nemen was zeer klein in verhouding tot het totaal aantal gespeelde wedstrijden.

Vorenstaande doet ook niet af het feit dat verweerster in het jaar 1987 nog verbonden was door een overeenkomst van opleiding gesloten met de V.T.V., of het feit dat zij bij haar tornooien de bijstand had van een coach van de V.T.V.

Immers, een overeenkomst waarbij een partij zich ertoe verbindt tegen betaling te zorgen voor tennisopleiding, is zeker geen arbeidsovereenkomst, evenmin als de bijstand van een coach op de tornooien duidt op enig ondergeschikt verband.

De bewering van verweerster dat er voor het jaar 1987 geen onderwerping aan het sociaal statuut kon zijn nu zij alsdan nog minderjarig en studente was is onjuist.

Uit geen enkele wetsbepaling volgt dat een minderjarige die een beroepsactiviteit als zelfstandige uitoefent, niet onder de toepassing van het K.B. inhoudende het Sociaal Statuut der Zelfstandigen kan vallen of dat hem op grond daarvan geen rechten kunnen worden toegekend en geen verplichtingen opgelegd. (Cass., 8 maart 1982, T.S.R., 1982, 374 en 533).

Dat studenten eveneens onderworpen kunnen zijn aan het sociaal statuut volgt uit artikel 37, § 1, K.B., 19 december 1967, dat bepaalt dat studenten die een zelfstandig hoofdberoep uitoefenen gelijkgesteld kunnen worden met een zelfstandig bijberoep, op voorwaarde dat hun bedrijfsinkomsten een bepaald bedrag niet overschrijden.

2. De verwijzing naar de Wet van 24 februari 1978 betreffende de betaalde Sportbeoefening kan evenmin het verlangde bewijs van niet-onderwerping leveren.

Bedoelde wet verstaat onder de betaalde sportbeoefenaars de personen die de verplichting aangaan zich voor te bereiden op of deel te nemen aan sportcompetitie of exhibitie *onder het gezag* van een ander persoon tegen *een loon* dat een bepaald bedrag overschrijdt.

Hierboven werd reeds aangetoond dat er in het geval van verweerster geen sprake kan zijn van een sportactiviteit onder het gezag van de Belgische Tennisbond of de V.T.V. Voorts worden ook de inkomsten die verweerster haalt uit haar tennisactiviteiten, niet betaald door de Belgische Tennisbond of de V.T.V.

3. De vergelijking met de regeling die werd uitgewerkt voor de Belgische beroepswielrenners, gaat ten slotte ook niet op.

Deze laatsten worden als houders van een vergunning van beroepsrenner, afgegeven door de B.W.B. krachtens artikel

1 van de wet van 1 november 1969 betreffende de toepassing van de sociale-zekerheidswetgeving op de houder van een vergunning van beroepsrenner, *juris et de jure* vermoed aan die wet onderworpen te zijn.

De aanduiding van de B.W.B. als werkgever van de beroepsrenners geldt slechts voor de toepassing van deze wet en berust op een fictie die niet uitgebreid kan worden tot de eigenlijke arbeidsverhouding.

Een dergelijk vermoeden bestaat niet ten aanzien van de tennisspeler voor wie in principe telkens in concreto zal moeten worden uitgemaakt of er sprake is van betaalde sportbeoefening als zelfstandige of als werknemer.

De situatie van een tennisspeler is in België vergelijkbaar met die van een atleet: door diens deelname aan atletiekwedstrijden kan hij prijzen opstrijken bij overwinning of ereplaats, kan hij contracten hebben met commerciële firma's voor het maken van reclame, kan hij van de organisatoren een startgeld ontvangen, en tezamen kunnen deze vergoedingen belangrijk genoeg zijn om van een beroepsbezigheid als sportbeoefenaar te gewagen en tegelijkertijd staat hij tegenover de organisator noch de commerciële firma's in een ondergeschikt verband en evenmin tegenover de club waarvan hij deel uitmaakt, daar de aansluiting erbij in hoofdzaak om administratieve redenen gebeurt (Simoens, D., «De Sociale zekerheid van de sportbeoefenaar», in Het Sociaal rechtelijk statuut van de sportbeoefenaar, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1979, p. 80, nr. 4).

4. Besluitend dient gesteld dat een sportbeoefenaar zelfstandig is en onderworpen aan het statuut der zelfstandigen als hij aan de volgende voorwaarden voldoet (cf. Simoens, D., «Sportbeoefening en sociale zekerheid», in *Handboek voor Sportrecht*, Brugge, Die Keure, 1995 e.v.)

a) hij mag niet reeds uit hoofde van dezelfde sportactiviteit onderworpen zijn aan de sociale zekerheid der werknemers. In casu is dit niet het geval;

b) de sportactiviteiten moeten voor de beoefenaar een «beroepsbezigheid» uitmaken, dit wil zeggen dat zij in de loop van het jaar «regelmatig» werden verricht. In casu is dit het geval. In dit verband dient slechts verwezen te worden naar verweersters tennisactiviteiten in België en in het buitenland vanaf 1987 tot en met 1992;

c) de sportbeoefenaar moet met zijn activiteiten winst nastreven. Dit winst oogmerk volstaat. Niet vereist is dat effectief winst wordt gemaakt. Ook als de kosten en verliezen de baten overschrijden, is er onderwerping aan het sociaal statuut zodra door de administratie kan worden aangetoond dat er winst oogmerk aanwezig was.

In casu kan dit, wegens de gegevens van de zaak, niet ernstig betwist worden.

Verweerster blijkt te voldoen aan de hierboven omschreven voorwaarden en dient dus beschouwd te worden als zelfstandige die onder toepassing valt van het K.B. nr. 38.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE TURNHOUT

1e KAMER – 30 OKTOBER 1995

Voorzitter: de h. Van Looy

Advocaten: mrs. De Clippel en Deckmyn loco Engels

Borgtocht en garantie – Garantie op eerste verzoek – Interpretatie – Letterlijk karakter

Het komt de rechter niet toe de draagwijdte van een bankgarantie naar redelijkheid en billijkheid uit te leggen in strijd met de precieze bewoordingen ervan.

N.V. B. t/ N.V. B.

De vordering van aanlegster, zoals omschreven in haar inleidend exploit strekt ertoe verweerster te zien veroordelen, uit hoofde van een bedongen bankgarantie, tot een bedrag van 100.000 BF, plus de moratoire intresten en de kosten.

Verweerster betwist de vordering en besluit tot de afwijzing van de eis, met veroordeling van aanlegster tot de kosten.

Uit de door partijen voorgebrachte stukken en de verstrekte inlichtingen blijken de volgende relevante gegevens:

Met brief van 8 augustus 1991 bestelde aanlegster een reeks werkzaamheden bij de firma V. te Geel. In het kader van deze opdracht onderhandelde deze aannemer V. met zijn bankier, verweerster, en kreeg met brief 21 augustus 1991 vanwege verweerster de voorwaarden, zekerheden en formulering van een aan aanlegster af te leveren bankgarantie toegezonden.

De bankwaarborg, opgesteld te Antwerpen op 26 september 1991, vormde een zekerheid voor aanlegster ten belope van 100.000 BF voor rekening van aannemer V., hield in dat verweerster verklaarde «een waarborg te hebben gesteld» en droeg verder de volgende formulering: «Deze algemene waarborg dekt de volledige verplichtingen van de B.V.B.A. V. zoals vastgesteld in de overeenkomst van 8 augustus 1991. Deze waarborg kan door N.V. B., tijdens de loop van het contract, op eerste verzoek uitgewonnen worden, mits een aangetekend schrijven, vergezeld van de nodige bewijsstukken. Deze waarborg zal vrijgegeven worden op 7 oktober 1991.»

Blijkbaar stemde V. in met deze formulering aangezien de bankwaarborg met aangetekende brief van verweerster op 26 september 1991 aan aanlegster werd toegezonden.

Ook aanlegster blijkt bij de ontvangst van de in haar voordeel gestelde waarborg geen opmerkingen op de tekst en/of de modaliteiten van de garantie te hebben gemaakt.

Vervolgens blijken er moeilijkheden te zijn ontstaan tussen aanlegster en haar aannemer V.: met brief van 4 mei 1993 stelde aanlegster haar genoemde aannemer in gebreke en met aangetekende brief van 7 juli 1993 deed zij een beroep op de door verweerster gestelde bankwaarborg.

Verweerster reageerde met brief van 10 juni 1993: zij stelde niet op het verzoek van aanlegster te kunnen ingaan daar «deze bankwaarborg reeds vervallen is sinds 7 oktober 1991».

Bij de beoordeling van het geschil dient uitgegaan te worden van de tekst van de door verweerster gestelde waarborg die in tempore non suspecto door aanlegster zonder opmerking of commentaar werd aanvaard en die de verbintenissen van verweerster bepaalde.

De eventuele betalingsverbintenis van de bankier is immers een zelfstandige verbintenis, die losstaat van de contractuele relatie tussen aanlegster en haar aannemer V.

De tekst van deze garantie, opgesteld te Antwerpen op 26 september 1991 is duidelijk en niet voor interpretatie vatbaar: immers, na de verklaring namens verweerster dat zij

bevestigt in opdracht en voor rekening van B.V.B.A. V. «een waarborg te hebben gesteld ten bedrage van 100.000 BF», stipuleert dezelfde tekst: «Deze waarborg zal vrijgegeven worden op 7 oktober 1991.»

Daar dit laatste beding duidelijk is en de wet vormt tussen partijen, dient niet tot aanvulling of interpretatie te worden overgegaan.

De argumentatie van aanlegster, in de mate waarin zij van de Rechtbank verwacht dat deze duidelijke stipuleringen bijkomend «in redelijkheid en billijkheid» zouden worden geïnterpreteerd, kan niet worden gevolgd.

Immers, het feit dat bij de analyse van de duidelijke tekst zou blijken dat de garantie slechts een zeer beperkte tijd geldig zou zijn, terwijl de onderliggende aannemingsovereenkomst langere uitvoeringstermijnen of garantietermijnen zou kennen, veroorlooft niet de zelfstandige garantieverbinding van de bankier afwijkend van de overeenkomst te gaan interpreteren.

Verder kan verweerster bezwaarlijk van een culpa in contrahendo worden beschuldigd: zij leverde de tekst af op verzoek van aannemer V. en zond deze, na goedkeuring door V., door aan verweerster die bij ontvangst geen enkele opmerking maakte: het was niet aan verweerster om de onderliggende overeenkomst tussen V. en aanlegster te gaan analyseren of interpreteren.

Ten slotte dient overwogen te worden dat, wanneer aanlegster meent een tegenstrijdigheid te lezen in het gegeven dat de waarborg enerzijds een einde nam op 7 oktober 1991 doch anderzijds «tijdens de loop van het contract» uitgewonnen kon worden, deze beweerde tegenstrijdigheid dient te worden geïnterpreteerd in het voordeel van de partij die zich heeft verbonden, in casu verweerster.

Gelet op het voorgaande dient de vordering van aanlegster als ongegrond te worden afgewezen nu vaststaat dat verweerster zich via haar garantie slechts had verbonden tot 7 oktober 1991, terwijl aanlegster slechts een beroep deed op deze garantie met brief van 7 juni 1993.

VREDEGERCHT TE SINT-KWINTENS-LENNIK

15 SEPTEMBER 1994

Rechter: de h. Lievens

Advocaten: mrs. Everaert en Van Bever

Huur – Gezinswoning – Dringende en voorlopige maatregelen – Afzonderlijk verblijf van een van de echtgenoten in de echtelijke woning – Weerslag op de huurovereenkomst

Een beschikking, gewezen met toepassing van art. 223 B.W., waarbij een van de echtgenoten gemachtigd wordt afzonderlijk te verblijven in de gehuurde echtelijke woning, geldt enkel tussen de echtgenoten en is niet tegenwerpelijk aan de verhuurder, zodat die beschikking de contractuele relatie tussen de verhuurder en de huurders niet wijzigt.

Van S. t/ C.V. P.

I. Voorwerp en omschrijving van de vordering

1. Van S. Jan en zijn echtgenote S. Brigitte huren een sociale woning van P. gelegen te Roosdaal.

De overeenkomst werd gesloten met uitwerking op 1 juli 1991.

2. Op 10 februari 1994 hebben wij bij toepassing van art. 223 B.W. een beschikking verleend waarbij mevrouw S. Brigitte gemachtigd werd afzonderlijk te verblijven te Roosdaal, (...).

De heer Van S. Jan werd gemachtigd afzonderlijk te verblijven in een woning naar keuze.

Beide echtgenoten hadden het recht opgevorderd om afzonderlijk in de echtelijke woning te verblijven.

Tegen deze beschikking werd door de heer Van S. hoger beroep aangetekend bij verzoekschrift neergelegd ter griffie van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel op 8 maart 1994.

Het beroep strekte er ondermeer toe de beslissing i.v.m. de echtelijke woning te herzien.

3. Ingevolge de uitvoerbaarheid van de beschikking van 10 februari 1994 heeft de heer Van S. Jan de echtelijke woning gedwongen verlaten en is bij zijn moeder gaan inwonen te Gooik.

4. Op 28 februari 1994 heeft de heer Van S. Jan aan de maatschappij P. laten weten dat hij de huurwoning had verlaten op 24 februari 1994 ingevolge onze beschikking van 10 februari 1994.

Hij verzocht het contract aan te passen op naam van zijn echtgenote S. Brigitte.

5. Op 18 april 1994 deelt de heer Van S. Jan aan de maatschappij P. mee dat hij vernomen heeft dat zijn echtgenote het inzicht heeft om de gehuurde woning te verlaten. Hij vraagt om zijn «kandidatuur om deze woning terug te mogen betrekken te verdedigen bij de raad van beheer.»

6. De maatschappij P. weigert de woning opnieuw ter beschikking te stellen van de heer Van S. Jan.

Daarom zijn de partijen vrijwillig voor onze rechtbank verschenen, de vordering van de heer Van S. Jan strekt ertoe de sociale woning verder te mogen betrekken.

De maatschappij P. concludeert tot de ongegrondheid van deze vordering.

II. Ten gronde

1. Bij toepassing van art. 215, § 2, van het B.W. behoort het recht op de huur van de gezinswoning toe aan beide echtgenoten gezamenlijk.

Een beschikking, gewezen bij toepassing van art. 223 B.W., waarbij één van de echtgenoten gemachtigd wordt afzonderlijk te verblijven in de gehuurde echtelijke woning, is enkel en alleen tegenwerpelijk aan de echtgenoten zelf.

Deze beschikking is niet tegenwerpelijk aan de verhuurder.

Een beschikking, gewezen bij toepassing van art. 223 B.W. kan de contractuele relatie in hoofde van de verhuurder ten overstaan van zijn huurders niet wijzigen.

Ondanks de beschikking, die toelaat één van de echtgenoten afzonderlijk in de echtelijke woning te verblijven, blijft

de huur van het onroerend goed toebehoren aan beide echtgenoten gezamenlijk.

2. De brief van de heer Van S. van 28 februari 1994, waarin hij aan de maatschappij mededeelt dat hij ingevolge onze beschikking van 10 februari 1994 de echtelijke woning op 24 februari 1994 heeft verlaten kan geenszins als opzegging van de huur beschouwd worden.

Enerzijds moet bij toepassing van art. 215 § 2, 2de al. de opzeg betreffende de huur uitgaan van beide echtgenoten gezamenlijk. Aan deze voorwaarde is ter zake niet voldaan.

Bovendien is de brief van 28 februari 1994 slechts de uitvoering van een contractuele verbintenis.

Inderdaad, art. 5 van de tussen partijen bestaande huurovereenkomst stelt dat de woning slechts mag betrokken worden door personen die rechtstreeks deel uit maken van het gezin van de huurder, dat bij de aanvang van de huur is samengesteld uit man, vrouw en zoon.

Elke wijziging die zich in de loop van de huurtermijn in deze toestand of in de burgerlijke staat van de gezinsleden voordoet, moet door de huurder aan de verhuurder bekend worden binnen de maand.

Het is louter en alleen deze meldingsplicht waaraan de heer Van S. door zijn brief van 28 februari 1994 heeft voldaan.

Het verzoek om de huurovereenkomst aan te passen op naam van zijn echtgenote betreft alleen de mogelijke huurprijswijziging ingevolge de nieuw ontstane toestand.

Het was derhalve volstrekt onnodig dat de heer Van S. Jan op 18 april 1994 verzocht zijn kandidatuur om de woning terug te mogen betrekken te verdedigen bij de raad van beheer.

Hij diende geen enkele kandidatuur meer te stellen, aangezien hij van rechtswege recht heeft op de huur.

3. Uit geen enkele omstandigheid blijkt dat de heer Van S. Jan afstand gedaan heeft van zijn recht op deze huur.

In het raam van de procedure bij toepassing van art. 223 van het B.W. heeft hij gevorderd dat hij zelf zou mogen verblijven in deze echtelijke woning; aangezien de beschikking er anders over oordeelde, heeft hij beroep aangetekend tegen deze beschikking, beroep dat nog steeds hangende is voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel.

(...)

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 1 februari 1996

Architect – Tucht – Schraping of schorsing – Tweederde meerderheid vereist

De bestreden beslissing (Raad van Beroep van de Orde der Architecten, 18 januari 1995) wordt om de volgende redenen vernietigd.

«Overwegende dat, krachtens artikel 21, § 1, tweede lid, van de wet van 26 juni 1963 tot instelling van een Orde van Architecten, de tuchtstraffen van schorsing en schrapping slechts kunnen worden uitgesproken met tweederde meer-

derheid van de stemmen van de aanwezige leden van de raad van de Orde of van de raad van beroep;

«Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, niet blijkt dat de beslissing van de raad van beroep met de vereiste bijzondere meerderheid werd genomen.»

(Voorzitter: mevr. Baeté-Swinen – Rapporteur: de h. Forrier – Openbaar ministerie: de h. Goeminne – Advocaat: mr. Delahaye – In de zaak: A. t/ Orde der Architecten)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 1 februari 1996

Milieu – Oppervlaktewateren – Lozen van afvalwater – Verschuldigde bijdragen – Berekening

Eiseres heeft de handelszaak overgenomen van de N.V.P., die in 1983 lozingen verrichtte. Eiseres zette de bedrijvigheid voort in 1984. Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 13 oktober 1993) veroordeelt haar tot betaling van bijdragen voor 1984. Eiseres voert daartegen aan, zakelijk weergegeven, dat de gevorderde bijdragen betrekkingen hebben op lozingen van 1983 en dat de N.V. P. (die failliet is) de schuldenaar is. Het middel wordt om de volgende redenen verworpen.

«Overwegende dat het te dezen toepasselijke artikel 19, eerste lid, van de wet van 20 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging bepaalt dat de waterzuiveringsmaatschappijen zelf hun kosten van beheer en werking bestrijden, met inbegrip van de kosten van exploitatie, onderhoud en afschrijving van de installaties;

«Dat het te dezen toepasselijke artikel 21, § 1, van die wet bepaalt dat de algemene vergadering van elke maatschappij, op voordracht van de raad van beheer, ieder jaar de bijdragen vaststelt op een forfaitair berekend bedrag op basis van de gegevens van het vorige jaar en dat artikel 21, § 3, van die wet bepaalt dat de bijdrage van elke onderneming die haar afvalwater in een openbaar riool of in een moerrioel van de maatschappij loost, wordt vastgesteld naar rata van de verontreinigende belasting ervan;

«Dat artikel 7 van het koninklijk besluit van 17 april 1981 tot vaststelling van de statuten van de Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij, in wier rechten verweerster, blijkens het arrest, is getreden, bepaalt dat de raad van beheer van de maatschappij 'in de loop van het begrotingsjaar, waarvoor de bijdragen bedoeld in artikel 21 van de wet verschuldigd zijn', de betrokkenen kennis geeft van de te betalen geldsommen;

«Dat uit die wetsbepalingen, in hun onderling verband genomen, volgt dat de bijdragen verschuldigd zijn op grond van lozingen door de ondernemingen verricht in het begrotingsjaar maar dat zij in de regel berekend worden op grond van de gegevens van het vorige jaar; dat die regel geen uitzondering kent als een onderneming de handelszaak van een andere onderneming heeft overgenomen en dezelfde lozingen doet als de overdrager van de handelszaak;

«Overwegende dat het arrest: 1. vaststelt dat eiseres in 1984 lozingen heeft gedaan op basis waarvan bijdragen verschuldigd zijn; 2. oordeelt dat de jaarlijks vastgestelde bijdragen betrekking hebben op de vervuiling van datzelfde

jaar, maar dat wat de berekening ervan betreft, rekening wordt gehouden met de gegevens van het vorige jaar; 3. vaststelt dat eiseres de bedrijvigheid van de N.V. P. heeft overgenomen en voortgezet en blijkbaar dezelfde lozingen doet als haar voorgangster; 4. beslist dat de bijdrage voor 1984 een eigen schuld was van eiseres, die mocht worden berekend op grond van de lozingen gedaan in 1983 door de rechtsvoorgangster van eiseres;

«Dat het zodoende de in het middel aangewezen wetsbepalingen niet schendt».

(Voorzitter: mevr. Baeté-Swinnen – Rapporteur: de h. Wauters – Openbaar ministerie: de h. Goeminne – Advocaten: mrs. Bützler en Houtekier – In de zaak: N.V. F. t/ De Vlaamse Milieumaatschappij)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 1 februari 1996

Belasting over de toegevoegde waarde – Aftrek van belasting – Verkoop of verhuur van automobielen – Beroepswerkzaamheid – Begrip

De voorziening van eiseres tegen het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 18 januari 1993) wordt om de volgende redenen verworpen.

«Overwegende dat, krachtens de te dezen toepasselijke tekst van artikel 45, § 2, tweede lid, sub a, van het B.T.W.-wetboek (zoals het van toepassing was vóór de wet van 28 december 1992), de beperking van de aftrek niet van toepassing is op wie een beroepswerkzaamheid uitoefent die bestaat in de verkoop of de verhuur van automobielen;

«Dat als beroepswerkzaamheid geldt het geregeld en zelfstandig leveren van goederen en diensten;

«Overwegende dat de appelrechter de gevallen onderzoekt waarin eiseres auto's heeft verhuurd en oordeelt dat, gelet op de aard van de verhuringen, zij geen beroepswerkzaamheid opleverden;

«Dat hij op grond van de feitelijke gegevens die hij aan geeft, vermocht te oordelen dat die enkele verhuringen in besloten kring niet beantwoordden aan het begrip beroepswerkzaamheid.»

(Voorzitter: mevr. Baeté-Swinnen – Rapporteur: de h. Forrier – Openbaar ministerie: de h. Goeminne – Advocaten: mrs. Delahaye en Claeys Bouaert – In de zaak: N.V. E. t/ Belgische Staat)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 1 maart 1996

Belasting over de toegevoegde waarde – Overtreding door belastingsschuldige – Het bestuur behoeft niet noodzakelijk een ambtshalve aanslag op te leggen – Gebruik van de gewone bewijsmiddelen

Het bestreden arrest (Hof Luik, 22 april 1994) wordt om de navolgende redenen vernietigd.

«Overwegende dat artikel 66, eerste lid, van de wet van 3 juli 1969 tot invoering van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde, dat te dezen toepasselijk is, bepaalt dat, wanneer de belastingplichtige, om welke reden

ook, geheel of ten dele in gebreke is gebleven de door of ter uitvoering van dit wetboek voorgeschreven verplichtingen inzake het houden, het uitreiken, het bewaren of het voorleggen ter inzage van boeken of stukken na te komen, of niet heeft geantwoord op de vraag om inlichtingen bedoeld in artikel 61, § 3, hem door of vanwege de minister van financiën ambtshalve een aanslag kan worden opgelegd tot beloop van de belasting die verschuldigd is over het vermoedelijk bedrag van de handelingen die hij heeft verricht gedurende de maand of de maanden waarop de overtreding betrekking heeft;

«Overwegende dat uit dat artikel 66, eerste lid, niet volgt dat de administratie noodzakelijkerwijze de procedure van de aanslag van ambtswege moet hanteren wanneer ten laste van de belastingplichtige een overtreding is vastgesteld; dat artikel 59, § 1, van hetzelfde wetboek bepaalt dat overtredingen van de bepalingen van dit wetboek of van de ter uitvoering ervan gegeven regelen, alsmede de feiten die de 'verschuldigdheid' van de belasting of van een geldboete aantonen of ertoe bijdragen die aan te tonen, door de administratie kunnen worden bewezen volgens de regelen en door alle middelen van het gemene recht, getuigen en vermoedens inbegrepen, doch uitgezonderd de eed, en daarenboven door de processen-verbaal van de ambtenaren van het ministerie van financiën en dat die processen-verbaal bewijs opleveren zolang het tegendeel niet is bewezen;

«Overwegende dat het hof van beroep, door te oordelen dat 'de in het proces-verbaal aangewezen overtredingen de bepalingen van artikel 66, eerste en tweede lid, van het wetboek, inzake de aanslag van ambtswege, toepasselijk hebben gemaakt', en door, met overname van de motieven van het beroepen vonnis, hierop te steunen dat de wettelijk voorgeschreven regeling van die procedure niet werd nageleefd, zijn beslissing niet naar recht verantwoordt.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Rappe – Openbaar ministerie: de h. Piret – Advocaat: mr. De Bruyn – In de zaak: Belgische staat t/w).

Kh. Tongeren (1e Kamer), 21 november 1994

Voorrechten – Onbetaalde verkoper – Art. 20, 5°, Hyp.W. – Bedrijfsuitrustingsmateriaal – Personenwagen – Beoordeling

«Om in aanmerking te kunnen komen voor het voorrecht is het de niet-betaalde verkoper, die moet bewijzen dat het om een werkinstrument gaat, gebruikt door de schuldenaar voor zijn handelsactiviteit. In verband met het bedrijfskarakter van luxepersonenwagens werden een aantal betwistingen beslecht in de rechtspraak. (zie Commentaar Voorrechten en Hypotheken, «Art. 20, lid 5, Hyp.W.», p. 43). De rechtspraak aanvaardt dat het de rechtbank toekomt uit te maken of een personenwagen bij de aankoop bestemd was tot voldoening van de behoeften van het bedrijf aan de hand van de feitelijke omstandigheden. Het feit dat de wagen ook gebruikt wordt voor privé-gebruik is geen voldoende element om te stellen dat het geen bedrijfsuitrusting is. (zie Luik, 5 december 1966, *Jur. Liège*, 1966-67, nr. 146).

«Nergens blijkt dat de gefailleerde meerdere personenwagens ter beschikking had voor het bedrijf. In casu kan aan-

vaard worden dat voor de exploitatie van het transportbedrijf, rekening houdend met zijn ligging een personenwagen noodzakelijk is. Het voorrecht kan dan ook worden aanvaard.»

(Voorzitter: de h. Lysens – Advocaten: mrs. Noelmans en Reard – In de zaak: Faill. B.V.B.A. T. t/ N.V. N.)

WETGEVING IN KORT BESTEK

Onder de zorg van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de V.U.B. (coördinatie: prof. dr. M. van Damme)

Dit overzicht betreft de wetgeving bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van maart 1996 en kwam tot stand met medewerking van A.M. Baek, K. Bodard, G. Debersaques, M. De Jonckheere, P. Dufaux en R. Pascariello

Controle B.T.W. op vervoermiddelen

Bij K.B. van 25 februari 1996 (B.S., 5 maart 1996) worden de bepalingen vastgesteld die de controle van de voldoening van de B.T.W. bij levering, intracommunautaire verwerking en invoer van vervoermiddelen moeten verzekeren. Inschrijving van een voertuig is slechts mogelijk mits een aantal formaliteiten vervuld worden. Deze verschillen naargelang het een tijdelijke of niet-tijdelijke inschrijving betreft en naargelang het voertuig in België is verkregen of het voorwerp uitmaakt van een intracommunautaire verwerking of invoer. De bewaringstermijn van stukken waaruit de voldoening van de fiscale verplichtingen blijkt, is tevens op tien jaar gebracht.

Dit K.B. heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1996.

M.D.

Wetboek B.T.W. – Uitvoeringsbesluiten

Bij K.B. van 25 februari 1996 (B.S., 5 maart 1996) zijn verschillende uitvoeringsbesluiten inzake de belasting over de toegevoegde waarde gewijzigd. Deze wijzigingen van technische aard hebben o.m. betrekking op de uitzonderingen op de ontheffing van factureringsplicht, op een aantal factuurmeldingen, op het register van ontvangen roerende goederen die het voorwerp uitmaken van expertise of materieel werk, op het register van de niet-overbrengingen, op de B.T.W.-regeling inzake aansprakelijke vertegenwoordigers, op de verlenging van de B.T.W.-herzieningstermijn voor onroerende goederen en investeringsgoederen tot 15 jaar, op de teruggaven van B.T.W. en op de toepassing van sancties op overtredingen m.b.t. de entrepotregeling, andere dan het douane-entrepot. Als bijlage wordt ook het nieuwe model van B.T.W.-aangifte, aangepast aan het nieuwe residuair tarief, gepubliceerd.

Dit K.B. heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1996.

M.D.

Vrijstelling B.T.W. door entrepotregeling andere dan douane-entrepot

Het K.B. van 25 februari 1996 (B.S., 5 maart 1996) bevat het uitvoeringsbesluit voor de vrijstelling van B.T.W. voor goederen geplaatst onder een entrepotregeling andere dan het douane-entrepot. Dit systeem, waarvan het gebruik onderworpen is aan een vergunning, kan worden toegepast voor ingevoerde goederen die ook onder de douane-entrepotregeling kunnen vallen alsook voor een aantal limitatief in het K.B. opgenomen goederen, en geldt voor alle transacties vermeld in artikel 39^{quater}, § 1, W.B.T.W. Het betreft hier een voorlopige vrijstelling die slechts in bepaalde gevallen definitief kan worden. Indien een goed onttrokken wordt aan die entrepotregeling, geldt het vermoeden dat deze onttrekking is geschied onder voorwaarden die de B.T.W. opeisbaar maken. Het toepasbaar tarief is datgene dat van toepassing zou zijn geweest zonder voorlopige vrijstelling.

Dit K.B. heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1996.

M.D.

Beurswetgeving

In de loop van de maand maart 1996 zijn een aantal besluiten bekendgemaakt die relevantie vertonen voor de werking van de effectenbeurzen.

1. Een koninklijk besluit van 13 februari 1996 (B.S., 7 maart 1996) voert een versnelde en minder kostbare procedure in voor de goedkeuring van het prospectus van financiële instrumenten die in de notering van een effectenbeurs worden opgenomen. Op die wijze wordt uitvoering gegeven aan het bepaalde in artikel 29, § 2, van de wet van 6 april 1995 inzake de secundaire markten, het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, de bemiddelaars en beleggingsadviseurs, volgens hetwelk de Koning, in afwijking van de procedure vermeld in het koninklijk besluit nr. 185 van 9 juli 1935 op de bankcontrole en het uitgiftestelsel voor titels en effecten, een dergelijke versnelde en minder kostbare procedure kan instellen.

De versnelde procedure houdt in dat de Commissie voor het Bank- en Financieuzen tot naleving wordt verplicht van bepaalde termijnen om te onderzoeken of het ingediende dossier volledig is en om het onderzoek ten gronde te verrichten. In het verslag aan de Koning (B.S., 7 maart 1996, p. 4951) wordt erop gewezen dat de procedure evenwel slechts het beoogde doel kan bereiken indien alle intervenanten (dus ook de emittenten) met spoed te werk gaan en dat om die reden niet alleen termijnen worden opgelegd aan de Commissie voor het Bank- en Financieuzen, maar ook aan de persoon die het dossier heeft ingediend om te antwoorden op de opmerkingen van de Commissie, bij gebreke waarvan het dossier eventueel opnieuw zal moeten worden ingediend. Een praktische handleiding met betrekking tot de procedure die moet worden gevolgd voor de Commissie voor het Bank- en Financieuzen, zal worden uitgewerkt en zal op dat vlak van bijzonder nut kunnen zijn.

Het besluit bepaalt voorts dat, wanneer een beslissing van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen binnen de daartoe voorgeschreven termijn uitblijft, dit neerkomt op een weigering van de aanvraag waartegen de emittent bij de

minister van Financiën beroep kan instellen overeenkomstig de in het besluit vermelde regels.

Wanneer de emittent eenmaal een aanvraag indient waarbij hij aangeeft dat het dossier moet worden onderzocht in het kader van de versnelde procedure, zullen ofwel de termijnen van onderzoek van toepassing zijn van de «gewone» versnelde procedure, ofwel die van de «bijzondere» versnelde procedure. Deze laatste procedure zal kunnen worden toegepast wanneer een vennootschap als bedoeld in artikel 2, § 1, van de wet van 6 april 1995 (bank, beursvennootschap, beleggingsonderneming, ...) of een revisor erkend door de Commissie, verklaart dat het dossier aan de wettelijke vereisten beantwoordt en dat het prospectus alle noodzakelijke informatie bevat. Volgens het verslag aan de Koning heeft deze maatregel «... tot doel de emittenten te responsabiliseren door zich professioneel te laten begeleiden door deskundigen».

Benevens regelen die de versnelde procedure uitwerken, bevat het koninklijk besluit van 13 februari 1996 nog een aantal bepalingen die wijzigingen aanbrengen in diverse andere koninklijke besluiten. Die wijzigingen bevatten begeleidingsmaatregelen met het oog op de efficiëntie van de versnelde procedure en maatregelen die de opnemings- en uitgifte van financiële instrumenten bij een effectenbeurs minder kostbaar maken ingeval de versnelde procedure niet van toepassing is.

Het koninklijk besluit van 13 februari 1996 is in werking getreden op de dag van de bekendmaking.

2. Bij het koninklijk besluit van 26 februari 1996 (*B.S.*, 1 maart 1996) wordt met ingang van 1 maart 1996 een einde gemaakt aan de overgangsperiode bedoeld in artikel 163, tweede lid, van de voornoemde wet van 6 april 1995. Tijdens die overgangsperiode bleef de Commissie voor het Bank- en Financieuzen de controlebevoegdheden waarnemen die door de wetgever aan de directiecomités van de effectenbeursvennootschappen werden toevertrouwd.

3. In het Belgisch Staatsblad van 9 maart 1996 werd het ministerieel besluit van 31 december 1995 bekendgemaakt. Dat besluit keurt het reglement op de belegging van cliëntengelden goed, zoals dat is vastgelegd door het Interventiefonds van de Beursvennootschappen. Het ministerieel besluit is op 1 januari 1996 in werking getreden en het goedgekeurde reglement is als bijlage bij het besluit gevoegd.

4. Ook op 1 januari 1996 in werking getreden is het ministerieel besluit van 31 december 1995 tot goedkeuring van de besluiten van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen van 5 december 1995 over het reglement op het eigen vermogen van de kredietinstellingen en over het reglement op het eigen vermogen van de beursvennootschappen. De beide reglementen zijn als bijlagen bij het ministerieel besluit gevoegd.

M.V.D.

Stage der jongeren

Ter uitvoering van de wet van 22 december 1995 brengt het K.B. van 29 februari 1996 (*B.S.*, 7 maart 1996, p. 4.995) een aantal wijzigingen aan in het K.B. nr. 230 betreffende de stage en de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces. De stageovereenkomst moet voor iedere stagiair schriftelijk worden vastgesteld, uiterlijk bij het begin van de stage. Het EWE-contract moet voor iedere stagiair afzonder-

lijk schriftelijk worden vastgesteld uiterlijk bij het begin van de uitvoering van het contract. De stagiair kan op hetzelfde ogenblik slechts met één EWE-contract tegelijk gebonden zijn. Als bijlage van dit K.B. zijn een modelovereenkomst van zowel de stageovereenkomst als het EWE-contract opgenomen.

Tevens dient een kopie bij het EWE-contract gevoegd te worden waaruit blijkt dat de jongere voldoet aan de voorwaarden die worden gesteld voor het sluiten van een EWE-contract. Eventueel dient een attest toegevoegd te worden dat bewijst dat de jongere op het ogenblik van de indiensttreding gerechtigd is op wachtuitkeringen, indien het gaat om een contract met een halftijdse uurregeling en de werknemer gebruik wenst te maken van de speciale aanvullende vergoeding.

Het K.B. treedt in werking op dezelfde dag als de wet van 22 december 1995.

P.N.D.

Erkenning van aannemers

De wet van 19 september 1994 (*B.S.*, 8 maart 1996) tot wijziging van de wet van 20 maart 1991 houdende regeling van de erkenning van aannemers van werken, beoogt de wet van 1991 in overeenstemming te brengen met het arrest nr. 79/92 van het Arbitragehof van 23 december 1992 dat een aantal bepalingen van die wet vernietigd heeft in zoverre zij niet overeenstemmen met de bevoegdheidsverdelende regels inzake overheidsopdrachten. De federale wetgever is slechts bevoegd voor het vaststellen van de algemene regels teneinde de economische unie en monetaire eenheid in stand te houden. De gewesten zijn bevoegd om aanvullende normen vast te leggen en individuele maatregelen te nemen.

Het Arbitragehof heeft evenwel beslist dat de vernietigde wetsbepalingen uitwerking hebben tot 31 december 1993 teneinde een ononderbroken regeling van de erkenning van aannemers mogelijk te maken. Het heeft echter tot 19 september 1994 geduurd vooraleer de nieuwe wet werd goedgekeurd. De wet zelf is pas op 8 maart 1996 bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

Van de gelegenheid werd eveneens gebruik gemaakt om de samenstelling van de nationale Commissie voor erkenning der aannemers aan te passen. De wet van 19 september 1994 heeft uitwerking met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 1994. Uitzondering wordt gemaakt voor de Erkenningcommissie waarvan de nieuwe samenstelling pas van kracht wordt op de dag van bekendmaking van de wet in het Belgisch Staatsblad.

K. Bod.

Verzekeringsondernemingen – Jaarrekening en geconsolideerde jaarrekening

In het Belgisch Staatsblad van 9 maart 1996 is het koninklijk besluit van 13 februari 1996 bekendgemaakt. Dat besluit brengt wijzigingen aan in de reglementering betreffende de geconsolideerde jaarrekening van verzekeringsondernemingen en herverzekeringsondernemingen en wijzigt tevens de koninklijke besluiten van 8 oktober 1976 met betrekking tot de jaarrekening van de ondernemingen en van 6 maart 1990 op de geconsolideerde jaarrekening van de ondernemingen.

Zonder ten gronde in te gaan op de vele wijzigingen die dat besluit in de bestaande reglementering aanbrengt, mag erop worden gewezen dat er in essentie mee wordt beoogd het Belgisch recht aan te passen aan de bepalingen van de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschap van 19 december 1991 betreffende de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van de verzekeringsondernemingen. Volgens die richtlijn dienden de lidstaten de noodzakelijke aanpassingen vóór 1 januari 1994 aan te brengen, met dien verstande dat de bepalingen in kwestie pas vanaf het boekjaar 1995 dienen te worden toegepast. Artikel 30 van het koninklijk besluit van 13 februari 1996 bepaalt dat het besluit voor het eerst wordt toegepast op de geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar dat ingaat na 31 december 1994.

Voor sommige bepalingen van het besluit valt een louter technische verklaring te geven. Zo werd in artikel 41 van het reeds genoemd koninklijk besluit van 8 oktober 1976 nog verwezen naar het intussen opgeheven koninklijk besluit van 12 november 1979 betreffende de jaarrekening van de verzekeringsondernemingen die zijn toegelaten met toepassing van de wetgeving betreffende de controle der verzekeringsondernemingen en werd in het hier besproken koninklijk besluit de gelegenheid te baat genomen om deze achterhaalde verwijzing te vervangen door een verwijzing naar het koninklijk besluit van 17 november 1994.

Als bijlage bij het koninklijk besluit van 13 februari 1996 is een schema gevoegd van de geconsolideerde jaarrekening van de verzekeringsondernemingen en van de herverzekeringsondernemingen.

M.V.D.

Raad van Adel

Bij K.B. van 27 februari 1996 (*B.S.*, 9 maart 1996, p. 5203) werd bij de minister van Buitenlandse Zaken de Raad van Adel ingesteld. Deze treedt in de rechten van de Raad van Adel die was ingesteld bij het koninklijk besluit van 6 februari 1844. Voor de minister aan de Koning een verslag voorlegt, dient de Raad de minister van advies. Het verslag handelt hetzij over een verzoek tot erkenning van adeldom van het oud regime van vóór 1795 of van vreemde herkomst, hetzij over een verzoek tot rehabilitatie van adeldom die reeds vóór 1795 door derogatie verloren was gegaan, hetzij over een verzoek tot wijziging van wapens, ingediend door personen behorende tot de Belgische adel. De minister bezorgt de Raad een afschrift van de besluiten waarbij de Koning adellijke gunsten verleent, opdat de Raad opmerkingen maakt over het ontwerp van open brieven en het wapen.

Op diens verzoek stelt de Raad van iedere persoon die tot de Belgische adel behoort de adellijke staat vast. Verder geeft de Raad attesten van adeldom af betreffende de predikaten, de titels en het overgaan ervan. Hij certificeert het bezit en het gebruik van adellijke wapens. Deze attesten en certificaten worden ondertekend door de griffier. Bovendien kan de Raad worden gehoord inzake de aanneming van elke maatregel eigen aan de wijze van uitvoering van alle daden voortvloeiend uit artikel 113 Grondwet.

De Raad van Adel is samengesteld uit vier Franstalig en vier Nederlandstalige leden met beslissende stem, en een griffier met adviserende stem. Zij worden benoemd en kun-

nen worden afgezet door de Koning, op voordracht van de minister.

De leden worden benoemd voor een termijn van vier jaar, die tweemaal vernieuwd kan worden. De Raad wordt beurtelings voorgezeten door een Nederlandstalig en een Fransstalig lid, benoemd door de Koning, op voordracht van de minister. De beurtwisseling geschiedt om het jaar.

De griffier van de Raad is een vast benoemd ambtenaar van niveau één van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, licentiaat of doctor in de rechten of in de geschiedenis.

Tijdens de uitoefening van hun mandaat mogen de leden van de Raad geen lid zijn van een communautaire heraldische raad.

De leden van de Raad zijn gehouden tot geheimhouding van de feiten, handelingen of inlichtingen waarvan zij door hun functie kennis hebben gekregen.

De Raad kan enkel een beslissing nemen, indien minstens de helft van de leden aan de beraadslaging heeft deelgenomen. De beslissingen worden mondeling genomen bij meerderheid van stemmen. In geval van staking van stemmen is de stem van de voorzitter doorslaggevend.

De griffier is belast met de redactie van de notulen, die hij op de eerstvolgende vergadering ter beoordeling aan de leden van de Raad voorlegt. Een exemplaar van die notulen wordt in het archief van de Raad bewaard. Naast de overige administratieve taken, is de griffier eveneens belast met de afgifte van bovenvermelde attesten en certificaten.

De te behandelen dossiers worden door de griffier, na overleg met de voorzitter, verdeeld onder de leden van de Raad. De aangewezen rapporteur mag het dossier om familiaredenen of andere behoorlijk gewettigde redenen weigeren. Indien de zaak dat vereist, mogen verscheidene rapporteurs worden aangewezen. De verslagen worden schriftelijk opgemaakt en worden door de griffier aan elk lid van de Raad gezonden.

Indien de aan de Raad voorgelegde zaak een bloed- of aanverwant van een lid, tot en met de vierde graad, aanbelangt, neemt dat lid geen deel aan de beraadslaging, noch aan de stemming.

Dit koninklijk besluit van 27 februari 1996 heft ten slotte het koninklijk besluit van 6 februari 1844 houdende oprichting van de Raad van de Adel, alsook het koninklijk besluit van 26 september 1843 houdende oprichting van een adviescommissie voor het onderzoek van de aanspraken op en de aanvragen tot erkenning van adeldom, op.

R.P.

Protocol Benelux-merkenwet – Goedkeuring

De wet van 11 mei 1995 (*B.S.*, 12 maart 1996) bepaalt dat het protocol, ondertekend te Brussel op 2 december 1992, betreffende de wijziging van de eenvormige Beneluxwet op de merken, gevoegd bij het Beneluxverdrag inzake warenmerken van 19 maart 1962, volkomen uitwerking zal hebben. Het protocol is tot stand gekomen als aanpassing aan de eerste richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1988 betreffende de aanpassing van het merkenrecht van de lidstaten, en aan het Protocol van 27 juni 1989 behorende bij de Overeenkomst van Madrid betreffende de internationale inschrijving van merken.

De belangrijkste krachtlijnen van het protocol zijn de volgende. Wat de beschermingsomvang betreft, wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen individuele en collectieve merken. In artikel 5 BMW wordt voortaan een onderscheid gemaakt tussen de vervalgronden die van rechtswege werken, en de vervalgronden die door de rechter kunnen worden toegepast. De wijzigingen in artikel 6 BMW handelen over de formele controle door het Benelux-Merkenbureau of de nationale dienst waar het depot is verricht, op in het uitvoeringsbesluit nader vast te stellen vereisten waaraan moet zijn voldaan voor het toekennen van een depotdatum. Verder worden er twee nieuwe artikelen, *6bis* en *6ter*, ingevoegd in de BMW. Deze artikelen betreffen de inhoudelijke toetsing van de depots door het Benelux-Merkenbureau. Artikel *6bis* geeft aan welke de toetsingsgronden van het Benelux-Merkenbureau zijn, terwijl artikel *6ter* voorziet in een verzoekschriftprocedure die de deposant kan instellen.

Overeenkomstig de tekst van voornoemde richtlijn wordt in artikel 13 BMW een onderscheid gemaakt tussen het geval waarin sprake is van het merk zelf voor de waren waarvoor het merk is ingeschreven, en het gebruik van een met het merk overeenstemmend teken voor de waren waarvoor het merk is ingeschreven of voor soortgelijke waren, indien daardoor de mogelijkheid bestaat dat bij het publiek een associatie wordt gewekt tussen het teken en het merk. Voorts is er een nieuw artikel *13bis* ingevoegd waardoor de merkhouder effectiever kan optreden tegen inbreuken op zijn recht. Artikel *14bis*, dat eveneens nieuw is, bepaalt dat de houder van een ouder merk die het gebruik van een jonger merk gedurende vijfjaar heeft gedoogd, niet meer de nietigheid van het jongere merk kan vorderen, noch zich kan verzetten tegen het gebruik van het jongere merk voor de waren en diensten waarvoor het is gebruikt, tenzij het jongere merk te kwader trouw is gedeponeerd. Aan artikel 19 is een derde lid toegevoegd dat maakt dat geografische herkomst-aanduidingen als collectieve merken beschermd kunnen zijn. Artikel 25 is in die zin gewijzigd dat de verplichte mededeling van wijzigingen van het reglement op het gebruik en toezicht, behorende bij de collectieve merken, alleen nog aan het Benelux-Merkenbureau kan worden gedaan en niet meer aan de nationale diensten.

Het Protocol is op 1 januari 1996 in werking getreden.

R.P.

Verhoogde investeringsaftrek voor octrooien

Bij K.B. van 31 januari 1996 (*B.S.*, 12 maart 1996) worden de verplichtingen om in aanmerking te kunnen komen voor investeringsaftrek voor octrooien vastgesteld. Het bijzonder formulier dat bij de aangifte moet worden gevoegd om aanspraak te maken op de verhoogde investeringsaftrek, moet gestaafd worden door een afschrift van het contract waaruit de aanschaf van het octrooi of het exploitatierecht ervan blijkt. Voorts moet het bewijs worden geleverd dat het octrooi nooit door een onderneming is gebruikt voor het uitoefenen van haar beroepswerkzaamheden in België.

Dit K.B. treedt in werking met ingang van het aanslagjaar 1997.

M.D.

Privacy - Wet - Uitvoeringsbesluiten

In het *Belgisch Staatsblad* van 15 maart 1996 zijn drie uitvoeringsbesluiten bekendgemaakt van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (*B.S.*, 18 maart 1993):

- het koninklijk besluit nr. *12bis* van 12 maart 1996 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 12 van 7 maart 1995 tot vaststelling van de bedragen die aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer moeten worden gestort bij de aangifte van de verwerkingen van persoonsgegevens (*B.S.*, 15 maart 1996, p. 5801, inwerkingtreding de dag van bekendmaking) voert een nieuw stelsel in van betalingen voor de aangifte van verwerkingen. Luidens het verslag aan de Koning leidde de toepassing van de vervangen bepalingen tot verschillende moeilijkheden. In de eerste plaats waren de bedragen onredelijk hoog. Bovendien stimuleerde het vroegere systeem – één bijdrage per verwerking waarvan aangifte wordt gedaan – de houder van het bestand om, louter om de kosten van de aangifte te drukken, de doeleinden van zijn verwerkingen op een zo algemeen mogelijke wijze te omschrijven (*B.S.*, 15 maart 1996, p. 5796). Voor een eerste analyse van de nieuwe regeling (en de kritiek erop) kan nuttig worden verwezen naar de omstandige adviezen van de Raad van State, afdeling wetgeving, en van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (*B.S.*, 15 maart 1996, pp. 5797 e.v.);

- het koninklijk besluit nr. 13 van 12 maart 1996 tot voorwaardelijke vrijstelling van de aangifteplicht voor bepaalde soorten van geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens die kennelijk geen gevaar inhouden op het gebied van de schending van de persoonlijke levenssfeer (*B.S.*, 15 maart 1996, p. 5816, met verslag aan de Koning en de adviezen van de Raad van State, afdeling wetgeving, en van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, inwerkingtreding op 15 maart 1996) somt, met toepassing van artikel 17, § 8, van de Privacywet, dertien soorten geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens op die kennelijk geen gevaar inhouden op het gebied van de schending van de persoonlijke levenssfeer en die vrijgesteld zijn van de aangifte in de zin van artikel 17, § 1, van de Privacy-wet;

- het koninklijk besluit nr. 15 van 12 maart 1996 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 9 van 7 februari 1995 betreffende het verlenen van vrijstellingen van de toepassing van artikel 9 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens en tot vaststelling van een procedure van collectieve informatieverstrekking aan de personen op wie bepaalde verwerkingen betrekking hebben (*B.S.*, 15 maart 1996, p. 5830, met verslag aan de Koning en de adviezen van de Raad van State, afdeling wetgeving, en van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer; inwerkingtreding op 15 maart 1996) voorziet, ter uitvoering van artikel 9 van de Privacy-wet, in vrijstellingen van kennisgeving van bepaalde categorieën van verwerkingen. De vroegere regeling wordt, op de artikelen 3 en 4 na, compleet vervangen, zij het dat de vrijstellingen die voorheen bestonden, nagenoeg onverkort worden overgenomen. Wel is op te merken dat de mogelijkheid tot toepassing van een procedure van collectieve informatieverstrekking, als bedoeld

in artikel 9, laatste lid, van de Privacywet, is afgeschaft. Voor de meeste soorten verwerkingen waarvoor een dergelijke procedure was toegestaan, geldt thans een vrijstelling van de kennisgevingsplicht.

G.D.

Waardentransport – Beveiligingsmaatregelen

Op 15 maart 1996 werden nieuwe regels van kracht die tot doel hebben de veiligheid van waardentransporten te verhogen.

Een eerste koninklijk besluit van 4 maart 1996 ter wijziging van het koninklijk besluit van 27 februari 1992 houdende de technische specificaties en de homologatie van voertuigen bestemd voor het waardentransport door de bewakingsondernemingen en de interne bewakingsdiensten (*B.S.*, 15 maart 1996) bevat het technische onderdeel. Luidens het verslag aan de Koning bij dit besluit (*B.S.*, 15 maart 1996, p. 5831) wordt als principe aangenomen het aanwenden van technisch-preventieve middelen, zodanig dat de waarden die buiten een beveiligde ruimte worden gebracht, geïncorporeerd worden in een systeem dat ze ongeschikt maakt voor het gebruik zodra een poging tot ongeoorloofde toeëigening ervan zich voordoet. Krachtlijnen zijn de eis dat de prototypes van de transportvoertuigen worden gehomologeerd door een commissie van deskundigen en dat de wagens voorzien moeten zijn van een uitrusting die elk stoeprisico tot het minimum beperkt en van een detectiesysteem dat het mogelijk maakt de verplaatsing van het voertuig op afstand te volgen en abnormale toestanden te detecteren.

Een tweede koninklijk besluit van dezelfde datum omvat een nieuwe regeling van bepaalde methodes voor beveiligd waardenvervoer (koninklijk besluit van 4 maart 1996 ter vervanging van het koninklijk besluit van 27 februari 1992 houdende regeling van bepaalde methodes voor beveiligd waardenvervoer). Het besluit regelt de veiligheidsvoorwaarden voor het detailvervoer van vernietigbare waarden (bv. het vervoer in een container, met twee personen, minimumbepantsering van de bestuurderscabine, ...), van bulktransport van vernietigbare (in artikel 1 van het besluit «niet-neutraliseerbare waarden» genoemd) waarden, het vervoer van onvernietigbare waarden (bv. schilderijen, ...) en het gemengd vervoer. Een en ander zal uitwerking hebben overeenkomstig de in artikel 27 van het besluit bepaalde overgangsbepalingen.

G.D.

Accijnscompenserende heffing op dieselloortuigen

Bij de wet van 5 februari 1996 (*B.S.*, 16 maart 1996) wordt de accijnscompenserende heffing op dieselloortuigen tijdelijk, d.i. tot en met 1999, met 25 pct. verlaagd voor dieselloortuigen met een vermogen hoger dan 13 PK, die bij het ontstaan van de belastingschuld reeds vijf jaar in het verkeer zijn gebracht.

Deze wet treedt in werking met ingang van het aanslagjaar 1996.

M.D.

Revalorisatiecoëfficiënt KI en waardering voordelen van alle aard

Bij K.B. van 6 maart 1996 (*B.S.*, 19 maart 1996) is de revalorisatiecoëfficiënt van het kadastraal inkomen voor 1997 vastgesteld op 3,05 (art. 1) en zijn tevens de waarderingsregels bepaald om de vanaf 1 januari 1995 toegekende voordelen van alle aard voortvloeiend uit een lening te begroten (art. 2). Ten slotte is ook een nutteloos geworden bepaling m.b.t. de terugname van vrijgestelde waardeverminderingen op Vorderingen geschrapt.

Artikel 1 van dit besluit treedt in werking met ingang van het aanslagjaar 1997 en artikel 2 met ingang van het aanslagjaar 1995, artikel 3 is van toepassing vanaf het aanslagjaar 1996.

M.D.

Participatiefonds

Het koninklijk besluit van 29 februari 1996 (*B.S.*, 20 maart 1996) wijzigd het koninklijk besluit van 22 december 1992 tot regeling van de organisatie en de werking van het Participatiefonds. De wijzigingen komen er in essentie op neer dat de raad van bestuur van het Participatiefonds wordt gemachtigd om de rentevoet van de kredieten aan werklozen en van de gewone voorschotten vast te stellen volgens het verloop van de markt.

Het besluit is in werking getreden op de dag waarop het is bekendgemaakt.

M.V.D.

Bescherming leefmilieu tegen verontreiniging door meststoffen

Het Besl. VI. Reg. van 5 maart 1996 (*B.S.* 21 maart 1996, p. 6491) wijzigd het besluit van de Vlaamse regering van 20 december 1995 tot uitvoering van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen.

Het besluit van 20 december 1995 trad in werking op 1 januari 1993. In dat uitvoeringsbesluit waren nieuwe bepalingen inzake de inventarisatie vervat. Met het oog op de kennis van de mestoverschotten en de vaststelling van de basisheffing dienden de nodige gegevens ingewonnen te worden vóór 15 maart 1996. Door het huidige besluit worden voor 1996 een aantal overgangsmaatregelen bepaald.

Zo dient, wat het aanslagjaar 1996 betreft, aan de voorwaarden van gezinsveeteeltbedrijf te worden voldaan op 15 maart 1996. De uiterste datum voor het indienen van de noodzakelijke aangifte wordt, steeds wat het aanslagjaar 1996 betreft, gesteld op 1 mei.

Het besluit heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1996, de datum van het van kracht worden van het gewijzigde besluit van 20 december 1995.

R.P.

Onderbrekingsuitkeringen

Een K.B. van 14 maart 1996 (*B.S.*, 27 maart 1996, p. 7.012) past de regeling van de onderbrekingsuitkeringen bij beroepsloopbaanonderbreking aan de wet van 22 december 1995 aan. Deze wet voerde tal van mogelijkheden in waar-

door werknemers deeltijds konden gaan werken. Als gevolg van deze wijzigingen was vereist dat het K.B. van 2 januari 1991 betreffende de toekenning van onderbrekingsuitkeringen werd gewijzigd.

Artikel 2 somt de categorieën werknemers op die worden gelijkgesteld met vergoede volledige werklozen die uitkeringen genieten voor alle dagen van de week. Het betreft: de deeltijdse werknemers met behoud van rechten, de vergoede werklozen die volledig werkloos zijn in een vrijwillig deeltijdse arbeidsregeling, de personen die zich wensen in te schakelen in een vrijwillig deeltijdse arbeidsregeling, de werkzoekenden die het bestaansminimum ontvangen en de werknemers die, mits ze bepaalde bijkomende voorwaarden vervullen, verbonden zijn door een vervangingsovereenkomst. Het anciënniteitsvereiste voor het ontvangen van onderbrekingsuitkeringen wordt teruggebracht tot drie maanden. Vóór de wijziging waren werknemers slechts gerechtigd op het ontvangen van onderbrekingsuitkeringen indien ze ten minste zes maanden in dezelfde onderneming hadden gewerkt.

Het recht op onderbrekingsuitkeringen wordt beperkt tot maximaal 60 maanden. Aan de regeling wordt voortaan evenwel toegevoegd dat voor de berekening van die 60 maanden geen rekening wordt gehouden met periodes van schorsing van de arbeidsovereenkomst gedurende welke geen onderbrekingsuitkering werd toegekend of gedurende welke beroepsloopbaanonderbreking werd toegestaan voor het toedienen van palliatieve zorgen.

Artikel 7 van het besluit bepaalt de voorwaarden die moeten worden vervuld door werknemers tewerkgesteld in een voltijdse arbeidsregeling die met toepassing van de wet hun arbeidsprestaties verminderen met een vijfde, een vierde of de helft en die een onderbrekingsuitkering willen ontvangen. Allereerst dient de voorziene duur van de vermindering drie maanden te bedragen. Tevens dient een attest te worden voorgelegd waaruit blijkt dat de werkgever hen heeft vervangen. Ten slotte is vereist dat de werknemer die zijn prestaties met de helft of met een derde vermindert, vervangen wordt door een volledig vergoede werkloze die uitkeringen geniet voor alle dagen van de week of door een daarmee gelijkgesteld persoon. Indien een eerste werknemer in een onderneming zijn prestaties met een vierde of een vijfde vermindert, dient hij niet vervangen te worden. Indien evenwel een tweede werknemer zijn prestaties op een dergelijke wijze vermindert, dient wel tot vervanging te worden overgegaan. Tevens is in de mogelijkheid voorzien voor een deeltijdse werknemer om van een dervierde regeling over te gaan naar een arbeidsregeling waarbij hij de helft van een voltijdse werknemer werkt. Ook in dit geval is in regels voor de vervanging van deze werknemer voorzien.

De voltijdse werknemers die hun prestaties verminderen met een vijfde, een vierde, een derde of de helft, teneinde palliatieve zorgen toe te dienen, hebben recht op een onderbrekingsuitkering gedurende een periode van één maand, eventueel verlengbaar met één maand. Deze werknemers dienen niet te worden vervangen.

Werknemers hebben bij een gewone loopbaanonderbreking slechts recht op uitkeringen gedurende maximaal 60 maanden voor de onderbrekingen vóór de leeftijd van vijftig jaar. Voor de berekening van deze periode van 60 maanden wordt geen rekening gehouden met de periodes van vermindering van arbeidsprestaties gedurende welke er geen

onderbrekingsuitkering werd toegekend. In artikel 8 worden de nieuwe maandbedragen van de onderbrekingsuitkeringen opgesomd voor alle mogelijke gevallen. Zo wordt het onderscheid gemaakt naargelang de werknemers hun arbeidsprestaties verminderen met een vijfde, een vierde, een derde of met de helft. Daarenboven wordt het onderscheid gemaakt tussen een gewone vermindering en een vermindering die een aanvang neemt na de geboorte of adoptie van een tweede of derde kind.

Zodra de werknemers de leeftijd van vijftig jaar hebben bereikt, kunnen de werknemers hun arbeidsprestaties verminderen zonder beperking in de duur. Het recht op onderbrekingsuitkeringen wordt slechts eenmaal toegekend en gaat definitief verloren zodra de vermindering van de arbeidsprestaties wordt onderbroken. Bij een nieuwe aanvraag na een onderbreking hebben deze werknemers slechts recht op de bedragen geldend voor de werknemers beneden de vijftig jaar en dit slechts gedurende een periode van maximaal vijf jaar.

Van belang te weten is ook dat alle onderbrekingen onmiddellijk op elkaar kunnen aansluiten. Voor het bepalen van de minimumduur van drie maanden wordt dan rekening gehouden met de tezamen genomen periodes.

Bovendien worden door het K.B. de regels betreffende de vergoeding die door de werkgever betaald moet worden wegens het niet vervangen van werknemer met loopbaanonderbreking, aangepast. Dit bedrag wordt vervangen door een forfaitaire schadevergoeding voor bedrijven in moeilijkheden.

Ten slotte regelt het K.B. de cumulatie van onderbrekingsuitkeringen met andere vergoedingen. De onderbrekingsuitkeringen kunnen worden gecumuleerd met inkomsten voortvloeiend uit een politiek mandaat, of uit een bijkomende activiteit als loontrekkende die reeds uitgeoefend werd gedurende ten minste de drie maanden die het begin van de schorsing van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst of de vermindering van de arbeidsprestaties voorafgaan. Als bijkomende activiteit als loontrekkende wordt beschouwd de activiteit waarvan het gemiddeld aantal arbeidsuren niet meer bedraagt dan in de betrekking waarvan de uitvoering geschorst wordt of waarin de arbeidsprestaties verminderd worden. Als zelfstandige activiteit wordt beschouwd de activiteit waardoor de betrokken persoon verplicht is zich in te schrijven bij het R.S.V.Z.

Het K.B. trad in werking op 1 maart 1996.

P.N.D.

Vlaams reglement bodemsanering

Bij Besluit VI. Reg. 5 maart 1996 (*B.S.*, 27 maart 1996) werd het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering vastgesteld.

Een eerste hoofdstuk van het besluit wordt volledig gewijd aan de omschrijving van een aantal begrippen. Een lijst van inrichtingen en activiteiten die bodemverontreiniging kunnen veroorzaken, is als bijlage 1 toegevoegd aan het besluit.

In het tweede hoofdstuk wordt bepaald wanneer en op wiens kosten een oriënterend bodemonderzoek dient te worden uitgevoerd. Het volgende hoofdstuk handelt over de erkenning van de bodemsaneringsdeskundigen. Hierin wordt bepaald aan welke voorwaarden een natuurlijk persoon of

een rechtspersoon moet voldoen, om als bodemsaneringsdeskundige van type 1 of type 2 te worden erkend. In dit derde hoofdstuk wordt eveneens de procedure beschreven die moet worden gevolgd om een dergelijke erkenning te verkrijgen. Verder worden in dit hoofdstuk de gevallen bepaald waarin de erkenning voor maximaal zes maanden kan worden geschorst of kan worden ingetrokken. De erkenning wordt verleend voor maximaal vijf jaar, maar kan worden verlengd.

In het vierde hoofdstuk wordt bepaald dat de gegevens met betrekking tot verontreinigde gronden worden opgeslagen in het register van verontreinigde gronden per kadastraal perceel. De inrichting, de werking en de toegankelijkheid van dat register worden in dit hoofdstuk geregeld. De beroepsprocedure die gevolgd moet worden om bij de Vlaamse regering beroep aan te tekenen tegen de conformverklaring van een bodemsaneringsproject is uitgewerkt in het zesde hoofdstuk van het besluit. In hetzelfde hoofdstuk worden de gevallen bepaald waarin beroep kan worden aangezekend tegen de beslissingen van de OVAM. Hoofdstuk VII van het besluit handelt over de financiële zekerheden die moeten worden gesteld door de saneringsplichtige en de overdrager.

R.P.

Registratie van geneesmiddelen

Teneinde het aan te passen aan een aantal Europese richtlijnen (93/39/EEG, 93/40/EEG en 93/41/EEG van de Raad van 14 juni 1993), en aan de Verordening nr. 2309/83 van de Raad van 22 juli 1993, is het K.B. van 3 juli 1969 betreffende de registratie van geneesmiddelen gewijzigd door het K.B. van 1 februari 1996 (B.S., 28 maart 1996).

Voortaan mag geen enkel geneesmiddel in de handel worden gebracht zonder, naar gelang van het geval, een kennisgeving aan de minister van Volksgezondheid van de vergunning voor het in de handel brengen, of een voorafgaande registratie verleend door de minister. Deze neemt zijn beslissing na het advies van de Geneesmiddelencommissie te hebben ingewonnen.

Het K.B. bepaalt dat de registratieaanvraag – behalve wanneer het gaat om geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik – gegevens moet bevatten i.v.m. voorzorgs- en veiligheidsmaatregelen die bij de opslag van het product, de toediening en de verwijdering van afvalproducten, moeten worden genomen. Bovendien dienen de mogelijke risico's van het product voor mens, dier en planten meegedeeld te worden. Wanneer een registratieaanvraag reeds in een andere lidstaat daadwerkelijk in behandeling is, kan de minister besluiten het gedetailleerd onderzoek van de aanvraag op te schorten, en het beoordelingsrapport af te wachten dat door de andere lidstaat wordt opgesteld. De minister verleent de registratie binnen 90 dagen na ontvangst van het beoordelingsrapport. Verder bepaalt het K.B. welke stappen de minister moet nemen wanneer hij van oordeel is dat er redenen zijn om aan te nemen dat het geneesmiddel een risico voor de volksgezondheid kan opleveren. Van de beslissing van de minister om al dan niet tot registratie over te gaan, wordt aan de aanvrager kennis gegeven binnen een termijn van 210 dagen na de indiening van een geldige aanvraag. Verder is er in het K.B. een titel *Ibis* inzake de geneesmiddelenbewaking ingevoegd. Hierin wordt bepaald dat de registratiehouder een beroep moet doen op de medewerking van

een door de minister erkende verantwoordelijke persoon inzake geneesmiddelenbewaking. Ten slotte wordt bepaald wie als verantwoordelijke persoon inzake geneesmiddelenbewaking kan worden erkend, en met welke taken hij belast is. Het besluit trad in werking op 28 maart 1996, de datum van publicatie in het B.S.

R.P.

Reglement politie wegverkeer

Het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer is onder meer op één belangrijk punt gewijzigd door het koninklijk besluit van 14 maart 1996 (B.S., 29 maart 1996).

Artikel 40.4.2 van het K.B. van 1975 regelt het gedrag van bestuurders t.a.v. *overstekende* voetgangers op plaatsen waar het verkeer niet geregeld wordt door een bevoegd persoon of door verkeerslichten.

Met de recentste wijziging is deze bepaling uitgebreid tot die voetgangers die *op het punt staan zich te begeven op* de oversteekplaats en is de bestuurder verplicht altijd voorrang te verlenen.

De personen die een voertuig aan de hand leiden, zijn overeenkomstig artikel 42.1 verplicht dezelfde regels na te leven als voetgangers. Dit artikel wordt thans aangevuld met de gelijkstelling van deze personen met voetgangers voor de toepassing van artikel 40.

Verder zijn er nog een aantal kleinere aanpassingen in artikel 3, 2° en 11° van het K.B. van 1975. Artikel 3, 12°, wordt ingevolge de afschaffing van de dienstplicht opgeheven met ingang van 1 maart 1995. Artikel 3, 13°, wordt ingevolge de opheffing van de vorige bepaling hernoemd tot een artikel 3, 12°.

Het besluit van 14 maart 1996 is in werking getreden op 1 april 1996.

K. Bod.

Laboratoria voedingsmiddelen

Het koninklijk besluit van 29 januari 1996 (B.S., 29 maart 1996) regelt de erkenning van de laboratoria die voedingsmiddelen en andere producten ontleiden. Het K.B. bevat een aantal procedurele voorschriften daarover.

De laboratoria die eerste ontledingen of tegenontledingen uitvoeren op monsters van voedingsmiddelen en andere producten in het kader van de wet van 5 september 1952 betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel, de wet van 15 april 1965 betreffende de keuring van en de handel in vis, gevogelte, konijnen en wild en de wet van 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de verbruikers, vallen onder toepassing van dit besluit, met uitzondering van die lokalen en uitrustingen die reeds moeten voldoen aan de bijzondere inrichtingsvoorwaarden van slachthuizen, vismijnen en inspectieposten aan de grens waar ook bepaalde ontledingen worden verricht voor keuring, gezondheidsonderzoeken en -controles overeenkomstig de voornoemde wetten van 1952 en 1965 (artikel 2).

Naast de beperking in de tijd kan de erkenning ook gelimiteerd worden tot bepaalde onderzoeken en producten. Ze wordt enkele verleend onder strikte voorwaarden zoals de beschikking hebben over een accreditatie overeenkomstig het K.B. van 22 december 1992, het aangaan van een aantal

verbintenissen zoals de verplichting de ontleding uit te voeren, de inlichtingen geheim te houden, ... én de afwezigheid van belang bij het laboratorium en de erbij betrokken personen bij de fabricage en handel in producten waarvoor de ontledingen erkend zijn (artikelen 3, 5 en 6).

Bij weigering of intrekking van de erkenning beschikt de aanvrager over een beroepsmogelijkheid om zijn bezwaren kenbaar te maken (artikelen 8 en 9).

Ten slotte zijn er nog een aantal overgangsbepalingen opgenomen voor reeds ingediende erkenningsaanvragen en toegekende erkenningen (artikelen 13 en 14).

Het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie is erkend tot 31 december 1997. Nadien dient dit Instituut over een accreditering te beschikken om erkend te blijven (artikel 15).

Het K.B. van 29 maart 1996 is in werking getreden op 8 april 1996.

K. Bod.

Milieutaksen

De bepalingen inzake milieutaksen – die de artikelen 369 t.e.m. 401 vormen van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur (*B.S.*, 12 juli 1993, err., 12 januari 1994) – zijn reeds veelvuldig aangepast (zie de wetten van 3 juni 1994 (*B.S.*, 16 juni 1994), 9 februari 1995 (*B.S.*, 3 maart 1995) en 4 april 1995 (*B.S.*, 23 mei 1995)). Een overzicht van deze wijzigende wetten wordt geboden in de memorie van toelichting (*Gedr. St., Kamer*, 1995-96, nr. 328/1) bij het wetsontwerp dat de wet van 7 maart 1996 tot wijziging van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur (*B.S.*, 30 maart 1996) zou worden.

Deze laatste wet wijzigt op vrij ingrijpende wijze de regelgeving inzake de toepassing van de milieu- of ecotaksen. Uit de aangehaalde memorie van toelichting blijkt dat deze wijziging geschiedt overeenkomstig de voorstellen van de opvolgingscommissie (*Gedr. St., Kamer*, 1995-96, nr. 328/1, 5).

De wijzigende wet van 7 maart 1996 zelf, omvat een aantal herschreven en toegevoegde definities (art. 2 van de wet) zoals het begrip «hergebruikpercentage», «batterijen», ... Verder bepaalt zij een nieuwe regeling voor de ecotaks op drankverpakkingen (artt. 3 t.e.m. 7 van de wet); worden de regeling inzake wegwerpfototoestellen (art. 8) alsook de regels inzake de vrijstelling van ecotaks voor batterijen (art. 9) aangepast. Ook de bepalingen inzake de verpakkingen die sommige nijverheidsproducten bevatten (artt. 10-13) en betreffende de bestrijdingsmiddelen (artt. 14-16) worden grondig gewijzigd. De artt. 17 en 18 van deze wet brengen wijzigingen aan inzake de regelgeving betreffende de milieutaks op papier. De navolgende bepalingen van de wet van 7 maart 1996 betreffen in hoofdorde technische wijzigingen zoals het tijdstip van de opeisbaarheid van de milieutaks (art. 20). Art. 24 (art. 401 van de gewone wet) bepaalt ten slotte de datum waarop de milieutaks van toepassing is, c.q. van toepassing wordt.

Wat ten slotte de toepassing betreft van de regels inzake de verdeling van de bevoegdheden onder de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, alsook wat het vraagstuk betreft of de onderzochte wet aangelegenheden betreft als bedoeld in de artikelen 74, 77 of 78 van de Grondwet, kan hiertoe nuttig het advies van de Raad van State, afde-

ling wetgeving (*Gedr. St., Kamer*, 1995-96, nr. 328/1, 30-36) op worden nagelezen.

G.D.

Belasting van niet-inwoners

Bij wet van 30 januari 1996 (*B.S.*, 30 maart 1996) zijn diverse bepalingen met betrekking tot de belasting van niet-inwoners gewijzigd. Deze wet voert in de eerste plaats een fiscale neutraliteit in bij inbreng van een Belgische vaste inrichting in een binnenlandse vennootschap, en dit voor inbrengverrichtingen die plaatsvinden vanaf de publicatiedatum van de wet. Voorts wordt het tarief van de belasting van niet-inwoners/vennootschappen gelijkgesteld met het tarief van de gewone vennootschapsbelasting. Deze gelijkstelling geldt met ingang van het aanslagjaar 1996, maar geldt ook voor belastingen betreffende vorige aanslagjaren waartegen een bezwaar of een voorziening in beroep of in cassatie is ingediend en waarover nog geen uitspraak is gedaan. Deze specifieke vorm van inwerkingtreding werd ook toegepast voor de afschaffing van het verbod voor vennootschappen onderworpen aan de B.N.I., om de roerende voorheffing te verrekenen die verband houdt met dividenden die als definitief belaste inkomsten aftrekbaar zijn.

Voor de B.N.I. natuurlijke personen voorziet de wet in een gelijkschakeling van niet-inwoners «zonder tehuis» met niet-inwoners «met tehuis», indien het beroepsinkomen van eerstgenoemden minstens voor 75 pct. uit in België belastbare beroepsinkomen bestaat. Deze regeling heeft uitwerking met ingang van het aanslagjaar 1992. Om dit mogelijk te maken is aan de gewestelijke directeur de mogelijkheid gegeven om een ontheffing te verlenen voor de aanslagen die met deze 75 pct.-regeling strijdig zijn, wanneer deze strijdigheid binnen een termijn van een jaar vanaf publicatie van deze wet door de administratie wordt vastgesteld of door de belastingplichtige wordt bekendgemaakt of indien binnen die termijn een gemotiveerd bezwaarschrift wordt ingediend.

M.D.

Ziekte- en invaliditeitsregeling

Met het koninklijk besluit van 2 februari 1996 tot wijziging van het koninklijk besluit van 4 november 1963 tot uitvoering van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen (*B.S.*, 30 maart 1996, 7.404) worden een aantal artikelen van het koninklijk besluit van 4 november 1963 aangepast aan wijzigingen ingevoerd door de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 (*B.S.*, 27 augustus 1994).

Voor de inhoud van het begrip «gerechtigden met persoon ten laste» wordt in artikel 227, § 2, dat handelt over het minimumbedrag van de invaliditeitsuitkering toegekend aan niet-regelmatige werknemers, niet meer verwezen naar artikel 50 van de wet van augustus 1963, maar wel naar artikel 93 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994. Voor de term «niet-regelmatige werknemers» verwijst het besluit uitdrukkelijk naar artikel 228. Het laatste lid van artikel 227, § 2, met betrekking tot het verhoudingsgewijs aanpassen van het minimumdagbedrag aan de wijzigingen van het bestaansminimum, wordt weggelaten.

In artikel 232*bis*, §§ 1 en 2, betreffende de gerechtigde op een arbeidsongeschiktheidsuitkering, worden de verwijzingen naar de arbeidswet van 16 maart 1971 geschrapt. De vaststelling van het bedrag van de arbeidsongeschiktheidsuitkering gebeurt nu met toepassing van artikel 87, eerste lid, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994, in plaats artikel 46, eerste lid, van de wet van 9 augustus 1963. Het tweede lid van § twee wordt weggelaten.

In de inleidende zin van artikel 239, § 1, wordt artikel 56, § 1, van de wet van 9 augustus 1963 vervangen door artikel 100, § 1, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994. In het 2° van § 1 wordt de term «zwangerschap» vervangen door de begrippen «zwangere» en «bevallen gerechtigde». De verwijzing naar de artikelen 41 en 42 of 45 en artikel 43 van de arbeidswet van 16 maart 1971 worden vervangen door de vermelding van de artikelen 42, § 1, eerste lid, 1°, 2° en 3°; 43, § 1, tweede lid, 1° en 2°, en 43*bis*, tweede lid van dezelfde wet.

Artikel 239*bis* wordt in dezelfde zin gewijzigd.

De wijzigingen van artikel 227, § 2, hebben uitwerking vanaf 29 september 1995, terwijl de aanpassingen aan de artikelen 232*bis*, 239, § 1, en 239*bis*, van toepassing zijn met ingang van 15 mei 1995.

A.M.B.

Kinderbijslag werknemers

Artikel 42*bis* van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (K.B. van 19 december 1939, *B.S.*, 22 december 1939) verhoogt, onder meer voor de kinderen van de volledig uitkeringsgerechtigde bedoeld in artikel 56*novies*, de in artikel 40 vastgelegde basisbedragen van de maandelijkse kinderbijslag en dit vanaf de zevende maand werkloosheid.

Het koninklijk besluit van 19 maart 1996 tot uitvoering van artikel 42*bis* van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders (*B.S.*, 30 maart 1996, 7.407) bepaalt welke periodes van onderbreking van de werkloosheid in aanmerking worden genomen voor het bereiken en het voortduren van de in het artikel 42*bis* bedoelde periode van zes maanden werkloosheid.

Als periodes van volledige uitkeringsgerechtigde werkloosheid worden beschouwd:

1. periodes die veertien opeenvolgende kalenderdagen niet overschrijden;
2. de dagen die overeenstemmen met de toestanden van arbeidsongeschiktheid bedoeld in artikel 56;
3. in het geval dat de werkloosheid wordt voorafgegaan door een periode van inactiviteit, de periode waarin de werkloze zich bevindt in een van de gevallen bedoeld in artikel 56, voor zover tussen deze laatste periode en de werkloosheid niet meer dan veertien opeenvolgende kalenderdagen liggen.

Voor de bepaling van de veertien opeenvolgende kalenderdagen, in de punten 1 en 3, wordt geen rekening gehouden met de periodes bedoeld in artikel 53, § 1, 2°, 3° en 9°, zijnde respectievelijk de vakantieperiodes, de feestdagen en vergeldende verlofdagen en periodes waarin het ambt van rechter of raadsheer in sociale zaken bij een arbeidsgerecht is uitgeoefend.

Het besluit heeft uitwerking vanaf 11 maart 1994.

A.M.B.

KANTTEKENING

Het moeilijke vak van rechter over de rechtsbedeling

Het Hof van Cassatie heeft uitspraak gedaan: onderzoeksrechter Connerotte werd ontheven van de zaken Dutroux, Nihoul en co. en het onderzoek blijft waar het efficiënt werd georganiseerd.

Drie kanttekeningen. De eerste betreft het onjuiste gebruik dat werd gemaakt van het EVRM. Verschillende collega's hebben de stelling verdedigd dat er in de strenge rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens sedert enkele jaren een nuance zou zijn opgetreden naar luid waarvan het niet voldoende is dat de subjectieve overtuiging van partijdigheid van een rechter het beginsel van onpartijdigheid schendt, doch dat redelijke aanwijzingen moeten aanwezig zijn die deze aantijging schragen. Dit is geen bocht in de jurisprudentie van Straatsburg: het Hof is echter strenger t.a.v. schendingen van dit beginsel wanneer zij het gevolg zijn van structurele gebreken in de rechterlijke organisatie, dan wel wanneer het beweringen zijn, indrukken over de subjectieve partijdigheid van een rechter in een bepaalde zaak.

Artikel 6 van het EVRM heeft echter slechts een relatief belang in deze zaak. Het Europees mensenrechtenverdrag is een minimumnorm, gemeenschappelijk aan de verdragsstaten. Wanneer het interne recht strengere eisen van onpartijdigheid stelt, gaat dit voor. Dit wordt door artikel 60 van het EVRM als verdragsverplichting overigens voorgeschreven.

De rechten van de mens en het Europees beschermingssysteem werden door sommige collega's n.i. een slechte dienst bewezen. Volkomen terecht werd beweerd dat, indien België zou worden veroordeeld in Straatsburg, deze veroordeling op zich het gezag van gewijsde van een interne veroordeling niet zou aantasten. De onderliggende boodschap luidt: zo het EVRM wordt geschonden om redenen van «raison d'état», dan wordt na jaren procederen een prijs betaald – veroordeling door het Europees Hof en een bedrag als schadeloosstelling – en verder is er weinig aan de hand. Toch wel: een Europees beschermd fundamenteel recht is in die hypothese geschonden en elke schending daarvan ondermijnt de rechtsstaat.

Van de bekendmaking van het verzoek van de advocaat van Dutroux tot de uitspraak van het Hof van Cassatie op maandag 14 oktober, waren de media en de kranten druk in de weer eminente juristen, sociologen en politologen op te vorderen om bij de publieke opinie de spanning om dit cassatiearrest levendig te houden: «trial by newspaper» in de meest letterlijke betekenis. Ons rechtssysteem kent, voor echtscheidingen en wanneer minderjarigen in het geding zijn uitgezonderd, geen beperkingen op de vrijheid van meningsuiting over hangende rechtsgedingen. Het Europees mensenrechtenverdrag aanvaardt dat redelijke beperkingen mogen worden gesteld aan de vrijheid van meningsuiting, wanneer dit nodig is om *het gezag* en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te verzekeren. Het Hof van Cassatie heeft uitspraak gedaan. Zij zal onderwerp zijn van vele commentaren. Kritische noten zullen de mogelijkheden van alternatieven onderstrepen, met gewogen argumenten. Dit is kritiek die het Hof moet ondergaan, op het juiste tijdstip.

Tegen de volgende drie stellingen heb ik echter bezwaren:

1° Zo geen schending van het EVRM dreigt, is een rechterlijk oordeel ook overeenkomstig het recht en de wet.

2° De gevolgen van een veroordeling door het Europees Hof zijn in de regel zo minimaal en treden zo laat op, dat men in «uitzonderlijke omstandigheden» deze in de koop kan nemen.

3° Politici en academici staat het vrij om het even welke commentaar te leveren over geschillen *sub judice*, terwijl de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht met de mond of de pen wordt beleden.

Karel Rimanque

IN MEMORIAM

Prof. dr. Louis Paul Baron Suetens

1. Op maandag 2 september 1996 overleed, geheel onverwacht prof. dr. Louis Paul Baron Suetens, rechter in het Arbitragehof en buitengewoon hoogleraar aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de K.U. Leuven. Geveld door een hartinfarct, werd hij in de namiddag in zijn werkkamer in het Arbitragehof dood aangetroffen. Hij was amper 60 jaar oud. Met hem is een geliefd professor, een hoogstaand magistraat, een veelzijdig wetenschapper en vooral een edelmoedig mens heengegaan.

2. Prof. dr. L.P. Suetens werd geboren te Antwerpen op 1 augustus 1936. Na in 1959 zijn diploma van doctor in de rechten aan de K.U. Leuven te hebben behaald, ging hij verder studeren in de U.S.A., waar hij aan de *University of Berkeley* (California) in 1960 *Master of Laws* werd. In 1963 behaalde hij, opnieuw aan de K.U. Leuven, het diploma van doctor in de politieke en sociale wetenschappen. Zijn schitterende studies bekroonde hij met een doctoraal proefschrift over het stakingsrecht (*De werkstaking in het publiekrecht van de landen der Europese Gemeenschappen*, Brugge, Die Keure, 1963, XIV + 307 blz.).

3. Van 1962 tot 1965 was prof. dr. L.P. Suetens navorser bij het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek. In 1965 ving zijn *academische loopbaan* aan. Op de jonge leeftijd van 28 jaar werd hij benoemd tot docent aan de Leuvense Rechtsfaculteit, waarvan hij meteen – en dit tot in 1970 – academisch secretaris werd. Na drie jaar docentschap werd hij in 1968 reeds bevorderd tot gewoon hoogleraar, een functie die hij zou blijven uitoefenen tot aan zijn benoeming tot staatsraad in 1979. Van toen af zou hij als buitengewoon hoogleraar aan zijn Alma Mater verbonden blijven. Ten slotte was hij, van 1968 tot 1972, nog hoogleraar aan de Economische Hogeschool Limburg.

De leeropdracht van prof. dr. L.P. Suetens omvatte hoofdzakelijk het administratief recht, al heeft hij gedurende vele jaren ook het college nijverheidsrecht gedoceerd aan de Faculteit Toegepaste Wetenschappen van de K.U. Leuven. Typerend voor zijn gulle bereidheid om aan jongeren kansen te geven, vroeg hij bij zijn benoeming tot rechter in het Arbitragehof in 1984 van het merendeel van zijn leeropdrachten ontheven te worden. Vanaf 1 oktober 1991 doceerde hij het vak Staatsrecht te Kortrijk.

4. Alvorens in 1979 de definitieve overstap naar de *magistratuur* te maken, eerst als staatsraad vanaf 1979 tot 1984 en nadien als rechter in het Arbitragehof, oefende prof. dr. L.P. Suetens nog *andere functies* uit, die hem onder meer in staat stelden de reële werking der instellingen te ervaren. Vanaf 1971 tot 1979 was hij in zijn gemeente Holsbeek schepen van onderwijs en van ruimtelijke ordening. In 1974 werd hij adjunct-kabinetschef en in 1976 kabinetschef van de minister voor Hervorming der Instellingen, die hem tot in 1977 belastte met opdrachten inzake de staatshervorming.

Naast alle voorgaande activiteiten, was hij van 1974 tot 1979 ook waarnemend voorzitter van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en voorzitter van het Europees Milieubureau. Tevens was hij lid van de raad van bestuur en sedert 1 mei 1996 voorzitter van de Stichting Leefmilieu, voorzitter van het Bestuurscomité van het Fonds Bouwkundig Erfgoed Vlaanderen van de Koning Boudewijnstichting en lid van de raad van bestuur van de Stichting Vlaams Erfgoed. Deze functies herinneren aan zijn onverdroten aandacht en inspanningen voor de instandhouding van het cultureel erfgoed, evenals aan zijn pioniersrol op het vlak van het leefmilieu, waarvoor hem in 1982 de prestigieuze Elisabeth Haubprijis voor Milieurecht werd toegekend. Andere belangrijke *onderscheidingen* die hem werden toegekend zijn Commandeur in de Leopoldorde en Grootofficier in de Kroonorde. Bij koninklijk besluit van 21 juli 1989 werd hij, meer dan terecht, in de adelstand verheven, met de persoonlijke titel van baron. Zijn wapenspreuk luidde «In spelende ernst», een spreuk die wonderwel bij hem paste.

Ten slotte was hij actief medewerker aan meerdere wetenschappelijke tijdschriften, waaronder het *Rechtskundig Weekblad*, en lid van talrijke wetenschappelijke verenigingen.

5. Het *wetenschappelijk* oeuvre dat prof. dr. L.P. Suetens nalaat, is *indrukwekkend* en beslaat een groot aantal rechtsdomeinen (administratief recht, staatsrecht, leefmilieu, ruimtelijke ordening, onderwijs,...). Het is ook *invloedrijk* geweest: op vele domeinen was hij

een voorloper, wiens ideeën achteraf ingang hebben gevonden, hetzij in de wetgeving (bv. de ombudsman en de openbaarheid van bestuur), hetzij in de rechtspraak (bv. de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en de rechtstreekse aanvechting van overheidsdaden voor de gewone rechter).

In zijn publicaties wist prof. dr. L.P. Suetens steeds het essentiële van het bijkomstige te onderscheiden. Zijn ontledingen waren steeds helder, scherp en gingen in de diepte. Hij beperkte zich niet tot een rechtstheoretische bespreking, maar plaatste het thema telkens in een ruimere maatschappelijke context (zie bv. zijn stellingname over de depolitiserings van het openbaar ambt en de magistratuur, in «Enkele aspecten van de trias politica in perspectief», *Jura Falconis*, 1986-87, 570-571; zie ook «De benoeming van magistraten: vereisten, procedure en betwistingen», in *De opleiding en de werving van magistraten*, Lemmens, P. (red.), Gent, Mys & Breesch, 1993, 58). Daarbij gaf hij blijk van veel gezond verstand en van een grote dosis realiteitszin: «compromissen zijn de bakens op de weg naar een geleidelijke en vreedzame evolutie der instellingen» («De hervorming van het tweekamerstelsel», in *Het federale België na de vierde Staatshervorming*, Alen, A. en Suetens, L.P. (red.), Brugge, Die Keure, 1986, 162); «Een grondwettelijk hof oordeelt niet als een ander rechtcollege; in haast elk arrest zijn recht en politiek – in de nobele, echte zin van het woord – met elkaar verweven» («De invloed van het Arbitragehof op het grondwettelijk recht», *R.W.*, 1993-94, 1315). Problemen ging hij niet uit de weg (zie bv. de aanduiding van enkele knelpunten in de werking en de procedure van het Arbitragehof: (samen met R. Leysen) «Staat, Gewesten en Gemeenschappen. De techniek van bevoegdheidsverdeling. De rol van het Arbitragehof», in *Staat, Gemeenschappen en Gewesten*, Blanpain, R. (red.), Brugge, Die Keure, 1989, 68-69). Over de politieke partijen schreef hij dat het opmerkelijk is dat zij de voordelen van een juridisch statuut binnenhalen via de omweg van specifieke deelwetgeving, zonder evenwel de nadelen van een eigen juridisch statuut te ondergaan («De politieke partijen naar Belgisch recht», *T.B.P.*, 1988, 302). Hij aarzelde niet kritiek te leveren op traditionele stellingen, doch steeds op een wetenschappelijk verantwoorde wijze: «de afkondiging van een decreet is een handeling van een administratieve overheid (...) die niet door enige wettelijke aan het (rechterlijk) toezicht is onttrokken» («Regeringsdaden», noot onder R.v.St., nr. 25.797, 4 november 1985, *R.W.*, 1986-87, 1092-1094); er moet rechtsverwerking voor de gewone rechter zijn wanneer een belanghebbende geen gebruik maakt van de mogelijkheid om een door hem onrechtmatig geachte bestuurshandeling voor de Raad van State aan te vechten («*Vigilantibus, non dormientibus, subveniunt jura*», in *Liber Amicorum J. Ronse*, Brussel, Story-Scientia, 1986, 91-102).

Alhoewel de rechtsvergelijkende benadering hem nauw aan het hart lag, onderkende hij het gevaar van «het invoeren van buitenlandse theorieën, zonder acht te slaan op de achterliggende werkelijkheid» (samen met S. Swartenbroux-Vanderhaegen) «Evolutie van het begrip 'openbare dienst'», in *De nieuwe vormen van overheids-tussenkoms in de onderneming*, Brussel, Bruylant, 1988, 293). Het blijvend sterk geargumenteerde verdedigen van de eigen opvatting leidde soms tot een kentering in de rechtspraak (zie nr. 9 over de bevoegdheid van de Raad van State inzake onteigeningen). Deze houding was geenszins ingegeven door koppigheid of hang naar persoonlijk succes, maar wel door zijn fundamentele bezorgdheid voor de rechtsbescherming en zijn aandacht voor de zwakkere burger in de samenleving. Kenschetsend voor zijn ideeëngoed is het volgende gezegde: «Een rechter moet niet alleen een goed jurist zijn, maar ook, en vooral, een goed mens» («Enkele aspecten van de trias politica in perspectief», o.c., 571).

6. De verwijzingen naar enkele geschriften van prof. dr. L.P. Suetens ter ondersteuning van enige voorafgaande algemene bedenkingen bij zijn wetenschappelijk oeuvre, illustreren reeds het rijke gamma van de door hem aangesneden onderwerpen.

Van groot belang voor de rechtspraktijk zijn zijn talrijke annotaties in het *Rechtskundig Weekblad* onder veelal arresten van de Raad van State. Zijn ontelbare boekbesprekingen getuigen van een grote belezenheid. Op prof. dr. L.P. Suetens werd meermaals een beroep gedaan om over een publiekrechtelijk onderwerp het Belgisch rapport te schrijven voor de vierjaarlijkse internationale congressen voor rechtsvergelijking («*Les bases constitutionnelles de l'organisation judiciaire*», in *Rapports belges au Xe Congrès...*, Brussel, 1978, 377-385, en «*Review of Constitutionality*», in *Rapports belges au XIIe Congrès...*, Antwerpen en Brussel, 1988, 103-115), evenals voor de

jaarlijkse congressen van de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland. In het kader van deze laatste zijn zo bij de uitgeverij Tjeenk Willink te Zwolle de volgende preadviezen van hem verschenen: «De wetgeving inzake verontreiniging van water en lucht in België» (1973); «Een ombudsman in België?» (1976); «De rechtsbescherming van vreemdelingen bij het binnenkomen en het gedwongen verlaten van het grondgebied in België» (1987; samen met R. Leysen).

Minder bekend, maar daarom niet minder verdienstelijk, zijn zijn algemene bijdragen over Belgische publiekrechtelijke onderwerpen in buitenlandse verslagboeken of tijdschriften. Aldus kan verwezen worden naar «Some Comments on Cross-border Relations in respects of Belgium – The Netherlands – Federal Republic of Germany», in *Transatlantic Colloquy on Cross-Border Relations: European and North American Perspectives*, Ercmann, S. (red.), Zürich, Schulthess, Polygraphischer Verlag, 1987, 101-113; inzake ruimtelijke ordening naar «Town and Country Planning Law in Belgium», in *Planning Law in Western Europe*, Garner, J.F. en Gravells, N.P. (red.), Amsterdam, North Holland, 1986, 2nd ed., 36-69; inzake leefmilieu naar «Entwicklung des Umweltrechts in Belgien», *Jahrbuch des Umwelt und Technikrechts*, 1989, 271-292 (samen met prof. dr. W. Geysen); inzake politieke partijen naar «Die Institution der politischen Partei in Belgien», in *Parteienrecht in europäischen Vergleich*, Tsatsos, D.Th., Scheffold, D. en Schneider, H.P. (red.), Baden-Baden, Nomos, 1990, 263-306; inzake de staatsvorming naar «Landesbericht Belgien», in *Föderalismus und Regionalismus in Europa*, Ossenbühl, F. (red.), Baden-Baden, Nomos, 1990, 263-306; inzake grondwettigheidstoetsing van wetten naar «Die Verfassungsrechtsprechung in Belgien. Der Schiedsgerichtshof», *Jahrbuch des Öffentlichen Rechts*, 1987, 135-153, en naar «Judicial Review in Belgium», in *Constitutional Justice under Old Constitutions*, Smith, E. (red.), The Hague/London/Boston, Kluwer Law International, 1995, 319-329. Aan deze lijst kunnen nog andere bijdragen worden toegevoegd. Sommige hiervan komen hieronder nog ter sprake in een beknopte synthese van zijn wetenschappelijk oeuvre per publiekrechtelijk deelonderwerp.

7. In het kader van het *administratief recht sensu lato* zal de naam van prof. dr. L.P. Suetens voor altijd verbonden blijven aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, die passen in zijn nooit aflatende bezorgdheid voor de rechtsbescherming (zie bv. «Burger en bestuur», *Bestuurswetenschappen*, 1972, 171-203). In zijn baanbrekend artikel «Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht» (*T.B.P.*, 1970, 379-396), vroeg hij, onder verwijzing naar Nederland, aandacht voor «een bijzondere categorie van algemene rechtsbeginselen», de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, en bepleitte hij een ruime toepassing hiervan in de rechtspraak van de Raad van State. Een tiental jaren later mocht hij tot zijn tevredenheid vaststellen dat dit laatste ruimschoots was geschied («Algemene beginselen van behoorlijk bestuur in de rechtspraak van de Raad van State», *T.B.P.*, 1981, 81-89). In een meer recente bijdrage onderzocht hij het wezen en de functies van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, die «bindende publiekrechtelijke rechtsregels zijn, die door de rechter uit de geldende positieve rechtsorde worden afgeleid» («Algemene beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie der normen. Inleidende verkenning», in *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Opdebeek, I. (red.), Deurne, Kluwer, 1993, 1-26).

Op het vlak van de preventieve rechtsbescherming stelde hij in 1981 nog vast dat België in dezen «een ontwikkelingsland» was («Preventieve rechtsbescherming bij overheidsop treden», *T.B.P.*, 1981, 69). Met genoegen zal hij hebben kunnen vaststellen dat zijn pleidooi voor een ombudsman (zie reeds zijn aangehaald preadvies) en openbaarheid van bestuur («Openbaarheid overheidsdocumenten: Willen maar niet kunnen of kunnen maar niet willen?», in *Liber Amicorum R. Senelle*, Brugge, Die Keure, 1986, 111-126, en «Hoe belangrijk is openbaarheid en openheid van bestuur voor onze hedendaagse samenleving?», in *Openbaarheid en openheid van bestuur: (on)begrensde mogelijkheden?*, Janvier, R. (red.), Brugge, Die Keure, 1991, 3-11) mede tot grondwetgevende en wetgevende resultaten heeft geleid. Ook op het vlak van de repressieve rechtsbescherming heeft zijn argumentatie voor «De rechtstreekse aanvechting van overheidsdaden voor de burgerlijke rechter» (in *Miscellanea W.J. Ganshof van der Meersch*, Brussel/Parijs, Bruylant/L.G.D.J., 1972,

III, 673-690) de rechtspraak van het Hof van Cassatie niet onberoerd gelaten.

Op het vlak van de ruimtelijke ordening en de stedenbouw dient alleszins verwezen te worden naar zijn boek *De nieuwe wetgeving op de ruimtelijke ordening* (Antwerpen, Nederlandsche Boekhandel, 1971), in 1973 herwerkt en uitgegeven onder de titel *Ruimtelijke ordening. Recht en praktijk (ibidem)*. In het belangrijke door de Raad van State gewezen arrest *Steenen* (nr. 23.832, van 20 december 1983), waarin het beginsel van de voorrang van het gewestplan op het gemeentelijk plan van aanleg werd gevestigd, trad staatsraad L.P. Suetens op als verslaggever. Het beginsel werd nadien door het Hof van Cassatie overgenomen (Cass., 9 mei 1985, *R.W.*, 1985-86, 445, noot L.P. Suetens: «De hiërarchie der plannen van aanleg»). Ook de bescherming van het eigendomsrecht in de rechtspraak van het E.H.R.M. en van het H.v.J. werd door hem grondig geanalyseerd («Property Rights and Expropriation: The European Dimension», in *Compensation for Expropriation. A comparative Study*, Erasmus, G.M. (red.), Oxford, 1990, II, 218244; «Eigendomsordening in het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens», in *Liber Amicorum E. Krings*, Brussel, Story-Scientia, 1991, 807-825).

Op het vlak van het leefmilieu verdient het door hem, in het kader van de Raad van Europa, uitgegeven boek *The Law and Practice relating to Pollution Control in Belgium and Luxembourg* (London, Graham, 1982, 2nd ed.) een bijzondere vermelding.

8. In het kader van het *Staatsrecht* blijkt uit vorige verwijzingen reeds de veelheid van de door prof. dr. L.P. Suetens behandelde onderwerpen (adde «De regeling van het externe toezicht op de politiediensten: een staatsrechtelijke analyse», in *De nieuwe politiewetgeving in België*, Fijnaut, C. en Hutsebaut, F. (red.), Antwerpen/Arnhem, Kluwer/Gouda Quint, 1993, 65-78).

Voor de staatsvorming heeft hij zich steeds geïnteresseerd (zie bv. «Kritische beschouwingen rond de grondwetsherziening en uitvoeringswetten», in *Herverdeling van de politieke macht*, Brussel, Reinaert Uitgaven, 1972, 81-96, en «De nieuwe Belgische Grondwet», *Bestuurswetenschappen*, 1972, 29-50). Toen hij adjunct-kabinetschef van de minister voor Hervorming der Instellingen was, stimuleerde hij ondergetekende tot de eerste stappen en publicaties in deze materie en bood hij hem de gelegenheid tot een eerste kennisgeving met de politieke besluitvorming in deze materie. Ondergetekende genoot ook het voorrecht om bij elke nieuwe staatsvorming samen met hem studiedagen te organiseren, waarvan de rapporten werden uitgegeven in een verslagboek, met beiden als co-editors: *Zeven knelpunten na zeven jaar Staatsvorming*, Brussel, Story-Scientia, 1988 (met zijn bijdrage «De grondwetsherziening 1988: een derde maat voor niets?», 11-32, waarin hij prospectief dacht aan «een glasheldere en benoemde Grondwet», aan de afschaffing van het «dubbel mandaat» en aan andere hervormingen in het kader van een reëel federalisme); *De hervorming van de instellingen. Tweede fase*, Brugge, Die Keure, 1989, *Het federale België na de vierde Staatsvorming*, Brugge, Die Keure, 1993. In dit laatste boek handelde zijn bijdrage over «De hervorming van het tweekamersstelsel» (143-163). Kort vóór zijn overlijden, op 15 augustus 1996, behandelde hij ditzelfde thema op een mede door ondergetekende georganiseerd internationaal colloquium in Zuid-Afrika. Zijn bijdrage «Purpose and Functioning of the Senate in Belgium» zal postuum in het desbetreffend verslagboek worden gepubliceerd.

9. Vele geschriften van prof. dr. L.P. Suetens handelen over het Arbitragehof, waarin hij sedert de oprichting van het Hof in 1984 rechter was.

Voordien publiceerde hij reeds over de prejudiciële vragen («Prejudiciële geschillen in het recht der Europese Gemeenschappen», in *De individuele rechtsbescherming in de Europese Gemeenschappen*, Leuven, S.W.U., 1967, 187-213) en over «De toetsing van de wet aan de Grondwet» (noot onder Rb. Brussel, 5 juni 1973, *R.W.*, 1973-74, 1011-1016). In zijn geschriften na 1984 behandelde hij vanzelfsprekend het Arbitragehof zelf. Meerdere ervan zijn reeds vermeld. Andere bijdragen, die uitmunten door hun heldere synthese, zijn o.m.: «Het Arbitragehof in 1990. Beknopt overzicht van rechtspraak», *R.W.*, 1990-91, 1283-1293 (samen met zijn dochter S. Suetens); «Gelijkheid en non-discriminatie in de rechtspraak van het Arbitragehof», in *Gelijkheid en non-discriminatie*, Alen, A. en Lemmens, P. (red.), Antwerpen, Kluwer, 1991, 95-115; «De vordering tot schorsing voor het Arbitragehof», in *Mélanges offerts à J. Velu*, Brussel, Bruylant, 1992, I, 385-401; «Les questions préjudicielles:

cause d'insécurité juridique?», in *La sécurité juridique*, Ed. du Jeune Barreau de Liège, 1993, 35-68 (samen met R. Leysen); «De invloed van het Arbitragehof op het grondwettelijk recht», *R.W.*, 1993-94, 1313-1318. In meerdere van deze bijdragen wordt gewezen op de terughoudendheid van het Arbitragehof, zodat de vrees voor «un gouvernement des juges» kennelijk ongegrond is, evenals op de aanwezigheid van gewezen politici in het Arbitragehof, die hij als een duidelijk pluspunt beschouwde. In de laatstvermelde bijdrage wordt erop gewezen dat in de rechtspraak van het Hof de kiemen aanwezig zijn van bepaalde rechtsbeginselen met een grondwettelijke waarde, zoals de rechtszekerheid. Met verwijzing naar het Duitse staatsrecht heeft hij dit thema verder uitgewerkt in de zeer geapprecieerde bijdrage «De retroactiviteit van wetten, decreten en ordonnances», *T.F.R.*, 1993, 218-222.

Al geschieden de beraadslagingen van het Arbitragehof geheim en collegiaal, toch kan men, haast met zekerheid, vermoeden dat rechter L.P. Suetens een belangrijke invloed heeft uitgeoefend op de rechtspraak van het Hof. Veeleer dan zijn lange staat van dienst bieden zijn scherpzinnige geest, zijn wijsheid en zijn zachtmoedigheid en verzoenend karakter hiervoor een verklaring. Kortom: een gezagsvolle diplomaat en een ideale bruggenbouwer, steeds op zoek naar de dialoog om tot juridisch aanvaardbare en in de praktijk werkzame oplossingen te komen.

Voor al in de beginfase van het Arbitragehof lijkt rechter L.P. Suetens aanzienlijk bijgedragen te hebben tot het vestigen van basisrechtspraak. Zo was hij mede-verslaggever in de arresten nrs. 2/1985 (het eerste schorsingsarrest), 7/1985 (de theorie van de impliciete bevoegdheden), 11/1986 (de theorie van de parallelle bevoegdheden), 27/1986 (het evenredigheidsbeginsel), 47/1988 (de economische en monetaire unie)... Inzake de rechtsbescherming van de onteigende eigenaar was de invloed van prof. dr. L.P. Suetens onmiskenbaar. Hij stelde de traditionele rechtspraak ter discussie, volgens welke alleen de gewone rechter bevoegd was om op vordering van de onteigende te oordelen over de wettigheid van een onteigeningbesluit terwijl derden die geen rechten m.b.t. het onteigend goed kunnen laten gelden een beroep tot nietigverklaring voor de Raad van State konden instellen. Hij achtte dit een discriminatoir onderscheid («De Raad van State onbevoegd t.a.v. onteigeningen?», in *Liber Amicorum F. Dumon*, Antwerpen, Kluwer, 1983, II, 977-985). Het Arbitragehof is in zijn rechtspraak hem hierin bijgevalen (zie o.m. de arresten nrs. 42/90, 57/92 en 51/95, met de commentaren van zijn dochter S. Suetens, in *R.W.*, 1992-93, 449-455 en 1995-96, 391-393).

10. Prof. dr. L.P. Suetens was niet alleen een groot geleerde en een integer magistraat, hij was ook een goed lesgever, die bij de studenten zeer geliefd was. Als geen ander verstond hij de kunst ernst en humor op een evenwichtige wijze te combineren, en met sprekende voorbeelden en anekdotes wist hij de studenten uitermate te boeien. Studenten waren bij hem altijd welkom; steeds legde hij een grote luisterbereidheid aan de dag en trachtte hij hun problemen op te lossen.

11. Al deze goede eigenschappen typeren prof. dr. L.P. Suetens als mens. In de uitoefening van zijn diverse functies stond hij steeds klaar voor de anderen. Hoeveel gewone mensen, studenten, navorsers, doctorandi en collegae heeft hij niet met raad en daad bijgestaan. Dit deed hij steeds op een dergelijke spontane, bemoedigende en opgewekte manier dat men zich «goed voelde» bij hem en dat men na een gesprek met hem de eigen problemen wist te relativeren. Aan navorsers liet hij in hun wetenschappelijk onderzoek de grootst mogelijke vrijheid en aan jongeren gaf hij zoveel mogelijke kansen om door te breken. Zijn innemend, immer opgewekt, behulpzaam en verdraagzaam karakter maakte van hem een moreel hoogstaand persoon. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat zovelen hem vol piëteit een laatste groet hebben gebracht op de rouwplechtigheid op 7 september 1996.

Het plotselinge en voortijdige afscheid van prof. dr. L.P. Suetens heeft bij iedereen, die hem heeft gekend en zijn vriendschap mocht ervaren, een diep verdriet teweeggebracht. Mogen het medeleven en de sympathie van al deze vrienden, evenals de herinnering aan zijn mooie leven, een steun zijn voor zijn zwaar beproefde echtgenote, kinderen en kleinkinderen. Ook de juridische wereld en de academische gemeenschap zullen hem missen. Zijn persoonlijkheid en zijn wetenschappelijk werk zullen een bron van inspiratie blijven voor al wie hem heeft gekend evenals voor de toekomstige generaties van juristen.

André Alen

BOEKEN

M. DAMBRE, B. HUBEAU, en J. NYCKEES, **De woninghuurwet**, in *Recht en praktijk*, nr. 24, Kluwer rechtswetenschappen, Antwerpen, 1995, X + 194 pp.

Dit boek, zo staat op de achterzijde te lezen, biedt een overzichtelijke bespreking van de woninghuurwet en ontwaart aan de hand van de rechtspraak alle belangrijke juridische knelpunten; het is dan ook van groot belang voor advocaten, magistraten, ambtenaren en al wie in contact komt met het huurrecht. De lezer zal niet bedrogen uitkomen; hij zal in het werk inderdaad een grondige en kritische commentaar vinden op de regels betreffende huurovereenkomsten met de betrekking tot de hoofdverblijfplaats van de huurder, ingevoerd door de wet van 20 februari 1991.

De drie auteurs hebben eerder al hun aandacht op de woninghuur gericht. Ze verzorgden bv. elk onderdelen van de artikelsgewijze commentaar op de woninghuurwet in *Bijzondere overeenkomsten. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer* (Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, losbl.). B. Hubeau maakte reeds een algemene stand van zaken op in zijn *Drie jaar toepassing van de woninghuurwet 1991-1993* (Gent, Mys & Breesch).

In het onderhavige boek verzorgde Bernard Hubeau als editor de inleiding en algemene situering van de woninghuurwet (pp. 1-4), alsmede het commentaar op het toepassingsgebied van de woninghuurwet (pp. 5-16), de staat van de gehuurde woning en de renovatiehuurovereenkomst (pp. 17-31), de huurwaarborg (pp. 116-124), de herziening van de huurprijs en de lasten (pp. 142-157), de onroerende voorheffing (pp. 157-159) en het rechtskarakter van de woninghuurwet (pp. 175-177). Maarten Dambre schreef de onderdelen over de duur en de beëindiging van de huurovereenkomst (pp. 32-82), de verlenging wegens buitengewone omstandigheden (pp. 92-115), de indexerings van de huurprijs (pp. 124-141). Johan Nyckees nam de overdracht van huur en onderhuur (pp. 82-91) en de overdracht van het gehuurde goed (pp. 160-174) voor zijn rekening. Bij elk onderdeel wordt telkens ook de desbetreffende overgangsregeling besproken voor contracten gesloten vóór 28 februari 1991. Achteraan in het boek vindt men een uitgebreid literatuuroverzicht rond de woninghuurwet, een chronologisch rechtspraakregister, de volledige wettekst en een gedetailleerd trefwoordenregister.

De stof werd bijgehouden tot 1 maart 1995. Sindsdien kwam er de tijdelijke wet van 1 december 1995 (*B.S.*, 5 december 1995) tot verlenging van bepaalde woninghuurovereenkomsten en is een algemene bijschaving van de woninghuurwet in het vooruitzicht gesteld. Dat de woninghuurwet op een aantal punten alleen al om technisch-juridische redenen aan nauwkeuriger formulering en/of herziening toe is (met als topper de regeling van de woninghuurcontracten van korte duur – art. 3, § 6) doet ook het onderhavige boek nog maar eens blijken.

Helder geschreven, grondig, kritisch en verzorgd. Een aanrader.

Chris Pauwels

J. SAROT, P. VANDERNOOT en E. PEREMANS, m.m.v. B. PATY, **Dix ans de jurisprudence de la Cour d'arbitrage (5 avril 1985 – 31 août 1995)**, twee delen, Bruylant, Brussel, 1995, XIV + 1352 + XVI en XXVI pp.

In 1990 publiceerde de inmiddels overleden Jean Sarot een eerste boek in de trant van de Franse «Les grands arrêts de ...», waarin de rechtspraak van het Arbitragehof vanaf de aanvang tot half juli 1990 op systematische wijze was gebundeld (zie *R.W.*, 1991-92, 100). In 1991 en 1993 volgden twee aanvullingen.

Nu hebben Vandernoot en Peremans niet zomaar een nieuwe aanvulling opgesteld, maar de rechtspraak van de eerste tien bestaansjaren van het Arbitragehof samengebracht in een nieuwe editie, die volledig losstaat van de vorige.

De structuur van het boek stemt overeen met die van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Het eerste deel (272 pp.) omvat de arresten m.b.t. de vernietigingsbevoegdheid van het Arbitragehof, de ontvankelijkheid van de vernietigingsberoepen – inzonderheid het begrip «belang» –, het onderwerp van de beroepen, de middelen, de gevolgen van de vernie-

tigingsarresten, de bevoegdheid van het Hof m.b.t. vorderingen tot schorsing en de bevoegdheid betreffende prejudiciële vragen.

In het tweede deel (54 pp.) is de rechtspraak over de organisatie en de werking van het Hof, alsmede over de rechtspleging opgenomen.

Het derde deel (342 pp.) bundelt de rechtspraak in verband met de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. Logsicherwijze zijn in een eerste titel de algemene aspecten van de geschillenregeling der bevoegdheidsverdelende regels opgenomen, terwijl in een tweede titel de relevante uittreksels uit de arresten over achtereenvolgens het grondwettelijk recht, het bestuursrecht, het fiscaal recht, het strafrecht en de strafvordering, het sociaal recht, het burgerlijk recht, het handelsrecht en het gerechtelijk recht zijn gebundeld.

Het vierde en meest omvangrijke deel (550 pp.) biedt dan een inzicht in de toetsing door het Hof van wettelijke regels aan de artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet.

De toegang tot 's Hof's beslissingen, die door de door de auteurs oordeelkundig gekozen structurele uitbouw op zichzelf reeds verzekerd is, wordt nog aanzienlijk vergemakkelijkt door een zeer uitgebreide bibliografie, opgesteld door Brigitte Paty, en door een aantal tabellen en een alfabetische index.

Opmerkelijk in dit boek is in de eerste plaats de zorgvuldigheid waarmee de auteurs de relevante uittreksels van de arresten hebben gekozen en gesystematiseerd. Van 5 april 1985 tot 31 augustus 1995 werden er in totaal 504 arresten gewezen; wie hierin op een vlotte wijze inzicht wil verwerven, vindt in dit boek zijn gading. Dit is overigens niet zo verwonderlijk, want de auteurs behoren tot de voortreffelijke medewerkers van het Hof, die de referendarissen en de adviseurs bij de bibliotheek zijn. Kortom, dit boek is een nuttig, zo niet noodzakelijk boek voor wie vertrouwd wenst te zijn met de rechtspraak van het Arbitragehof. (De volledige tekst van alle arresten wordt gepubliceerd in de *Arresten van het Arbitragehof*, tweetalige uitgave verzorgd door de uitgeverij Vandenbroele, Brugge).

Maar nog meer opmerkelijk is dat dit boek aantoont dat de praktijkjuristen die menen dat de rechtspraak van het Arbitragehof een «ver van mijn bed»-show is, uitsluitend bestemd voor specialisten in institutionele spijstechnologie, dwalen. Geen materie ontsnapt aan de toetsing van het Arbitragehof, van burgerlijk recht over fiscaal recht naar handelsrecht, tot internationaal privaatrecht toe. Door het bestaan van het Hof worden alle takken van het Belgische recht, zonder onderscheid, enigszins «geconstitutionaliseerd» en heeft een duidelijke verschuiving van jurisdictionele beslissingsbevoegdheid plaatsgevonden.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat de bibliografie aan het boek een onmiskenbare toegevoegde waarde geeft, o.m. omdat voor elk arrest de annotaties en commentaren erop zijn aangeduid, zodat men gemakkelijk de reactie van de rechtsleer kan terugvinden.

Dit boek is zeker niet goedkoop, maar het is zijn geld waard, omdat het in staat stelt door de bomen alsnog het bos te zien en de rode draad in de alomvattende rechtspraak van het Arbitragehof te ontwar(en).

L.P. Suetens

MEDEDELINGEN

Driejaarlijkse prijs van het gerechtelijk privaatrecht: (1993-1994-1995)

De driejaarlijkse prijs van het gerechtelijk privaatrecht (1993-1994-1995), uitgegevend door de v.z.w. algemene modellenverzameling voor de rechtspraktijk werd simultaan toegekend aan mevrouw K. Broeckx voor haar werk «Het recht op hoger beroep en het beginsel van de dubbele aanleg in het civiele geding» en aan de heer P. Taelman voor zijn werk «Het gezag van het rechterlijk gewijsde in het gerechtelijk privaatrecht».

Colloquium: De organisatie van de sport

Op 15 november 1996 organiseert de Belgische Vereniging voor Sportrecht een colloquium over «De organisatie van de sport: bekwaamheid en erkenning, vennootschapsrechtelijke, sociale en fiscale aspecten».

Voor inlichtingen en inschrijvingen: prof. R. Blanpain, Tienestraat 41, 3000 Leuven, fax. 016/32.54.84 en fax. 016/32.52.50.

Ministerie van Justitie: Wervingscollege der Magistraten

Het Wervingscollege der Magistraten organiseert in de loop van het jaar 1996-1997 examens die toegang verlenen tot de magistratuur en de gerechtelijke stage.

Als deelnemingsvoorwaarden zijn gesteld:

- Belg zijn;
- houder zijn van het diploma van licentiaat in de rechten;
- ten minste één jaar stage bij de balie tellen op 25 november 1996 (deze laatste voorwaarde geldt enkel voor de gerechtelijke stage).

De uiterste inschrijvingsdatum is vastgesteld op 25 november 1996, bij middel van een aangetekende brief gericht aan de Secretaris van het Wervingscollege der Magistraten, op onderstaand adres (de poststempel geldt als bewijs).

Nadere inlichtingen kunnen op schriftelijk verzoek bekomen worden bij het Secretariaat van het Wervingscollege der Magistraten, Waterloolaan 115 te 1000 Brussel.

Post-academische opleiding milieurecht

Op 2 december 1996 gaat voor de tweede keer de post-academische opleiding milieurecht van start, georganiseerd door het Instituut voor Milieurecht en HIVA-VORMING van de K.U.Leuven. Dit programma omvat 75 uur, gespreid over 25 avondsessies, telkens op maandagavond van 18.00 tot 21.00 u.

In deze opleiding komen de recente ontwikkelingen inzake milieurecht op regionaal, federaal, Europees en Internationaal vlak aan bod. Daarbij worden zowel de algemene als de sectorale reglementeringen belicht.

Inlichtingen over de opleiding kunnen verkregen worden bij HIVA-VORMING, (tel. 016/46.39.93, fax. 016/46.39.75) of het Instituut voor Milieurecht (tel. 016/32.51.87, fax. 016/32.54.82).

Voordracht: Uitsluitingsclausules in verzekeringsovereenkomsten

De Licence spéciale en droit économie des assurances de la Faculté de droit van de ULB en de Vereniging van Verzekeringsjuristen (AJA) organiseren samen een voordracht op dinsdag 10 december 1996 om 17 uur die zal worden gegeven door Mevrouw Hélène de Rode, advocaat en lector aan de UCL, over het onderwerp «Uitsluitingsclausules in verzekeringsovereenkomsten: bewijslast en geldigheid».

Plaats van de voordracht: Rechtsfaculteit van de ULB, Paul Hégerlaan 2, auditorium 1301/1302, 1050 Brussel.

Internationale studiedag: «De repressie van de economische collaboratie na de Tweede Wereldoorlog in West-Europa»

Het Centrum voor Rechtsgeschiedenis van de vrije Universiteit Brussel organiseert in samenwerking met het Navorsings- en Studiedecentrum voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog op vrijdag 13 december 1996 een studiedag over de vervolging en de bestraffing van de economische collaboratie in West-Europa. Specialist uit verschillende landen onderzoeken op welke manier de economische collaborateurs werden vervolgd en bestraft, gaan na waar verschillen en gelijkenissen kunnen worden gevonden en peilen naar verklaringen voor deze patronen.

Voor inlichtingen en inschrijvingen: VUB Centrum voor Rechtsgeschiedenis D. Luyten, Pleinlaan 2, 1050 Brussel. Tel.: 02/629.25.44 of 02/629.24.60.

Associare

Alumni en Specialisten Sociaal Recht & de Vakgroep Sociaal Recht van de Universiteit Gent organiseren een STUDIEDAG met als thema:

Sociale regelgeving op maat?

Ondernemingsgrootte en diversificatie van het sociaal recht.

Programma voormiddag

Verwelkoming

Prof. dr. W. van Eeckhoutte, Voorzitter van de Vakgroep Sociaal Recht

- Uiteenzetting I : **Probleemschets**, Ria Van Peer, attaché studiedienst SERV
Uiteenzetting II : **Gelijke behandeling van ondernemingen in het arbeidsrecht**, Prof. dr. P. Humblet, docent RUG
Interventie 1 : **De noodzaak van specifieke sociale regelgeving voor K.M.O.'s**, Roland Waeyaert, directeur SVMB
Interventie 2 : **De gevaren van sociale regelgeving "op maat"**, Mil Kooyman, gewestelijk secretaris ABVV Gent-Eeklo

Vraagstelling en discussie

Programma namiddag

- Uiteenzetting III : **Differentiatie van sociale en fiscale stimuli op federaal en regionaal vlak**, Koen Magerman, principal manager SD Consult
Interventie 3 : **Diversificatie van sociale regelgeving en concurrentievervalsing**, Johan De Muynck, algemeen voorzitter VEV, voorzitter groep Van Roey en NV Franki

Debat

o.l.v. Prof. dr. B. Dubois met de interveniënten
en Jan Van Holm, directeur sociale zaken VBO

Slottoespraak

Miet Smet, Minister van Tewerkstelling en Arbeid en van het Gelijke Kansenbeleid

Praktische gegevens

- Datum** : vrijdag 29 november 1996
Plaats : Aula van de Universiteit Gent, Voldersstraat 9, 9000 Gent
Prijs : zonder lunch: 3.500 BEF (2.500 BEF voor leden van ASSOCIARE) met lunch: 4.500 BEF (3.500 BEF voor leden van ASSOCIARE) te storten op bankrekening nr. 448-0075791-35 t.a.v. ASSOCIARE, Universiteitstraat 4, 9000 Gent, met de vermelding "Studiedag 29/11/1996".
De prijs omvat: deelname aan de studiedag; documentatiemap; lunch (facultatief); koffie bij ontvangst en tijdens de pauzes en receptie.

Inlichtingen

Vakgroep Sociaal Recht, Mevrouw Claudine Van Poucke, Universiteitstraat 4, 9000 Gent
☎ 09/264.68.43; Fax: 09/264.69.94; E-mail: willy.vaneeckhoutte@rug.ac.be.

DE HERVORMING VAN HET VOORONDERZOEK IN STRAFZAKEN

**Moet het gerechtelijk onderzoek in zijn huidige vorm
gehandhaafd blijven?**

Bart De Smet

Omvang: ca. 480 pag. – ISBN 90-5095-001-9 – Prijs: 3.450,-BF – Verschijnt november 1996

De hervorming van het strafrechterlijk vooronderzoek, een thema dat lang in de academische sfeer bleef hangen, is momenteel niet meer uit de actualiteit weg te denken. Steeds meer groeit het besef dat de diverse schakels van de strafvorderlijke keten niet optimaal zijn afgestemd en dat de strafvordering dringend structurele aanpassingen behoeft. Meermaals werd gepoogd de strafvordering te moderniseren, doch telkens ontbrak consensus over de opzet en de omkadering van het proces.

Het struikelblok op weg naar hervormingen blijkt vooral de rol van de onderzoekrechter te zijn. Terwijl sommigen het noodzakelijk achten de onderzoeksrechter als leider van het onderzoek te handhaven, pleiten anderen voor een geheel nieuwe structuur waarin de politie onder de controle staat van een rechter van het onderzoek. Deze magistraat zou dan niet meer gelast zijn met de leiding van een aantal dossiers, maar zou slechts mogen optreden als een partij hem daartoe uitdrukkelijk verzoekt.

In dit boek geeft Dr. Bart De Smet een overzicht van de argumenten pro en contra het gerechtelijk onderzoek en gaat hij na of deze onderzoeksvorm nodig is om een efficiënte en evenwichtige rechtshandhaving tot stand te brengen.

INHOUD

Hoofdstuk I.	Inleidende beschouwingen.
Hoofdstuk II.	Het vooronderzoek in strafzaken vanuit een rechtshistorisch perspectief.
Hoofdstuk III.	Het vooronderzoek in België en de rol van de onderzoeksrechter: de theorie van het wetboek van strafvordering (1808) versus de praktijk van de strafrechtspleging.
Hoofdstuk IV.	Het vooronderzoek in strafzaken vanuit een rechtsvergelijkend perspectief.
Hoofdstuk V.	Voorstellen tot hervorming van het gerechtelijk onderzoek.

INTERSENTIA Uitgevers NV
Antwerpen - Groningen

Volhardingstraat 27 – 2020 Antwerpen
☎ 03/248.74.54 – Fax 03/248.83.82